

HUSZÁROK

HUSSARS

HUSZÁROK

HUSSARS

© HM Zrínyi Nonprofit Kft.
– Zrínyi Kiadó, 2024
© Schweiczer Tímea Aina, Tóth Ferenc, 2024
Angol fordítás © Eszes Boldizsár

All rights reserved. Minden jog fenntartva.
A könyvet vagy annak bármely részét a kiadó engedélye nélkül bármilyen formában vagy bármilyen eszközzel másolni, tárolni, közölni tilos!

Kiadja a HM Zrínyi Geoinformációs és Toborzástámogató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (HM Zrínyi Nonprofit Kft.), a Honvédelmi Minisztérium által alapított, annak kizárólagos tulajdonában lévő cég.

Cím: 1024 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 7–9.
Honlap: shop.hmzrinyi.hu
E-mail: kiado@hmzrinyi.hu

A kiadásért felel:

Kulcsár Gábor ügyvezető
A Zrínyi Kiadó vezetője:
dr. Hajdú Ferenc igazgató

A kötet képeinek forrása:

Kormány Gábor, Fortepan, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum
A borító képe: Kormány Gábor

© MoD Zrínyi Non-profit Co.
– Zrínyi Publishing House, 2024
© Tímea Aina Schweiczer, Ferenc Tóth, 2024
English translation © Boldizsár Eszes, 2024

All rights reserved.
No parts of this book shall be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted by any means without written permission from the publisher.

Published by the MoD Zrínyi Geoinformation and Recruitment Support Non-profit Limited Company, which is founded and wholly owned by the Hungarian Ministry of Defence.

Address: H-1024 Budapest,
Szilágyi Erzsébet fasor 7–9.
Website: shop.hmzrinyi.hu
Email: kiado@hmzrinyi.hu

Responsible publisher:

Gábor Kulcsár, General Manager
Head of the Zrínyi Publishing House:
Ferenc Hajdú PhD, Director

The sources of pictures in the book:

Gábor Kormány, Fortepan,
MoD Military History Institute and Museum,
Hungarian National Museum
Cover photo: Gábor Kormány

TARTALOM/CONTENTS

A HUSZÁRSÁG TÖRTÉNETE	6
A HISTORY OF THE HUSSAR CORPS	7
A HUSZÁRSÁG KIALAKULÁSA	8
THE RISE OF THE HUSSAR CORPS	9
A MAGYAR HUSZÁRSÁG ELTERJEDÉSE	16
THE SPREAD OF HUNGARIAN HUSSAR CORPS	17
A MAGYAR HUSZÁROK DICSÉRETE A KATONAI SZAKIRODALOMBAN	24
PRAISE OF HUNGARIAN HUSSARS IN THE MILITARY SPECIALIZED LITERATURE	25
A MODERN KOR HUSZÁRJAI	28
MODERN-DAY HUSSARS	29
A RUHA TESZI A HUSZÁRT – A MAGYAROS RUHÁZAT ELTERJEDÉSE	34
CLOTHES MAKE THE HUSSARS – THE SPREAD OF HUNGARIAN-STYLE ATTIRE	35
A HUSZÁRSÁG MINT KULTÚRTÖRTÉNETI JELENSÉG	38
THE HUSSAR CORPS AS A PHENOMENON IN CULTURAL HISTORY	39
A JELENKOR HUSZÁRJAI	42
PRESENT-DAY HUSSARS	43
Bibliográfia	44
Bibliography	45
HUSZÁRHAGYOMÁNYOK	46
HUSSAR TRADITIONS	47
A HUSZÁRRÁ VÁLÁS ÚTJA EGYKOR ÉS NAPJAINKBAN	50
THE PATH TO BECOMING A HUSSAR THEN AND TODAY	51
A HUSZÁR HUNGARIKUM – BAJJUSZ NÉLKÜL NEM LÉTEZIK	54
THE HUSSAR IS A HUNGARIKUM – HE DOES NOT EXIST WITHOUT A MUSTACHE	55
KÜLÖNLEGES FELSZERELÉS EGYEDI UNIFORMIS	56
SPECIAL EQUIPMENT, UNIQUE UNIFORM	57
NEM CSAK DÍSZELGÉSRE VALÓ A HUSZÁR!	58
HUSSARS ARE NOT JUST FOR PARADING!	59
HUSZÁROK A NAGYVILÁGBAN	60
HUSSARS IN THE WIDER WORLD	61
NINCS MAGYAR HUSZÁR TÁLTOS PARIPA NÉLKÜL	70
THERE IS NO HUNGARIAN HUSSAR WITHOUT A TÁLTOS STEED	71
ÍGY ZAJLIK A MODERN MAGYAR HUSZÁR EGY NAPJA	80
THIS IS HOW A DAY OF A MODERN HUNGARIAN HUSSAR GOES	81
SPANYOL LOVASISKOLA BÉCSBEN ÉS BUDAPESTEN	96
SPANISH RIDING SCHOOL IN VIENNA AND BUDAPEST	97
NE FELEDJÜK: A HUSZÁR EGYBEN KATONA IS!	106
LET US NOT FORGET THAT A HUSSAR IS AT ONCE A SOLDIER!	107
SPORTOLÓKKÉNT IS JELESKEDNEK A MODERN MAGYAR HUSZÁROK	112
MODERN HUNGARIAN HUSSARS ALSO EXCEL AS ATHLETES	113
MÍÉRT LESZ MANAPSÁG VALAKI HUSZÁR?	114
WHY DOES SOMEONE BECOME A HUSSAR THESE DAYS?	115
Melléklet	118
Appendix	119

TÓTH FERENC

A HUSZÁRSÁG TÖRTÉNETE

A huszárság a magyar nemzeti karakter emblematikus, elválaszthatatlan része. A huszár jelképes figurája gyakran szerepel nemcsak a magyar népdalokban és népmesékben, hanem a történelmi témájú regényekben és műalkotásokban is. Számos neves magyar hős neve kapcsolódik szorosan a huszárság történetének fontos eseményeihez – gondoljunk csak Thököly Imre, Rákóczi Ferenc, Bercsényi László, Hadik András, Széchenyi István vagy Batthyány Lajos történelemformáló tevékenységére. A Magyar Huszár és Lovashagyományőrző Társaság javaslatára a Hungarikum Bizottság 2017-ben hungarikummá nyilvánította a magyar huszárt mint kulturális örökséget.

FERENC TÓTH

A HISTORY OF THE HUSSAR CORPS

The Hussar Corps is an emblematic and inseparable part of Hungarian national character. The symbolic figure of hussar often has a role not only in Hungarian folk songs and folktales, but also in history-themed novels and works of art. The names of many famous Hungarian heroes are closely connected with important events in the history of the Hussar Corps – let us just think about the history-shaping activities of Emeric Thököly, Francis II Rákóczi, Ladislas Ignace de Bercheny, András Hadik, István Széchenyi or Lajos Batthyány. In 2017, acting upon the proposal of the Hungarian Hussar and Cavalry Traditionalist Society, the Committee for Hungarikums declared the Hungarian hussar a Hungarikum as cultural heritage.

A HUSZÁRSÁG KIALAKULÁSA

A magyar huszárság kialakulása több évszázados folyamat eredménye volt. Az egyetlen magyar eredetű csapatnem, a huszárság keletkezésének történetét még nem sikerült teljes bizonyossággal tisztázni. A huszár szó eredetére vonatkozóan több elmélet is született. Egyes korábbi történetíróink szerint a magyar „hús” számnévből és az „ár” képzőből tevődik össze. E szerint a „huszár” szó Luxemburgi Zsigmond király korabeli feudális katonai rendszerére utal, amelyben az ország védelmére kötelezett nemesuraknak minden hús, fennhatóságuk alatt álló jobbágy után egy lovasjászt kellett biztosítaniuk. Más értelmezés szerint ez a huszároknak járó kifizetésre (hús garas), a huszár egy napi zsoldjára vonatkozott. Másfelől a nyelvészek már régen felismerték, hogy ezt a szót a szláv nyelvekből vette át a magyar. A délszláv „kurszár”, „guszár”, „gurszár” vagy „hurszár” kifejezés kezdetben rablót vagy kalózt is jelentett. A szó valószínűleg a latin „corsarius” szóból és a „cursitare” igéből, illetve a „cursor” (rohanó, száguldó) jelzőből származik. Jelenleg ez a szó eredetének legáltalánosabban elfogadott tudományos magyarázata.

Noha már a népvándorlaskori magyar könnyűlovasság is hasonlóságokat mutat velük, a huszároknak nevezett könnyűlovasság nagyobb számú megjelenése a középkor végén

tapasztalható, s ekkorra már a lovaság megbecsült fajtájának tekintették. A csapatnem sikere a 15. századi balkáni oszmán hódítások idején mutatkozott meg leginkább, és Hunyadi János, illetve Corvin Mátyás király is széles körben alkalmazta őket a török elleni védelmi háborúkban. 1481-ben Mátyás királyunk egyik levelében már önálló fegyvernemként említi a saját hadseregében szolgáló huszárságot.

Az Oszmán Birodalom balkáni terjeszkedése arra kényszerítette a szerb nemesség egy részét, hogy észak felé, magyar területen keressenek menedéket a magyar királyok szolgálatában, ahol az oszmán könnyűlovassághoz hasonló feladatokra alkalmazták őket. A mohácsi csata (1526) egyértelműen bizonyította a középkori nehézlovasság eredménytelenségét. Az elszenvedett vereségek a magyar védelem reformját követelték meg.

Buda eleste (1541) után nyilvánvalóvá vált, hogy az ország a keresztény Európa támogatásával is túl gyenge ahhoz, hogy belátható időn belül felszabaduljon. A nagy offenzívák és ellentámadások közötti időszakban a magyarországi végvidéken naponta folyó harc legfőbb módja a portyázó hadviselés, más néven a kisháború volt. A kisháború kedvezett a könnyűlovasság (pl. a huszárok) és az irreguláris gyalogosok (a hajdúk) bevetésének. A magyar huszárok olyan erőt képviseltek, amely képes volt szembeállni a félelmetes török spáhikkal.

THE RISE OF THE HUSSAR CORPS

The rise of Hungarian Hussar Corps was the result of a centuries-long process. The genesis story of the single Corps of Hungarian origin, the hussars is yet to be clarified with certainty. There are a number of hypotheses about the etymology of the word “huszár” (hussar). According to some of our earlier chroniclers, the word is a compound from the Hungarian “húsz” (twenty) numeral and the suffix “ár”. By this hypothesis, the word “huszár” refers to Sigismund of Luxembourg’s feudal military system, in which all noblemen obliged to defend the country had to provide as levy a horse archer after every twenty serfs under their control. On another interpretation, the word denoted the payment due to hussars (twenty groats), a hussar’s daily service pay. On the other hand, linguists have long discovered that it is a Hungarian loanword from the Slavic languages. The Southern Slavic words “kursar”, “gusar”, “gursar” or “khursar” initially meant robber or pirate as well. The word “hussar” is probably derived from Latin “corsarius”, the verb “cur-sitare”, and the noun “cursor” (runner, racer). Currently, this is the most widely accepted scientific explanation of the etymology of this word.

Although the Hungarian light cavalrymen of the Migration Period already show some similarities with them, the late Middle Ages saw the emergence of

light cavalrymen called hussars in large numbers, who had been considered an esteemed kind of cavalry by that time. The success of the Hussar Corps was most noticeable in the times of the 15th century Ottoman conquests in the Balkans, and János Hunyadi and Matthias I Corvinus widely deployed the hussars in the defensive wars against the Turks. In 1481, in one of his letters, King Matthias already mentioned the hussars serving in his own army as an independent branch.

*Magyar huszár 17. századi metszeten/
Hungarian hussar on a 17th-century
engraving*

Az oszmánok magyarországi előretörése során a könnyűlovasság összetétele – amelyben addig több náció is képviseltette magát – megváltozott, és a magyarországi királyi katonaságban szolgáló végvári lovasság a 16. században szinte teljesen magyarrá lett.

A forrásokban is megkülönböztették a magyar és a délszláv eredetű könnyűlovasságot, és megjelentek a nemzeti jellegre utaló elnevezések, különösen a magyar (Ungarische Cavalerie) és a horvát lovasság esetében. A 16–17. századi huszárság külső jegyeiben azonban még távol állt a későbbi századokban e néven nevezett könnyűlovasságtól. Fegyverzetük egy lándzsából (3,5 vagy 4 m hosszú) és egy speciálisan kialakított fapajzsából állt. Ehhez járult még a szablya, amelynek egy kifejezetten magyar formája alakult ki ebben az időszakban. A testet főként a pajzs védte, ehhez gyakran török eredetű könnyű sisakot, sodronyínget vagy könnyű mellvértet adtak. A huszárság ekkori változata esetében gyakran használják a könnyűlovasság helyett a félnehéz lovasság elnevezést. Ugyanakkor a vonalharcászatban küzdő nehézlovassággal ellentétben éppen a könnyedségük révén tudtak a magyar huszárok gyors, előre nem látható, sok irányváltással járó mozgásokat végezni az ellenséges seregek körül.

A Magyar Királyság nagy részének mintegy százötven évig tartó oszmán megszállása (1541–1699) állandó katonai kihívást jelentett az ország többi része, vagyis a Habsburg-ház gyámsága alatt álló Magyar Királyság megmaradt nyugati és északi részei,

valamint az Erdélyi Fejedelemség számára. A hódoltsági területekkel határos végvidékeken a védelmi vonalat a nagy helyőrségekhez kapcsolódó végvárrendszer biztosította. Ez a katonai határvidék azonban nem nyújtott teljes védelmet a támadásokkal szemben, mivel a kisebb portyázó oszmán egységek kijátszhatták az őrség éberségét. A végvidék biztonságának fenntartása és a török betörések visszaszorítása érdekében hatékony és gyors lovasságra volt szükség. A magyar huszárság ekkor nagyon fontos szerepet játszott a felek közötti kisháborús hadműveletekben, amelyek során jól kiegészítette a német nehézlovasság nehézkesebb mozgással járó hadműveleteit. A tizenöt éves háború (1591–1606) hadjárataiban és csatáiban már egyre gyakrabban találkozunk a magyar huszárok egységeivel, akik elsősorban az elő- és utóvédharcászatban jeleskedtek.

A 17. század elején gyakran találhatunk pisztolyokat a huszárok fegyverei között, akik rövidesen elhagyták a közelharcban használhatatlan lándzsát a szélesebb körben elterjedő löfegyverek hatására. A lándzsa helyett viszont megjelent egy másik kézi szűrőfegyver, a hegyestőr, amely elsősorban a lovasrohamok első összecsapásánál bizonyult hasznosnak, mivel a roham lendületében képes volt átdőfni a sodronyíng acéllánckarikáin is.

Megfigyelhető volt még más jellegzetes kézi hidegfegyverek használata is, ilyen volt a fokos vagy a buzogány, amelyek a szablya mellett szintén a kényszerűen játszottak fontos szerepet.

The expansion of the Ottoman Empire in the Balkans forced part of the Serbian nobility to seek refuge northwards, in the service of Hungarian kings in Hungarian territory, where they were assigned tasks similar to those of the Ottoman spahis (light cavalry). The Battle of Mohács (1526) clearly demonstrated the ineffectiveness of medieval heavy cavalry. The suffered defeats necessitated a reform of the Hungarian defence system.

After the fall of Buda (1541), it became clear that even with the support of Christian Europe, the country would be too weak to be liberated in the foreseeable future. In the period between the large-scale offensives and counterattacks, the main type of daily warfare on the Hungarian borderlands was the *foray*, or “small war”. Small wars favored the deployment of light cavalry (e.g. the hussars) and irregular infantry (the *haiduks*). The strength of Hungarian hussars enabled them to oppose the formidable Turkish spahis. The Ottoman advance in Hungary changed the composition of the light cavalry – which used to be a multinational branch up to that point – and the borderland cavalry serving with the royal army of Hungary became almost completely made up of Hungarians in the 16th century.

The sources also distinguished between light cavalries of Hungarian and Southern Slavic origins, and a number of designations referring to the national character appeared, especially in the case of the Hungarian (*Ungarische Cavalerie*) and the Croatian cavalries.

The hussars’ outward appearance in the 16-17th centuries, however, was remote from that of the light cavalry called hussars in later centuries. Their weaponry consisted of a lance (3.5–4 meters in length) and a specially designed wooden shield, as well as a saber, of which an expressly Hungarian form developed in this period. They protected their bodies mainly with their shields, and often wore light helmets of Turkish origin, chain mails or light breastplates. The variant of the hussars in this age is frequently called semi-heavy cavalry instead of light cavalry. At the same time, in contrast to the heavy cavalry that was fighting in line formation, it was precisely their lightness that enabled the Hungarian hussars to execute swift, unforeseeable movements with a lot of maneuvering around enemy armies.

The some 150-year-long Ottoman occupation of a major part of the Kingdom of Hungary (1541-1699) posed a constant military challenge to the rest of the country – that is, the remaining western and northern parts of the Kingdom of Hungary under the custody of the House of Habsburg and the Principality of Transylvania. The lines of defence on the borderlands abutting the areas of Ottoman Hungary were provided by the system of border fortresses connected with large garrisons. This military borderland, however, did not give complete protection against attacks, because the small foraying Ottoman units were able to elude the vigilance of the guards. There was a need for an efficient and fast cavalry in the

A török elleni harcokban fejlődött ki a magyar huszárok jellegzetes hadicselekkkel vívott, főleg lesvetésből és rajtaütésekből álló portyázó harcmódora is, amelynek köszönhetően később világhírré tettek szert. A 17. századi magyarországi törökellenes háborúkban részt vevő külföldiek is ekkor figyeltek fel rájuk. Az 1664-ben Brissac herceg kíséretében utazó Charles Le Maistre abbé ilyen képet festett a magyar huszárokról: „Azts leszámítva, hogy nem viselnek turbánt a fejükön, szinte mindenben megegyeznek velük. A prémmel szegélyezett süvegüket posztóból készítették. Szinte ez az egyetlen különbség köztük és a törökök között. A többi dologban igen nagy hasonlóságot mutatnak velük. Ugyanolyan lovakon ülnek, ugyanúgy áll a nyergük, a kantárjuk és a lótakarójuk is. Ugyanúgy tartják magukat a lóháton, jó rövidre húzott kengyelt használnak, így a lábait nagyon felhúzza tartják. Ugyanolyan fegyvereik vannak: fokost, kopját és szablyát használnak. A bal kezükön egy vasból készült vértet viselnek, amivel a nyakukhoz felhúzza ügyesen védekeznek a török szablyák csapásaival szemben.”

A magyar könnyűlovas harcmódor ebben az időszakban nemcsak a török háborúkban vált rendkívül népszerűvé, hanem a nyugati hadszíntéren és a Habsburg-ellenes küzdelmekben egyaránt. Thököly Imre felkelésének császári csapatokkal szembeni sikereit szintén a magyar könnyűlovasegységek huszáros katonai teljesítményével lehet magyarázni. Már a harmincéves háborúban, illetve a különféle török-

Magyar huszár és hajdú

a 17. század elején/Hungarian hussar and haiduk at the beginning of the 17th century

ellenes küzdelmek során felmerült a gondolat, hogy a magyar huszáralakulatokat szervezett egységekbe tömörítve lehetne a császári hadsereg soraiban alkalmazni, de az első olyan kezdeményezés, amely a végvári magyar huszárokat ezredszintű egységbe foglalta, Barkóczy Ferenc nevéhez fűződik az 1672–73-as években. Az 1683-as hadiévből már három huszárezredet találunk a császári hadsereg kötelékeiben. E hadjáratban, s különösen a Bécset a második török ostroma alól felmentő kahlenbergi csatában nagy sikert arattak a híres lengyel „szárnyas fekete huszárok”,

interest of maintaining security on the borderland and pushing back the Turkish incursions. In those times, Hungarian hussars played a very important role in the military operations of the small wars between the belligerents, which complemented well the military operations of the cumbersome moving German heavy cavalry. More and more Hungarian hussar units were deployed in the campaigns and battles of the Long Turkish War (“Fifteen Years’ War”, 1591–1606), and the hussars excelled primarily at advance guard and rearguard tactics.

The hussars’ weaponry in the early 17th century often comprised pistols, as they soon swapped the lance – which was unusable in close-quarters battle – for the more widespread firearms. In place of the lance, however, another handheld pointed weapon appeared, the koncerz, which proved to be useful primarily during the first engagement of cavalry charges, as it was able to pierce through the metal rings of the chain mail in a dashing charge. Other characteristic handheld cold weapons were also used, such as the shepherd’s axe and the mace, which also played a role in hand-to-hand fighting besides the saber.

Consisting of characteristic stratagems – mainly ambushes and raids –, the foraying tactics of Hungarian hussars evolved in the anti-Ottoman fights, thanks to which they rose to world fame later. This was also when the foreign participants of anti-Ottoman wars in 17th-century Hungary took notice of them. In 1664, while

travelling in the Duke of Brissac’s entourage, Abbot Charles Le Maistre painted the following picture of the Hungarian hussars:

“Apart from not wearing turbans on their heads, they resemble them in almost all other respects. Their busbies are made of cloth and trimmed with fur. This is almost the only difference between them and the Turks. As for the rest, they are very similar to them. They ride the same horses fitted with the same saddles, bridles and caparisons. They sit in the same posture on horseback, using short-length stirrups, so they keep their legs up high. They wield the same weapons: shepherd-axes, spears and sabers. They wear an iron vambrace on their left hand, which they skillfully pull to their neck to ward off the blows of Turkish sabers.”

In this period, the Hungarian light cavalry tactics became extremely popular not only in the Ottoman wars, but also in western theatres of war and anti-Habsburg fights. The hussar-like military performance of Hungarian light cavalry units also account for the successes of Emeric Thököly’s uprising against the imperial troops. Already in the Thirty-Years’ War and during the various anti-Ottoman fights, the idea emerged that the Hungarian hussar formations could be consolidated into organized units to be deployed in the ranks of the imperial army, but it is Francis Barkóczy who is credited with the first initiative, which brought Hungarian hussars on the borderlands into a regimental-level unit in the years 1672–73. In the war year 1683, already

akik jellegzetes félnehéz lovasságot alkottak, így a harcászatuk és fegyverzetük – a névazonosság ellenére – jelentősen eltért a későbbi könnyűlovasság magyar típusú huszárokétól. Kétségtelen sikereik ellenére a huszárezredek elfogadottsága még nem volt teljesen egyöntetű ebben a korszakban: ennek növelésében nagy szerepet játszott Lotaringiai Károly herceg, császári fővezér, aki hadinaplójában a huszároknak szánt legfontosabb kisháborús feladatok között említette a különítményharcot, a felderítést, a rajtaütést és a cselvetést, illetve a taktikaszerezés biztosítását és a menetoszlopok fedezését. Később, Buda várának visszafoglalása után nem sokkal egy negyedik huszárezredet is felállítottak, amely elsősorban horvát nemzetiségű lovasokból állt. A karlócai békeszerződés aláírása után ezeket az első huszárezredek feloszlatták, ám a nem sokkal később kirobbanó spanyol örökösödési háború miatt ezt a döntést visszavonták. A spanyol örökösödési háború új lehetőséget kínált a magyar lovasság alkalmazására Nyugat-Európában, különösen Észak-Olaszországban és a Rajna vidéken. 1701-ben három huszárezredet küldtek a nyugati frontra, majd a haditanács további öt huszárezred felállításáról döntött. Ebben az időszakban megfigyelhető a huszár szó határozott használatának a magyar könnyűlovasságra vonatkozó kizárólagos alkalmazása, és a szó fokozatosan a magyar lovas sztereotípiájává vált.

zása, és a szó fokozatosan a magyar lovas sztereotípiájává vált.

A Rákóczi-szabadságharc (1703–1711) idején számos császári szolgálatban tevékenykedő tiszt, köztük neves huszárezredek ezredesei – pl. Forgách Simon vagy Esterházy Antal – csatlakozott II. Rákóczi Ferenc fejedelem függetlenségi küzdelméhez, ami jelentősen megváltoztatta a magyarországi huszárezredek helyzetét. Egyrészt a jelentős létszámhiány, másrészt új „kuruc” huszárezredek megjelenésének ellensúlyozása céljából a császári hadvezetés új, délszláv származású (rác) könnyűlovasezredek létrejöttét kezdeményezte a katonai határőrvidéken. Bár Rákóczi fejedelem serege a szabadságharc során minden jelentősebb csatát elveszített a reguláris császári seregekkel szemben, mégis csaknem nyolc évig képes volt ellenállni a korabeli világ egyik legerősebb hatalmával szemben. A kurucok igazi sikere híres huszáros taktikájukban rejlett, vagyis a portyázásban, az ellenséget törbe csaló cselekedetben, melyek segítségével jelentős károkat okoztak az ellenséges haderőkben azok mozgása során. A rajtaütésekkel és portyákkal az ellenség által megszállt területeken is zavart okoztak, sőt még egyes főtisztek elrablásával – mint például 1708-ban Maximilian Starhemberg tábornagy, majd 1709-ben Tököli-Popovics János ezredes elfogásával – is híressé váltak.

three hussar regiments served with the imperial army. The famous Polish black “winged hussars” had a great success in this campaign, especially in the Battle of Vienna at Kahlenberg Mountain that was fought to relieve the imperial capital from the second Ottoman siege. They formed a characteristic semi-heavy cavalry, so in spite of the homonymy, their warfare and weaponry significantly differed from those of the late light cavalry, Hungarian-type hussars. Despite their indisputable successes, the acceptance of hussar regiments was not entirely unanimous in this era: Commander of the Imperial Army Charles V, Duke of Lorraine played an important role in enhancing it. In his war diary, he mentioned skirmishing, scouting, raid and ambush as well as foraging and the escorting of march columns among the key missions to be assigned to hussars in small wars. Later on, not long after the recapture of Buda Castle, a fourth hussar regiment was also raised, consisting primarily of cavalrymen of Croatian nationality. After the signing of the Treaty of Karlowitz, these first hussar regiments were disbanded, but soon thereafter, this decision was withdrawn due to the outbreak of the War of the Spanish Succession. The War of the Spanish Succession offered a new opportunity for the deployment of Hungarian cavalry in Western Europe, in particular in Northern Italy and the Rhineland. In 1701, three hussar regiments were sent to the western front, and the Aulic War Council (Hofkriegsrat) made a decision to raise a further

five hussar regiments. In this period, the word hussar was used in a definite sense to refer exclusively to the Hungarian light cavalry, and so it gradually became linked with the stereotype of Hungarian cavalrymen.

During the Rákóczi War of Independence (1703-1711), several officers in imperial service, among them, colonels of famous hussar regiments – for example, Simon Forgách and Antal Esterházy – joined Prince Francis II Rákóczi’s fight for independence, which substantially changed the situation of hussar regiments in Hungary. In order to counterbalance the significant short-staffedness on the one hand, and the appearance of new “kuruc” hussar regiments on the other hand, the imperial high command initiated the establishment of new light cavalry regiments recruited from Southern Slavs (Rascians) on the Military Frontier. Although Prince Rákóczi’s army lost all major battles against the regular imperial armies, it was able to oppose one of the strongest powers in the world of its day for almost eight years. The real success of kuruc troops lay in their famous hussar-like tactics, i.e. in foraging and in the stratagems they used to lure the enemy into traps, which helped them inflict significant damage on the opposing forces during their movement. By making raids and forays, they caused confusion even in enemy-occupied territory, and became famous for kidnapping some senior officers – like, for example, Field Marshal Maximilian Starhemberg in 1708, and then Colonel János Tököli-Popovics in 1709.

A MAGYAR HUSZÁRSÁG ELTERJEDÉSE

ár 1635-ben a francia király, XIII. Lajos és Richelieu bíboros kezdeményezte kisebb magyar huszáregységek alkalmazását. Az újabb huszáregységek franciaországi megjelenésére a törökellenes magyarországi háborúkban szolgáló francia katonatisztek pozitív tapasztalatai nyomán és a Thököly Imre vezette függetlenségi küzdelmek bukása után kerülhetett sor a 17. század végén. A francia királyi hadsereg első önálló huszárezredét végül a Thököly-felkelés bukása után, a pfalzi háború során hozták létre, részben az 1686 óta a császári hadseregben már aktívan harcoló magyar huszárezredek ellensúlyozására, részben pedig a császáriaktól átállt magyar dezertőrök alkalmazása céljából. Az 1692-ben megalapított első francia huszárezred nem bizonyult hosszú életűnek, amiben nem kis szerepe volt az ezredtulajdonos és parancsnok személyének, bizonyos Cornberg bárónak. A kétes hírnevű kalandor katonatiszt korábban a császári hadseregben szolgált, ahol már megismerhette az 1686 óta létező magyar eredetű huszárezredek. 1693 elején már két kompániát is sikerült felállítani, de az ezred további gyarapodásának útját alaposan elvágta Cornberg báró játékszenvedélye, mivel 1693-ban a parancsnokságára bízott ezred zsoldpénzét szerencsejátékon elveszí-

tette, és hamarosan a Bastille-ba került. A spanyol örökösödési háború elején – 1701-ben járunk – a francia hadvezetés a magyar dezertőrökből két, huszonöt főből álló kompániát állított fel. Amikor 1705-ben Deák Pál ezredes francia fogságba esett, felajánlották neki az újonnan felállítandó huszárezred parancsnokságát, amit ő elfogadott. Az általa 1705. szeptember 25-én alapított ezredben négyszáz, zömében magyar huszár szolgált. Az ezredes később megbánta döntését, és 1706-ban visszatért a császár szolgálatába. Nem sokkal később egy újabb francia alapítású huszárezred is létrejött – 1705. november 6-án Strasbourgban – Verseilles márki parancsnoksága alatt. A Verseilles-ezred a későbbiekben több alkalommal is kitüntette magát a rajnai és flandriai hadműveletekben. Szintén a Rajnán túlról érkező magyar dezertőrök fogadására hozták létre 1706-ban a harmadik francia huszárezredet, amely a parancsnokáról a „Saint-Geniès” nevet kapta. 1707. december 14-től a magyar salamonfai Ráttky György vette át az ezred parancsnokságát. Ráttky Györgyöt II. Rákóczi Ferenc fejedelem a francia királyi udvar egyetértésével küldte Franciaországba azzal a céllal, hogy megszervezen egy magyar huszárokból álló ezredet.

1719-ben a francia királyi seregek hadjáratot indítottak Spanyolországba, amelynek célja az volt, hogy a békét Szardínia és Szicília megszállásával

THE SPREAD OF HUNGARIAN HUSSAR CORPS

Already in 1635, French King Louis XIII and Cardinal Richelieu initiated the use of small Hungarian hussar units. The appearance of further hussar units in France was due to the positive experiences of French military officers serving in the anti-Ottoman wars in Hungary, and took place in the late 17th century, after the failure of a war of independence led by Emeric Thököly. The first independent hussar regiment of the French royal army was finally formed after the downfall of the Thököly Uprising, during the Nine Years' War, partly to counterbalance those Hungarian hussar regiments that had been actively fighting in the imperial army since 1686, and partly to employ the Hungarian deserters who had left the imperial troops to change sides. Founded in 1692, the first French hussar regiment did not prove to be long-lasting, in which the person of the regimental proprietor and commander, a certain Baron Cornberg played a significant role. The ill-famed adventurer-military officer had earlier served in the imperial army, where he had already got to know the hussar regiments of Hungarian origin existing there since 1686. In early 1693, he managed to raise two companies, but the further growth of the regiment was cut short by Baron Cornberg's compulsive gambling, as in 1693 he lost the service pay of the regiment under his command

on games of chance, and was soon taken to the Bastille. In 1701, at the beginning of the War of the Spanish Succession, the French high command raised two 25-strong companies drawn from Hungarian deserters. When Colonel Pál Deák was taken prisoner of war by the French in 1705, he was offered the command of the hussar regiment to be newly established, and he accepted the offer. Altogether 400 hussars – most of them Hungarians – served with the regiment founded by him on 25 September 1705. Later on, the colonel regretted his decision, and returned to imperial service in 1706. Not long thereafter, another French-founded hussar regiment was also formed – on 6 November 1705 in Strasbourg – under Marquis Versailles' command. The Versailles-regiment later distinguished itself on multiple occasions on military operations conducted in the Rhineland and Flanders. In 1706, a third French hussar regiment was also established to receive Hungarian deserters coming from over the River Rhine, and was named "Saint-Geniès" after its commander. As of 14 December 1707, Hungarian György Ráttky de Salamonfa took over command of the regiment. Prince Francis II Rákóczi had sent György Ráttky to France with the consent of the French royal court so that he can organize there a regiment consisting of Hungarian hussars.

The French royal armies launched a campaign into Spain in 1719 with the objective of punishing Philip V of Spain

megszegő V. Fülöp spanyol uralkodót megbüntessék. A hadjáratban fontos szerepet játszott a zömében magyarokból álló Ráttky-huszárezred, amelynek sikerei nyomán felmerült egy újabb magyar eredetű huszárezred megalapítása. Székesi gróf Bercsényi László ekkor fordult a versailles-i udvarhoz, hogy egy magyarokból álló huszárezredet hozhasson létre. A gróf apja, Bercsényi Miklós II. Rákóczi Ferenc fejedelem leghíresebb hadvezére volt. Fia a szabadságharc bukása után Franciaországba emigrált, ahol a francia királyi hadsereg soraiban harcolt. 1720-ban Rodostóba utazott, ahol az ottani bujdosók között toborzott újoncokat. A későbbi Bercsényi-huszárezred a leghíresebb franciaországi magyar alapítású ezreddé vált. Egysége élén Bercsényi részt vett az összes jelentős korabeli háborúban. A huszárság főfelügyelőjeként, később a marsalli cím egyetlen magyar viselőjeként a magyar emigráció vezetőjének is tekinthetjük. Ezt követően a francia huszárezredek száma folyamatosan növekedett egészen a francia forradalomig, amikor már tizenkét ilyen alakulat szolgált francia földön.

Fontos szerepet játszottak a huszárság európai elterjedésében az utolsó török háborúk (1716–18, 1737–39) is, amelyekben nagyon sok külföldi önkéntes is részt vett és sajátította el a kisháborús harcászati fortélyait. Amikor a császári hadvezetés tömegesen alkalmazott huszárokat és könnyűcsapatokat az európai dinasztikus háborúkban, válaszképpen a vele szemben álló seregekben is fellendült a huszár-

ság. Turpin de Crissé gróf így írt erről egyik klasszikus művében: „Az elmúlt háborúkban saját tapasztalatunkon keresztül láthattuk, hogy a huszárok és a könnyűcsapatok mennyire hasznosak voltak egy hadseregben; az idegen hatalmak annyira felismerték ezek szükségességét, hogy az Osztrák Ház, amely 1733 elején még legfeljebb három vagy négy huszárezreddel rendelkezett, az elmúlt háborúban tizenkét, egyenként ezerkétszáz fős ezredet állított ki, Franciaország, amely ugyanebben a hadjáratban még csak kettő ilyen egységgel rendelkezett, hamarosan megalapította a harmadikat, az utolsó háború elején pedig még négyet állított fel...”

A hétéves háború során ismét világhírnévre tett szert a nemzeti csapattestünk. Ebben nagyon fontos szerepet játszott Hadik András gróf sikeres berlini portyája 1757-ben. Hadik már pályája kezdetén, az 1737–39-es török háborúban megismerte a kisháborús taktika és az akkor egyre népszerűbbé váló huszárság előnyeit. Az osztrák örökösödési háború során már számos sikeres portya fűződött a nevéhez, és katonai teljesítményének köszönhetően 1747-ben tábornokká nevezték ki. Hadik a hétéves háború elején egy lovashadosztály élén állt, és részt vett az 1757-es hadjárat szinte összes nagy csatájában, leghíresebb haditette Berlin megsarcolása volt. A porosz főváros megtámadását az tette lehetővé, hogy II. Frigyes király 1757 októberében Weimar és Erfurt környékére helyezte át főerőit, így a Berlin körüli térség védtelenné vált. A helyzetet kihasználva

***Huszárszablya a 18. század közepéről/
Hussar sabre from the middle of the
18th century***

for having reneged on the Peace of Utrecht by occupying Sardinia and Sicily. Made up mostly of Hungarian troops, the Ráttky hussar regiment played an important role in this campaign, and its successes led to the idea of establishing another hussar regiment of Hungarian origin. This was when Count Ladislas Ignace de Bercheny de Székes turned to the court of Versailles with a request to establish a hussar regiment consisting of Hungarians. The count's father, Nich-

olas de Bercheny was Prince Francis II Rákóczi's most famous military commander. After the failure of the war of independence, his son emigrated to France, where he fought in the ranks of the French royal army. He travelled to Rodosto (Tekirdag, Turkey) in 1720 to recruit men from among those in exile there. The later Bercheny hussar regiment became the most famous Hungarian-founded regiment in France. Leading his unit, Bercheny took part in every significant war of the age. As he was chief inspector of the Hussar Corps and later the single Hungarian bearer of the title of marshal, we may consider him the leader of Hungarian emigrants. In what followed, the number of French hussar regiments was continuously increasing right until the French Revolution, when altogether twelve such units served in France.

The last Ottoman wars (1716-18, 1737-39) also played an important role in the spread of the Hussar Corps in Europe, as a lot of foreign volunteers fought in them and learned the ropes of small war tactics. When the imperial high command deployed hussars and light units en masse in the European dynastic wars, in response, the spread of the Hussar Corps also gained momentum in the opposing armies. Here is what Count Turpin de Crissé wrote about it in one of his classic books: "Experience has shown, during the last wars, how useful hussars and light troops are to an army. Foreign powers have been so well convinced of the necessity of them, that the house of Austria, which at the beginning of the year 1733, had not at most three or four

*Hadik András tábornagy/
Field Marshal András Hadik*

született meg a portya ötlete, amelyet Hadik Andrásra bízta. Az 5100 katonából álló különítmény október 10-én indult útnak. A parancsnok az egységet több részre bontva közelítette meg a porosz fővárost, amelynek közeli településeit október közepére érték el. A rajtaütésre alapos előkészítés után október 16-án került sor, és hadicsellel hamarosan sikerült a városvédő alakulatokat megosztani, valamint általános pánikot kelteni. A hadisarcra való felszólítást követően hamarosan elkezdődött a város ágyúzása, és a támadásban az osztrák csapatok hamarosan felszámolták a porosz helyőrség jelentős

részét, majd elfoglalták a város stratégiai pontjait. Az immár megszálló különítmény a berlini városi tanácsot újabb, emelt mértékű sarc megfizetésére kötelezte, amelyből 160 000 tallért készpénzben, 50 000 tallért váltóban, illetve 25 000 tallért a csapatok számára szintén készpénzben még az éjszaka folyamán kifizettek.

A felmentő porosz seregek érkezésének hírére Hadik október 17-én hajnalban elvonult Berlin alól. A visszavonuló különítménynek még volt ideje arra, hogy útközben egy újabb porosz várost, Odera-Frankfurtot is megsarcolja. A porosz csapatok által üldözött Hadik-különítmény a korban kivétel-esnek tekinthető gyorsasággal haladt tovább, és október 23-án Hoyerswerdánál sikeresen egyesült a császári fősereggel. A diadalmas berlini portya jelentős veszteséget okozott az ellenségnek, és óriási hadizsákmányt jelentett a császári hadikassza és a részt vevő csapatok számára.

A magyar eredetű huszárezredek hétéves háborúban (1756–63) aratott sikerei lehetővé tették a még szélesebb körű európai elterjedésüket. Poroszországban 1721-ben kezdtek el huszárcsapatokat szervezni, de igazi fejlődésük II. Nagy Frigyes porosz király korára esik, aki jó érzékkel felismerte a huszáregységek hasznát, és támogatta a magyar protestáns menekültek és dezertőrök hadseregében való befogadását. Az 1770-es évekre már tíz huszárezredet tartottak számon a porosz hadseregben. A porosz szolgálatba állt magyar származású huszártisztek között több olyan neves személyiség is

regiments of hussars, maintained in the last war twelve regiments, each consisting of twelve hundred men. France, which in the beginning of that campaign, had no more than two regiments, very soon found it necessary to form a third, and also raised a fourth, in the beginning of the last war..." [Translated by Joseph Otway]

Hungary's national Hussar Corps became world-famous again during the Seven Years' War, in which a very important role was played by Count András Hadik's successful foray at Berlin in 1757. He learned the advantages of small war tactics and the then increasingly popular Hussar Corps already early on in his career, in the Austro-Turkish War (1737-39). He already made several successful forays during the War of the Austrian Succession, and thanks to his military performance, he was appointed general in 1747. At the beginning of the Seven Years' War, Hadik led a cavalry division and participated in almost all battles of the campaign of 1757. His most famous feat of arms was the ransoming of Berlin. The raid on the Prussian capital city was made possible by the retreat of King Frederick II's main forces to the vicinity of Weimar and Erfurt in October 1757, which left the approach to Berlin unprotected. The idea of a foray came up to exploit this situation, and its implementation was assigned to Hadik. He set off with his 5100-strong detachment on 10 October. As commander, he split his unit into several parts while approaching the Prussian capital, and reached its outskirts by mid-October. After thorough preparations, the raid took place

on 16 October, and using a stratagem, he soon managed to cut off the units defending the city and to cause total panic. Following the ransom demand, the artillery bombardment of the city soon started, and before long the Austrian forces routed a significant part of the Prussian garrison and occupied the strategic points of the city. The already occupying detachment obliged the municipal council of Berlin to pay a further, higher levy, of which 160,000 thalers were paid in cash during the night, 50,000 in bill of exchange, and another 25,000 thalers also in cash to the troops.

On hearing about the arrival of relieving Prussian armies, Hadik withdrew his force from Berlin on 17 October at dawn. On its way, a raiding party of the retreating detachment even had time to ransom another Prussian town, Frankfurt (Oder) as well. Being pursued by the Prussian forces, Hadik's detachment proceeded at such a rapid pace that was exceptional in the age, and successfully linked up with the imperial main army at Hoyerswerda on 23 October. The victorious foray of Berlin inflicted significant losses on the enemy, and constituted a huge war booty for the imperial war treasury and the participating troops.

The successes of hussar regiments of Hungarian origin in the Seven Years' War (1756-63) facilitated their even wider spread in Europe. The organization of hussar forces in Prussia started in 1721, but their real development came with the rule of Prussian King Frederick II the Great, who had a good sense to recognize the use of hussar units, and supported the reception of Hungarian

megfordult, mint például Dabasi Halász Zsigmond, Werner Pál, a katonai szakíró Jeney Lajos Mihály vagy a híres Fabriczy Kováts Mihály, akit később az amerikai lovasság megalapítójaként is számontartanak. A magyarok mellett a porosz hadseregben kiemelkedtek olyan legendás huszárezredparancsnokok is, mint Hans-Joachim von Ziethen vagy Charles-Emmanuel de Warnery, a svájci származású hadtudós. A 18. századi porosz hadseregben nagy jelentőséget tulajdonítottak a huszárságnak, ugyanakkor itt Warnery a *Remarques sur la cavalerie* (Megjegyzések a lovasságról) című kötetében már a porosz nemzeti huszárezredek felállítása mellett érvelt: „Valaha úgy tartották, hogy magyarnak kell születni, hogy jó huszár legyen valaki, de a tapasztalatok szerint ez tévedés volt; a poroszok között kevesen vannak vagy alig; munkával mindenféle gyakorlatra meg lehet tanítani az embert, vagy olyanra alakítani, amilyenre szeretnénk, feltéve, hogy nem kívánunk többet annál, amit az emberi erő lehetővé tesz.”

A felvilágosodás századában több kisebb és nagyobb állam haderejében is megjelent a huszárság. A kelet-európai nagyhatalmak sorában Oroszország alkalmazott először nagy számban magyar jellegű lovas huszárokat. Ennek előzményei szintén a Rákóczi-szabadságharc idejére nyúltak vissza, amikor II. Rákóczi Ferenc I. Nagy Péter cár segítségével próbálta megőrizni a hatalmát. Az első orosz huszárezred felállítására 1707-ben került sor. A magyar szabadságharc bu-

kása után számos magyar katonatiszt lépett orosz szolgálatba, akiket előszeretettel alkalmaztak az egyre növekvő számú cári huszárezredekben. A magyar könnyűlovasezredeknek nagy hasznát látták az orosz haderőben, főleg az oszmánok ellen vívott háborúikban. A hétéves háború idejére már kilenc huszárezreddel büszkélkedhetett a cári hadsereg. A huszárezredet később az 1780-as évek katonai reformjai során sivalzsérezredekke alakították át.

A huszárság megtalálta a helyét több kisebb királyság és fejedelemség hadseregében is. A Német-római Császárság keretein belül jelentős magyar eredetű huszáregységeket alkalmaztak a bajor, a hesseni, a badeni, a hannoveri és a szász fejedelmi seregekben is. Szintén találhatunk a huszárság jelenlétére utaló példákat e korból a holland, az angol, a dán, a svéd, a lengyel és a nápolyi seregekben. A gyarmati háborúk idején a huszárokat alkalmazhatták az Európán kívüli hadszíntereken is, így juthattak el francia és brit huszáregységek az 1750-es években a mesés Indiába. Az amerikai kontinensen a magyar huszárvirtust Fabriczy Kováts Mihály, az osztrák örökösödési háború és a hétéves háború veteránja honosította meg, aki előzőleg szolgált már az osztrák, a porosz és a francia hadseregben is. Miután kijutott az Újvilágba, Kováts kiemelkedő szerepet játszott az amerikai lovasság megszervezésében. 1778-ban kinevezték a Pułaski-légió lovassági parancsnokának. 1779. május 11-én esett el Charlestownnál.

Protestant refugees and deserters into his army. By the 1770s, there were already ten hussar regiments in the Prussian army. The hussar officers of Hungarian descent in Prussian service included a number of renowned personalities such as Zsigmond Halász de Dabas, Pál Werner, military writer Mihály Lajos Jeney and the famous Michael Kovats de Fabriczy, who later became known as the founder of American cavalry. Besides the Hungarians, the Prussian army produced some legendary hussar regimental commanders such as Hans-Joachim von Ziethen or Charles-Emmanuel de Warnery, a military scientist of Swiss descent. The 18th Prussian army attached great significance to the hussars; at the same time, in his book “Remarques sur la cavalerie” (Remarks on cavalry), Warnery argued for the establishment of Prussian national hussar regiments. “It was formerly imagined that a Hussar could not be good, unless he was an Hungarian; experience has however proved this to be an error, amongst the Prussian Hussars there are few, if any, of that nation; by perseverance and labour, men may be brought to perform whatever can be required of them, provided it does not exceed human capacity.”

In the century of the Enlightenment, hussars appeared in the militaries of several minor and major states. Of the Eastern European great powers, Russia was the first to employ Hungarian-style hussars in large numbers. Its antecedents also go back to the time of the Rákóczi War of Independence, when Francis II Rákóczi appealed for help from Tsar Peter I the Great in trying to preserve his

power. The first Russian hussar regiment stood up in 1707. After the failure of the Hungarian war of independence, many Hungarian military officers entered Russian service, and were preferably deployed with tsarist hussar regiments whose numbers kept growing. By the time of the Seven Years’ War, the tsarist army already had nine hussar regiments to be proud of. Later on, the hussar regiments were reorganized into light cavalry (“chevaux légers”) regiments during the military reforms of the 1780s.

The hussars also found their niche in the armies of several minor kingdoms and principalities. Within the framework of the Holy Roman Empire, significant hussar units of Hungarian origin were employed in the armies of the princes of Bavaria, Hesse, Baden, Hanover and Saxony. One can find examples implying the presence of hussars of this era in the Dutch, English, Danish, Swedish, Polish and Neapolitan armies as well. In the times of the colonial wars, the hussars could be deployed in theatres of war outside Europe: this was how some French and British hussar units reached the fabulous India in the 1750s. It was Michael Kovats de Fabriczy, a veteran of the War of the Austrian Succession and the Seven Years’ War who naturalized the Hungarian hussar virtue on the American continent, having previously served in the Austrian, Prussian and French armies as well. After going overseas, Kovats played an outstanding role in organizing the American cavalry. In 1778, he was appointed cavalry commander of the Pulaski Legion. He fell at Charleston on 11 May 1779.

A MAGYAR HUSZÁROK DICSÉRETE A KATONAI SZAKIRODALOMBAN

A felvilágosodás korának katonai gondolkodói még sokat merítettek a klasszikus ókori szerzők műveiből. Különösen a lovas-

ság erőit elemezve gyakran hívták fel a figyelmet az ókori ázsiai vagy afrikai lovasságok – mint például: a numida, a szkíta, a párthus, a herul vagy hun lovasság – magas szintű harci értékeire. E katonai erények az ókor gondolkodói számára szorosan összefüggtek egy adott közösség, nép vagy nemzet etnikai karakterével. Az újkori hadtudományi szerzők hasonló módon látták ezeket az összefüggéseket. Turpin de Crissé gróf híres hadászati munkájában (*Essai sur l'art de la guerre*, Paris, 1754) a magyar lovasokat hun elődeikhez hasonlítja: „Úgy tűnik, hogy a magyarok, akik némely történész szerint a hunokkal azonosak, még mindig bírják azon őseik harcmodorát, akik Attila uralkodása idején letelepedtek Itáliában. Valóban, a legjobb könnyűcsapatokat a magyarok alkotják, s tudjuk, mily nagy szolgálatot tettek az utóbbi háborúk során: az uralkodók a magyarok mintájára alapítottak csapatokat, melyek akkor hasznosak voltak, de ma már nélkülözhetetlenek is.” Hasonló véleményt fogalmaz meg a magyar huszárokról a császári szolgálatban harcoló, szintén francia ajkú Charles-Joseph de Ligne herceg is a *Préjugés militaires* című művében:

„A magyar, állítják, lovaglásra született, és megelőzi ebben az összes többi nemzetet. Én őket mindig a numidához hasonlítottam harcolási és lovaglási modoruk tekintetében.”

A magyarok szkítáktól és hunoktól eredő nemzeti katonai szelleme főleg lovasságban való jártasságukban nyilvánult meg a korabeli katonai szakirodalom szerint. A francia nyelvű kisháborús harcászatra vonatkozó szakirodalom rengeteg magyar huszárokkal kapcsolatos sztereotípiát hordozott. A huszárokat kezdetben két francia szóval is illették: az „hussard” és az „houssard” szavakkal. Az utóbbit a magyaréhoz közelebb eső kiejtése miatt egyes vélemények szerint a magyar származású huszárok más nemzetiségűektől való megkülönböztetésére használták. Ez a kis nyelvtörténeti emlék valószínűleg arról is tanúskodik, hogy a magyarok mellett szükségszerűen alkalmaztak más származású huszárokat is, elsősorban németeket. Egy másik érdekes nyelvemlék azzal kapcsolatos, hogy az „hussard” és az „hongrois” (magyar) szavakat szinonim értelemben is használták. Ez az állapot feltehetőleg még a 18. század közepén is jellemző lehetett, hiszen Chabo de la Serre lovag az 1748-ban írt lovasságról szóló emlékiratában így mutatja be a huszárságot: „Németországban ha huszárt mondunk, akkor magyart kell értenünk alatta, vagyis olyan lovast, aki annyira hozzászokott ehhez az állathoz, hogy el sem tudja

PRAISE OF HUNGARIAN HUSSARS IN THE MILITARY SPECIALIZED LITERATURE

Military thinkers in the Age of Enlightenment borrowed a lot from the works of classic ancient authors. In particular, while analyzing cavalry virtues, they often drew attention to the high combat values of ancient Asian or African cavalries, such as the Numidian, Scythian, Parnian, Herulian or Hunnic cavalries. These military virtues presented themselves to ancient thinkers as being closely connected with the ethnic character of a given community or nation. In the modern era, authors on military science saw these connections in a similar way. In his famous work on military strategy (*Essay sur l'art de la guerre – An essay on the art of war*, Paris, 1754), Count Turpin de Crissé compares the Hungarian cavalymen to their Hunnic ancestors: “It is probable that the Hungarians, who according to many opinions, are the same people with the Huns, still retained the manner of fighting, practised by their ancestors, till they came, under the command of Attila, to settle themselves in Italy. In effect, the best light troops of the present times are those formed by the Hungarians; the services they performed in the last wars, are yet fresh in most memories, and it is on their plan, that princes formed other light troops, which at first were only useful, but are now become absolutely necessary.” [Translated by Joseph Otway].

Another French author who fought in imperial service, Prince Charles-Joseph de Ligne expresses similar opinions about the Hungarian hussars in his book “*Préjugés militaires*” (Military prejudices): “They say that the Hungarians are born to ride horses, and excel at it more than any other nation. I have always likened them to the Numidians regarding their tactics and horse-riding style.”

Originating from the Scythians and the Huns, the Hungarians’ national military spirit mainly manifested itself in their horse-riding skills, according to the military specialized literature of the age. The French-language specialized military literature on small war tactics carried a lot of stereotypes related to the Hungarian hussars. In the beginnings, two French words were used to denote hussars: “hussard” and “housard”. According to some opinions, due to its pronunciation approximating the Hungarian word, the latter was used to distinguish hussars of Hungarian origin from those of other nationalities. This little historical linguistic record probably attests to the fact that besides the Hungarians, hussars of other descents – primarily Germans – were necessarily employed. Another interesting linguistic record is related to the use of the words “hussard” (hussar) and “hongrois” (Hungarian) as synonyms. This state of affairs presumably prevailed even in the mid-18th century, since Knight

képzelné az életét nélküle, és aki ehhez a harci kedvhez még olyan tudást is ad, amellyel az állat mások előtt rejtett képességeit is felderíti.”

A tapasztalatok szerint a magyarok különösen értettek a lovakhoz és a könnyűlovas harcmodorhoz, s ezt a francia katonai elit is elismerte. A kortársak még a németeket hasonlították gyakran hozzájuk. Turpin de Crissé gróf már idézett munkájában így írt e két nemzet könnyűlovas erényeiről: „A magyarok és a németek higgadtabbak és megbízhatóbbak. Az előbbieket kétségkívül a legalkalmasabbak az összes nemzet közül e feladatra, a másodikat kis gyakorlással szintén alkalmassá válhatnak.”

Egy másik, kéziratban maradt művében, amelyet teljes egészében a huszároknak szentelt, Turpin de Crissé e két nemzet más erényeit is felvillantja: „A francia katona bátor és intelligens, de ha szabad megjegyezni, a magyar és a német ravaszabb, és nagyobb elővigyázattal vonul.”

A francia nyelvű kisháborús irodalom neves magyar szerzője, Jeney Lajos Mihály *A portyázó* című művében szintén hasonló érveket sorakoztat fel: „A gyalogságot minden fajta nemzet alkothatja, bár a franciák és a liège-iek némi kedvezést érdemelnek jóakaratukra tekintettel. A lovasság azonban megkívánja, hogy itt – amennyire csak lehetséges – a lovak természetétől fogva kedvelő és a lovak táplálására, tisztán tartására különös képességgel megáldott magyarokat és németeket fogadjunk fel. Mindezt Európa más népei csak hosszú szoktatás után képesek csinálni.”

A huszárság magyar nemzeti jellegét erőteljesen kihangsúlyozzák a nemzeti mozgalmakkal szimpatizáló 19. századi romantikus útleírások és tudományos művek. A magyar huszárság európai népszerűségéhez legelhivatottabban a magyarbarát francia író, Auguste de Gerando, gróf Teleki Emma férje járult hozzá. Írásaiban elragadtatással mutatja be a magyar huszárvirtust. Ugyanilyen véleményt fogalmaz meg de Gerando az Erdélyről szóló művében: „A közmondás úgy tartja: Lóra termett a Magyar. Soha nem volt még ennyire találó mondás. E nemzet fiait életüket lovon töltik, s csak azt tartják valamirevaló férfinak, aki tud lovagolni.” Egy másik francia író, bizonyos Ollivier páter 1883-ban megjelent úti emlékeiben így vallott a magyar lovaskultúráról: „A magyar gyűlöli a hegyeket: szüksége van a szélre és a puszták széles horizontjára. Mindig is sík vidéken élt, s így él most is. Lovas, akár Kelet fia: olyan, mintha lóra termett volna.”

Huszárok harca a franciákkal az 1790-es években/Battle of hussars with the French in the 1790s

Chabo de la Serre wrote the following about the hussars in his memoirs on the cavalry written in 1748: “When we say “Husar” (hussar) in Germany, we mean “Hungarian” by it, that is, a kind of cavalryman who got used to this animal so much that he cannot imagine his life without it, and who adds to this combat morale a kind of knowledge which enables him to discover those skills of the animal that are hidden to others.”

Experience showed that the Hungarians were especially versed in handling horses and the light cavalry tactics, and the French military elite also acknowledged it. Their contemporaries often compared them with the Germans as well. In his already cited work, Count Turpin de Crissé wrote this about the light cavalry virtues of the Hungarian nation: “The Hungarians and Germans are endowed with more coolness of blood, and more steadiness. The former are undoubtedly the only people to whom this business is natural, the latter attain it with a little practice.” [Translated by Joseph Otway]

In another work of his that was wholly devoted to hussars and remained in manuscript, Turpin de Crissé also highlights some other virtues of these two nations: “The French soldier is brave and intelligent, but, let me note, the Hungarian and the German are more cunning and move with greater precaution.”

Mihály Lajos Jeney, a renowned Hungarian author in French-language literature on small wars also presents similar arguments in his book entitled “A portyázó” (The forayer): “Infantry

may consist of all kind of nations, although the French and those from Liege deserve some preference with respect to their goodwill. The cavalry, however, requires that here – to the largest extent possible – we hire Hungarians and Germans, because they naturally like horses and are blessed with a peculiar ability to feed them and keep them clean. Other European nations become able to do all these things only after a long habituation period.”

The 19th-century romantic travelogues and scholarly works sympathizing with national movements strongly emphasize the Hungarian national character of hussars. It was the Hungarophile French writer, Auguste de Gerando, Countess Emma Teleki’s husband who most dedicatedly contributed to the European popularity of Hungarian Hussar Corps. In his writings, he rapturously presents the Hungarian hussar virtue. De Gerando gives the same opinion in his work on Transylvania: “As the saying goes, Hungarians are born to ride horses. Never has a saying been more appropriate than this one. The sons of this nation spend their lifetimes on horseback, and consider only those who can ride a horse to be men worthy of the name.” Another French writer, a certain Father Ollivier wrote this about Hungarian horsemanship in his travelogue published in 1883: “The Hungarian hates mountains: what he needs is wind and the wide horizon of the plains. He has always lived on flatland, and continues to live there to the present day. He is a horseman, just like the sons of the East: it is as if he was born to ride horses.”

A MODERN KOR HUSZÁRJAI

A huszárság fénykora a 18. század dinasztikus háborúitól az 1848–49-es szabadságharcig elnyúló évszázadon át tartott. A francia forradalmi és napóleoni háborúk idején a csapatnem már meghonosodott valamennyi nagyobb európai hadseregben, és a huszárezredek magyaros jellege már leginkább csak a külsőségekben mutatkozott meg. A huszársághoz fűződő katonai erények közül a vitézségüket és önfeláldozó hősiességüket gyakran kihangsúlyozták a korabeli krónikák. A magyar huszárvirtus egyik legkiválóbb megtestesítője, Simonyi József báró kortársaitól „a legvitézebb huszár” kitüntető címet is elnyerte. Ő az utolsó török háborútól kezdve szinte az összes forradalmi és napóleoni háborús hadjáratból kivette a részét, számtalan hőstett, huszárbravúr és csodálatra méltó esemény fűződött a nevéhez. A lipcsei „népek csatájában” például egy golyó a szíve fölött lévő tárcájában akadt meg. Hőstettei között tartanak számon egy lángoló hídon való átkelést vagy a jeges Rhône folyón való átúsztatást is.

Az ellenséges francia sereg soraiban is nagy jelentősége volt a huszárvirtusnak. A korban elterjedt vélemények szerint az elő- és utóvédharcokban rendszeresen megtizedelt huszárok körében igen magas volt a halálozási arány. A francia forradalmi és napóleoni háborúk legendás huszárja, An-

toine-Charles-Louis de Lasalle tábornok mondása szerint az olyan huszár, aki nem halt meg harmincéves kora előtt, nem más, mint egy tehetetlen alak... Lasalle tábornok egyébként harmincnégy évesen esett el 1809-ben, és személyes hősiességével vált a nemzetközi huszárság egyik legismertebb képviselőjévé.

A napóleoni háborúk után jelentősen átalakult európai hadművészetben a huszárság csapatneme elsősorban könnyedségével és kreativitásával emelkedett ki a korabeli lovasságból. Az 1848–49-es magyar szabadságharcban a magyar sajátosságokkal rendelkező könnyűlovas huszárok a nemzeti heroizmus fő megtestesítőivé váltak. 1848 végén Szemere Bertalan egyik röplapjában szinte imába foglalta őket: „Óh huszár, huszár! Te vagy a magyar szeme fénye. Az Isten téged innepnap teremtett.” Nem meglepő, hogy az új magyar honvédhadsereg gerincét a huszárság jelentette, és parancsnoki karának jelentős részét is huszártisztek alkották. A huszárok csatlakoztak elsőként nagy számban, gyakran a Monarchia távoli vidékeiről elszökve a magyar haderőhöz, és ők számítottak az új honvédhadsereg legmegbízhatóbb csapatnemének. Sokoldalúságuk megmutatkozott abban is, hogy szinte minden lovassági feladat ellátására alkalmasak voltak. Így a hagyományos huszáros feladatokon kívül – mint a felderítés, rajtaütés vagy portyázás – fontos szerepet játszottak

MODERN-DAY HUSSARS

The Hussar Corps' heyday lasted for a century or so, from the dynastic wars of the 18th century to the 1848-49 Hungarian war of independence. In the times of the French revolutionary and Napoleonic Wars, the Hussar Corps had already taken root in all large European armies, and for the most part, the Hungarian character of hussar regi-

ments manifested itself only in their externals. Of the military virtues connected with the hussars, the chronicles of the age often emphasized their valor and self-sacrificing heroism. Baron Joseph Simonyi, one of the most excellent embodiments of Hungarian hussar virtue even earned the honorable title "the most valiant hussar" from his contemporaries. Starting from the last Ottoman war, he took his share in almost all revolutionary and Napoleonic military campaigns, and innumerable heroic deeds, feats of daring, and marvelous events got associated with his name. For example, in the Battle of the Nations at Leipzig, a bullet got lodged in his wallet above his heart. Among his heroic deeds are the crossing of a bridge in flames and swimming his horse across the icy River Rhône.

Hussar virtues had a great significance in the ranks of the enemy French army, too. According to opinions widely shared in that age, the mortality rate was quite high among hussars, as they were regularly decimated in vanguard skirmishes and rearguard action. According to General Antoine-Charles-Louis de Lasalle, a legendary hussar of the French Revolutionary and Napoleonic Wars, "any hussar who isn't dead at thirty is a blackguard..." General Lasalle was killed in action in 1809, at the age of 34, and has become one of the best-known representatives of international hussardom through his personal heroism.

*Simonyi József ezredes/
Colonel József Simonyi*

a zárt rendben való lovasrohamok végrehajtása vagy elhárítása terén. Az egyik leghíresebb lovasrohamukat az 1849. július 2-ai komáromi csatában háromezer főnyi lovasötömgeggel hajtották végre Görgei Artúr és Poeltenberg Ernő vezetésével. A szabadságharc huszárjai vitézségének köszönhetően a csapatnem nemzeti jellege még tovább erősödött. Idézzük itt ismét Szemere Bertalant, aki 1849 elején így foglalta össze a huszárságba vetett reményét: „Magyarország szabadsága s a magyar nemzet elveszhet, de míg egy huszár él, addig bízom. Ha meghalt az utolsó is, akkor végünk van. [...] A régi magyar vitézség a huszár-

ban született újra. A hazát a huszár karja és példája menti meg.”

Az Osztrák–Magyar Monarchia haderejében a legmagyarabb csapatnem továbbra is megőrizte fontos szerepét. Az I. világháború kitörésekor 16 császári és királyi közös, illetve tíz honvéd huszárezred szolgálta az uralkodót, aki ezenfelül még tíz népfelkelő-huszárosztályra is számíthatott. A főleg az orosz fronton bevetett huszárok súlyos veszteségeket szenvedtek el a modern tűzérségi fegyverekkel és géppuskákkal ellátott ellenséges állások megrohamozása során. A Monarchia hadseregének első harcait követően a lovasság hagyományos

*Huszárok 1906-ban (Fortepan/Zichy kúria, Zala)/
Hussars in 1906 (Fortepan/Zichy mansion, Zala)*

In the art of war that was significantly transformed after the Napoleonic Wars, the Hussar Corps stood out in the cavalry of the age through its light tactics and creativity. With their Hungarian characteristics, the light cavalrymen hussars became the main embodiments of national heroism in the 1848-49 Hungarian War of Independence. At the end of 1848, Bertalan Szemere almost glorified them in one of his leaflets: "Oh hussar, hussar, you are the apple of Hungarians' eye. God created you on a holiday." Unsurprisingly, the backbone of the new Hungarian honvéd army was formed of hussars, and a significant number of its commanders were hussar officers as well. It was the hussars who – often fleeing from faraway regions of the Monarchy – first joined the Hungarian army in large numbers, and they were considered the most reliable Corps of the new honvéd army. Their versatility also manifested itself in the fact that they were suitable for carrying out almost all cavalry tasks. Thus, apart from the traditional hussar-like tasks – such as scouting, raid and foraging –, they played an important role in executing or driving back cavalry charges in close order formation. They executed one of their most famous cavalry charges in the Battle of Komárom on 2 July 1849 with a 3000-strong cavalry formation led by Artúr Görgei and Ernő Poeltenberg. Thanks to the valor of hussars fighting in the war of independence, the national character of the Hussar Corps strengthened even further. Let us quote here again Bertalan

Szemere, who summarized his faith in the hussars in early 1849 as follows: "Hungary's freedom and the Hungarian nation may be lost, but I will trust as long as a single hussar is alive. Once the last of the hussars dies, we are done for. [...] The old Hungarian valor has been reborn in the hussars. The hussars' arms and example will save the homeland."

The most Hungarian Hussar Corps continued to preserve its important role in the military of the Austro-Hungarian Monarchy. At the outbreak of the First World War, 16 imperial and royal common and ten honvéd hussar regiments served the emperor, who could also count on an additional ten reserve hussar divisions of the militia (Landsturm). Being mainly deployed on the Russian Front, the hussars suffered heavy losses while charging at enemy emplacements equipped with modern artillery weapons and machine guns. Following the first battles fought by the army of the Monarchy, the high command reassessed the traditional tasks of the cavalry, and so for the most part, the hussars were now forced to dismount their horses and serve as infantrymen in the trenches. This was necessitated not only by the personnel losses they had suffered during cavalry charges but also by the rapid decline of horse livestock. In 1916, during the reorganization of the cavalry, the number of horse-mounted hussar units was significantly reduced. The affected 11th cavalry division suffered a 75% loss during the 1916 Brusilov Offensive. The Transylvanian

feladatait átértékelték, és a huszárok többnyire kénytelenek voltak a lóról leszállva gyalogosként a lövészárkokban szolgálni. Ezt nemcsak a lovasrohamokban elszenvedett személyi veszteségek, hanem a lóállomány gyors csökkenése is indokolta. 1916-ban a lovasság átszervezése során a lovas huszáralakulatok létszámát jelentős mértékben csökkentették. Az 1916-os úgynevezett Bruszilov-offenzíva során az érintett 11. lovashadosztály 75%-os veszteséget szenvedett. Az erdélyi hadszíntéren viszont az erdélyi huszárezredekben álló 1. lovashadosztály sikeresen küzdött a nagyszebeni és Úz-völgyi ütközetekben. 1917-ben a Monarchia hadvezetése kénytelen volt a lovasságot gyökeresen átszervezni, és tovább csökkenteni a ténylegesen lovasokból álló egységek számát. A háború vége felé a huszárezredek egy része az itáliai fronton, a francia hadszíntéren, illetve az orosz bolsevik csapatok kiszorítása céljából Ukrajnában is szerepet kapott.

Az I. világháború után a legősibb magyar csapatnem jobbra csak négy huszárezred keretein belül maradt fenn, amelyeket 1930-tól a magyar lovasság nagyjairól neveztek el („I. Ferencz-József – Jász-kun”, „Árpád fejedelem”, „Nádasdy Ferenc”, „Hadik András”). A II. világháborúban már csak elvétve alkalmazták a huszárságot néhány ország hadseregében. Az 1941-es augusztusi ukrajnai hadműveletekben az I. lovasdandár huszárezredei több alkalommal is kiválóan helytálltak. 1942-ben a magyar

királyi honvédség két lovasdandárjában szolgáló huszárezredet áthelyezték az 1. lovashadosztályba, illetve létrehoztak egy önálló budapesti huszárosztályt. A honvédségi huszáralakulatok 1942–43-ban elsősorban a keleti hadszíntéren, a 2. magyar hadsereg kötelékében tevékenykedtek, és főként felderítésre, valamint partizáncsoportok felszámolására használták őket. Az első sikerek után azonban 1942 nyarán már súlyos veszteségek érték őket a Don-menti hídfőcsatákban. Bár később, 1943 elején a szovjet csapatok doni áttörése idején tovább nőttek a huszárszázadok veszteségei, a visszavonulás során is hősiességüket tanúsították. 1943 októberében a hadtestek önálló huszárszázadait felszámolták, és a huszáregységeket a felderítőosztályokba sorolták be. A 1944-es hadjárat során elsősorban belorusz és lengyel területeken vetették be az 1. lovashadosztályban küzdő magyar huszárokat. A túlerőben lévő és harckocsikkal támadó szovjet csapatokkal való ütközetekben a lovashadosztály óriási veszteségeket szenvedett, majd 1944 augusztusában a magyarországi hadszíntérre vezényelték, ahol katonái az 1944–45-ös hadműveletekben elsősorban gyalogsági állásharcban küzdöttek tovább. A II. világháború után a szovjet javaslatra és szervezési elvek alapján létrehozott Magyar Néphadseregben, az 1. lovashadosztályban szolgáló huszárok csak 1954-ig viselték a legmagyarabb csapatnem elnevezést, ezt követően eltűntek a magyar hadseregfejlődés történetéből.

theatre of war, however, saw the 1st cavalry division – a unit composed of Transylvanian hussar regiments – successfully fighting in the battles of Nagyszeben (today Sibiu, Romania) and the Úz Valley. In 1917, the military leaders of the Monarchy were forced to radically reorganize the cavalry, and further reduce the number of units actually made up of cavalymen. With the end of the war approaching, some of the hussar regiments were also assigned roles on the Italian Front, in the French theatre of war, as well as in Ukraine with the objective of driving out Russian Bolshevik forces.

After the First World War, the most ancient of all Hungarian Corps mainly survived only in the framework of four hussar regiments, which were named after the towering figures of Hungarian cavalry as of 1930 (“Franz Joseph I — Jász-kun”, “Prince Árpád”, “Ferenc Nádasdy”, “András Hadik”). In the Second World War, the hussars were deployed only very rarely in the armies of some nations. During the military operations conducted in Ukraine in August 1941, the hussar regiments of the 1st cavalry brigade excellently stood their ground on several occasions. In 1942, the hussar regiments serving with two cavalry brigades of the Royal Hungarian Defence Forces were reassigned to the 1st cavalry division, and an independent hussar division was established in Budapest. During the years 1942-43, the hussar units of the Defence Forces were primarily operating in the eastern theatre

of war in the ranks of the 2nd Hungarian Army, and were mainly used for scouting and for the elimination of partisan groups. After the first gains, however, they suffered heavy losses in the bridgehead battles along the River Don already in the summer of 1942. Although later on, during the breakthrough of Soviet forces in the Don Bend in early 1943, the losses of hussar squadrons continued to increase, they continued to heroically stand their ground during their retreat as well. In October 1943, the independent hussar squadrons of the army corps were disbanded, and all hussar units were amalgamated into the reconnaissance divisions. During the campaign of 1944, the Hungarian hussars fighting in the 1st cavalry division were primarily deployed in the areas of Belarus and Poland. The cavalry division suffered huge losses in the battles fought with the numerically superior Soviet forces that were attacking with tanks. Then, in August 1944, the division was ordered to move into the Hungarian theatre of war, where its soldiers continued fighting mainly in the infantry trenches throughout the military operations of 1944-45. After the Second World War, the hussars serving with the 1st cavalry division of the Hungarian People’s Army (which was established on Soviet proposal, based on Soviet organizational principles) bore the name “the most Hungarian Corps” only until 1954, and thereafter disappeared from the history of the development of the Hungarian armed forces.

A RUHA TESZI A HUSZÁRT – A MAGYAROS RUHÁZAT ELTERJEDÉSE

A huszárviselet már hosszú évszázadok óta nemzeti szimbólumnak számított, jellegzetes magyar katonai egyenruhaként tartották számon. A már említett Auguste de Gerando szerint a magyar huszáröltözet egyenesen honfoglalás kori eredetű, amit a régmúlt térbeli és időbeli dimenzióiban helyez el: „Ez az öltözék, amely egyszerre könnyű és pompás, a magyarok harciasságáról és keleti eredetéről árulkodik. Semmit sem változott ezer éve (!), amióta a magyarok letelepedtek Európában, és időtlen idők óta ismeretes volt Ázsiában...”

A huszáruniformis sikere annak a közvélekedésnek köszönhetően erősödött meg a magyar nemzeti megújulás, a reformkor idején, hogy a nemzeti lovasságnak számító huszárság ruházata vált általánossá a nagy ünnepségeken vagy a királykoronázások alkalmával. A magyar huszárviselet markáns keleties jegyeket ötvöző tradicionális harci viselet. Ugyanúgy megtalálhatók benne a honfoglaló magyarság sztyeppei könnyűlovas-felszerelésének hatásai, mint a török hódoltság idején az ellenféltől kölcsönzött ruházat és fegyverzet elemei. A huszáros ruházat az évszázadok során sokat fejlődött. A kezdeti keleties bő ruházatot és sodronyíngtet, illetve sisakot viselő lovasokat a 17. században felváltották a jóval kevesebb fémből készült

felszerelést viselő, könnyedebb huszárok. A hosszú kaftánszerű köpenyből alakult ki a jóval rövidebb dolmány és a mente, amit a vitézség jeléül szolgáló féldalasan hátravetett kacagány egészített ki. A lovaglást megkönnyítő szűk nadrághoz magyaros huszárcsizmát hordtak, fejfedőként pedig a süveg és kalap helyett a 18. századra széles körben elterjedté vált a csákó viselete. Szintén ebben a korban terjedt el a huszárezredeket egymástól megkülönböztető gazdag színpaletta és az egyenruházatot díszítő elemek, a sujtásos zsinórdíszek, övek, bojtok és vitézkötések divatja.

A huszáros, magyaros elemek hamar meghonosodtak az európai hadseregek egyenruházatában is. A külföldi huszárok előszeretettel viselték a magyar jellegű egyenruhát, amely azonban nem tévesztette meg az őket szemlélő magyar katonákat. Erről tanúskodik báró Jósika Miklós feljegyzése is, aki az 1814-ben Párizsban masírozó hannoveri huszárokat így írta le: „A hannoverai huszárokról lévén szó, – mondok ezekről is valamit. Én sok mindenféle huszárt láttam, de ahhoz a meggyőződéshez jutottam: hogy igazi huszár csak a magyar, vagy szabatosabban szólva a magyarhoni, Erdélyt is ideértve... A hannoverai ezred, mely ez időben Párisban volt, kék mentét, dolmányt s veres nadrágot viselt, s nagyon magyarosan volt kiállítva, a kalpagot kivéve, mely oly magas

CLOTHES MAKE THE HUSSARS – THE SPREAD OF HUNGARIAN-STYLE ATTIRE

For long centuries, the hussars' wear counted as a national symbol, being considered a characteristic Hungarian military uniform. The already mentioned Auguste de Gerando claims that the Hungarian hussar's clothing dates from the age of the Hungarian Conquest, and places it in the spatial and temporal dimensions of the bygone past: "Being simultaneously light and splendid, this dress attests to the Hungarians' combativeness and eastern origin. It has not changed a bit for a thousand years (!), since the Hungarians settled in Europe, and it had already been known in Asia since time immemorial..."

The success of hussar uniform consolidated during the Hungarian national revival, the Reform Era, thanks to the general opinion that the garments of the hussars – considered as national cavalry – became general wear for grand celebrations and royal coronations. The Hungarian hussar dress is a traditional combat wear amalgamating marked eastern features. It combines the influences of the light cavalry gear of Hungarians of the steppes in the period of Conquest with the elements of clothing and weaponry borrowed from the enemy in Ottoman Hungary. The hussars' wear evolved a lot through the centuries. In the 17th century, the cav-

alrymen wearing initial eastern-style loose dress, chain mail and helmet gave way to lighter hussars with much less metal in their gears. The long, caftan-like tunic was transformed into the much shorter dolman and the pelisse, complemented with the symbol of valor, a panther-skin thrown back on one side. They wore tight-fitting breeches to make riding easier, Hungarian-style hussar boots, and by the 18th century, the wearing of shako had become widespread, replacing the former busbies and hats. The rich color palette differentiating hussar regiments from each other also became widespread in this age, just like the fashionable accessory elements ornamenting the uniform, such as the braided cords with laces (frogging), belts, tassels and warrior's knots.

The hussar-like, Hungarian-style elements were soon incorporated into the uniforms of European armies as well. Foreign hussars preferred to wear the Hungarian-style uniform, which, however, did not mislead the Hungarian soldiers looking at them. This is shown in one of the notes written by Baron Miklós Jósika, who described the Hanover hussars marching in Paris in 1814 with these words: "Speaking about the Hanover hussars, let me say something about them. I have already seen many kinds of hussars, yet I have become convinced that there is only one type of true hussar, the Hungarian one, or more precisely, the one native

és széles volt, mint egy gönczi hordó... No de ezek mégsem voltak huszárok, a szemök sem úgy állt; nem úgy jártak, különösen nem úgy lovagoltak; aztán mind szőkék, sőt szosz- és kenderhajuak valának.”

A huszáros díszítőelemek nyomát napjainkban már csak néhány külhoni

huszáregység egyenruháján lehet felfedezni. Jó példát nyújtanak erre a francia Berchény-huszárok, akik bordó barettsapkájukon ma is őrzik a magyar alapító emlékét: egy vitézkötés látható rajta, amit nemes egyszerűséggel la hongroise-nak, azaz a magyar kötésnek neveznek.

to the Hungarian homeland, including Transylvania as well... Marching in Paris at the time, the members of the Hanover regiment wore blue pelisses, dolmans and red breeches, and their outward appearance was very Hungarian, except for their hats that were as high and wide as a Göncz barrel... Well, they were not hussars after all, even the shape of their eyes was different; they did not march – and especially, did not ride – that way; moreover,

all of them were fair-haired, even with curly and platinum blond hair.”

These days, one can see the vestiges of hussar-style ornamental elements only on the uniforms of a handful of foreign hussar units. The French Bercheny hussars are a good case in point, as they preserve the memory of the Hungarian founder on their burgundy berets in the form of a warrior’s knot on it, which they simply call la hongroise, that is, Hungarian knot.

A HUSZÁRSÁG MINT KULTÚRTÖRTÉNETI JELENSÉG

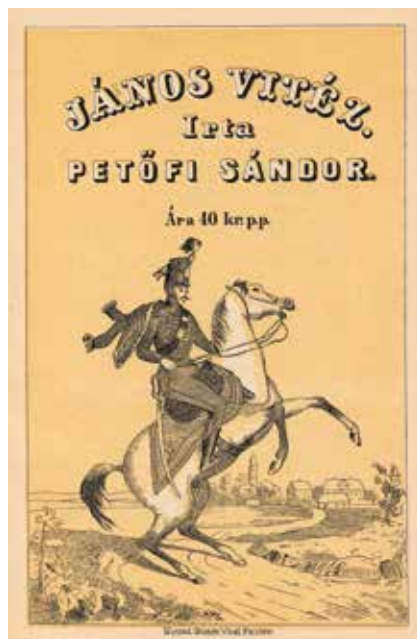
A huszárság a magyar és egyetemes kultúrtörténet szerves részévé vált az elmúlt évszázadok folyamán.

A huszárok művelődéstörténeti szerepére vonatkozóan meg kell említeni a Mária Terézia magyar királynő által létrehozott magyar királyi testőrséget, amelynek művelt tagjai – mint például Bessenyei György, Barcsay Ádám vagy Kisfaludy Sándor – a modern magyar nyelv és irodalom fejlődésében kiemelkedő szerepet játszottak. A magyar irodalomba a 19. században vonult be a huszár figurája. Ebben fontos szerepet kapott Garay János Obsitos című elbeszélő költeménye, amely megteremtette Hány János nagyotmondó katonáját, akit Kodály Zoltán daljátéka még híresebbé tett. Hány valójában gyalogos bakaként szolgált, de a hatás kedvéért „...annyit emlegette és annyiszor lovát, hogy végre is huszárnak kellett hinni magát”. Szintén a korszak irodalmi termésének gyöngyszeme Petőfi Sándor elbeszélő költeménye, a János vitéz. Az eredetileg Kukorica Jancsinak hívott legény kalandjai során valószínűleg átváltozáson megy keresztül, melynek egyik fontos állomása, amikor beáll katonának a huszárok közé. Petőfi művében népmesei elemeket ötvöz történelmi eseményekkel, és kiválóan kihasználja a magyar huszárkép hőisének megformálásában, akinek

a szavai híven tükrözik a magyar lovasnépről vallott korabeli, széles körben elterjedt nézeteket:

*„De magyar vagyok,
s a magyar lóra teremt,
Magyarnak teremt az isten
lovat, nyeret.”*

A számtalan katonai kiválósággal rendelkező és rettenthetetlen magyar huszár karakteres alakja a francia irodalomban is gyakran megjelenik.

*Az első kiadás (1845. március 6.)
eredeti borítója/Original cover
of the first edition (March 6, 1845).*

THE HUSSAR CORPS AS A PHENOMENON IN CULTURAL HISTORY

ver the last centuries, the Hussar Corps has become an integral part of Hungarian and general cultural history. Speaking about the hussars' role in cultural history, mention must be made of the Royal Hungarian Life Guard established by Maria Theresa, whose educated members – for example, György Bessenyei, Ádám Barcsay or Sándor Kisfaludy – played an outstanding role in the development of modern Hungarian language and literature. The figure of hussar entered Hungarian literature in the 19th century. János Garay's epic poem entitled *Obsitos* (Veteran) had an important role in it, as it created the character of János Hány, a braggart soldier who was made even more famous by Zoltán Kodály's folk opera. Actually, Hány served as a foot soldier, but for dramatic effect, "...so often, however, he'd mentioned his steed, he'd become, in his thinking, a trooper indeed." Another gem in the literature published in that era is Sándor Petőfi's epic poem entitled *János vitéz* (John the valiant). Originally going by the name of *Kukorica Jancsi* (Johnny Grain o' Corn), the lad undergoes a real transformation, in which his enlistment into the Hussar Corps is an important stage. In his work, Petőfi amalgamates folk tale elements with historical events and excellently ex-

ploits the image of the Hungarian hussar in creating his protagonist, whose words faithfully reflect the widespread views of the era on Hungarians as an equestrian nation:

*"But a Magyar I am,
God made us for the horse,
And made horses and saddles for
Magyars, of course."*

The characteristic figure of the fearless Hungarian hussar with innumerable excellent military traits often appears in French literature as well. In the 18th century, hussars are mentioned primarily in theatre acting, especially in comedies, where their splendid uniforms are used as stage props. The plays written by Rochon de Chabannes and Pierre Villiers, as well as Labiche's joyful songs well reflect the idealized image of the Hungarian hussar discovered by French writers, which has been purged of the barbaric and crass epithets of the earlier period. The popular figure of the hussar also often crops up in the works of the great classic authors of the 19th century. In this context, the best-known piece of literature is Stendhal's novel "*La Chartreuse de Parme*" (The charterhouse of Parma), in which the protagonist, Fabrizio del Dongo experiences the great initiation of his life in a deceased hussar's uniform. The evolution of the hussar myth in 20th-century French literature was

A 18. században elsősorban a színját-
szásban, különösen a vígjátékokban
találkozunk a huszárok említésével
és pompás egyenruhájuk színpadi
kellékként történő alkalmazásával.
Rochon de Chabannes, Pierre Villiers
színdarabjai, Labiche vidám dalai jól
tükrözik a francia írók által felfede-
zett magyar huszár idealizált képét,
amely megtisztult a korábbi időszak
barbár és durva jelzőitől. A huszár
népszerű figurája a 19. század nagy
klasszikusainál is gyakran megjelenik.
A legismertebb irodalmi emlék ezzel
kapcsolatban Stendhal Pármai kolos-
tor című regénye, amelyben a főhős,
Fabrizio del Dongo egy elhunyt huszár
egyenruhájában éli meg élete nagy be-
avató szertartását. A francia irodalmi
huszármítosz 20. századi alakulására
nagy hatással volt még Jean Giono Hu-
szár a tetőn című regénye. Az ő írás-
művészetére egyébként nagy hatással
volt Stendhal, akinek regényhőseit
részben áthelyezte a saját műveibe is.

Végezetül a szó még egy érdekes,
20. századi irodalomtörténeti haszná-
latára szeretném felhívni a figyelmet.
A II. világháború utáni francia iro-
dalom érdekes zárványát alkotta az a
regényírókból álló kis csoportosulás,
amelyet Huszárok (Hussards) néven
tart számon ma is az irodalomtörté-

net-írás. A csoportot négy író alkot-
ta: Roger Nimier, Antoine Blondin,
Jacques Laurent és Michel Déon. Stí-
lusukra a humor, a szokatlan, meg-
hökkenítő fordulatok alkalmazása volt
jellemző. A francia irodalmi huszárok
működése – hasonlóan magyar előde-
ikéhez – sajátos szembefordulást jelen-
tett az irodalmi közélet fő áramlatával.
Ebben az egyenlőtlen küzdelemben
csak az „irodalmi kisháború” fegy-
vertárával, s elsősorban a kifinomult
stílussal és a humorról érthettek el lát-
ványos eredményeket.

A „huszár” szó átvitt értelmével
nemcsak sikeres írókat, hanem ironi-
kus hangnemben bizonyos társadalmi
rétegeket, csoportokat és foglalkozá-
sokat is illettek. Ide tartoznak például
az 1850-es évek magyarországi köz-
életének gyakran kifigurázott hivatal-
nokai, az úgynevezett Bach-huszárok.
Hasonló nyelvi jelenség volt a francia
III. Köztársaság idején kibontakozó
antiklerikális tanügyi reform eredmé-
nyeként megjelenő világi szemléletű,
jellegzetes fekete egyenruhába öltö-
zött, állami tanítókra ragasztott „Köz-
társaság fekete huszárai” gúnynév el-
terjedése is. E néhány példa jól mutatja
a huszár szó széles körű elterjedésének
és különféle értelmű változatainak
sokféleségét.

further affected by Jean Giono's novel "Le Hussard sur le toit" (Hussar on the roof). Gioco's art of writing was significantly influenced by Stendhal, so much so that he partly transferred Stendhal's protagonists into his own works.

Finally, I would like to draw attention to yet another interesting use of the word in the 20th-century history of literature. The small group of novelists – known as Hussards (Hussars) in the history of literature – formed an interesting enclosure in post-World War II French literature. The group comprised four writers: Roger Nimier, Antoine Blondin, Jacques Laurent and Michel Déon. Their style was characterized by humor and the use of unusual, astounding turns of phrase. The activity of French literary hussars – like that of their Hungarian predecessors – was a peculiar opposition to the mainstream of public literary life. In this unequal struggle, their only chance to achieve

spectacular results was the armory of "literary small war", meaning primarily their refined style and humor.

In its figurative sense, the word "hussar" has been used to refer not only to successful writers but also, with an ironic tone of voice, to certain social strata, groups and professions. These included, for example, the Bach hussars, the frequently parodied officials of Hungarian public life in the 1850s. Another similar linguistic phenomenon was the spread of the nickname "black hussars of the Republic" as used to denote the state teachers dressed in their characteristic black uniform with their secular perspective, who appeared as a result of the anti-clerical educational reform unfolding in the times of the French Third Republic. These few examples well demonstrate the diversity of the widespread use of the word hussar and its variants with different meanings.

A JELENKOR HUSZÁRJAI

A huszár csapatnem nem tűnt el teljesen napjainkban sem. Valamennyi európai nemzet közül a francia ragaszkodik a legjobban e közös katonai hagyományhoz, hiszen a 18. században létrehozott huszárezredek közül még több ma is létezik, és őrzi az ezredalapítók történelmi emlékezetét. Az egyetlen nemzetközi huszármúzeum is Franciaországban, Tarbes városában, a Berchény-ezred állomáshelyén található. A francia huszárezredek az I. világháborúig lovasezredeként szolgáltak, majd a haditechnika változásával – megőrizve a korábbi harcászati szerepüket – alakultak át szárazföldi vagy légideszantos alakulatokká. A huszárok legfontosabb szerepüket a felderítésben és a különleges akciókban (rajtaütés, kommandós hadműveletek) játszották, így volt ez korábban is és ma is. Az elmúlt hat évtizedben számtalan helyszínen bevetették őket: Indonéziában és több afrikai országban vettek részt békefenntartó missziókban; ugyanezen okból jártak Koszovóban, Bosznia-Hercegovinában, Afganisztánban és Libanonban. Harcoltak az Öböl-háborúban is. Az alakulatot ma Első Bercsényi Huszár Ejtőernyős Ezrednek hívják, katonái ünnepi alkalmakkor kuruc nótákat énekelnek – mégpedig magyarul.

A huszárság történelmi emlékének továbbvitelében nagy szerepet játszanak a különféle hagyományőrző egyesületek és szervezetek. A Magyar Huszár és Katonai Hagyományőrző Szövetség 1991 óta tevékeny részt vesz a huszársághoz kapcsolódó magyar katonai hagyományok ápolásában. A szervezet segíti a történelmi Magyarország területén működő hagyományőrző alakulatok tevékenységét, amelyek a középkortól a 20. század első feléig tartó korszakok katonai hagyományait elevenítik fel a történelmi játékok, harcászati bemutatók, huszár-felvonulások, valamint élő történelemórák keretein belül.

Bár a Magyar Honvédség jelenlegi állományában nem találunk huszárezredek, mégis van egy kiemelten jelképes alakulat, amely ma is őrzi a hajdani magyar huszárok emlékét. A 2022-es évben a Parlamentben található Szent Korona őrzését és védelmét, illetve az állami katonai protokollesemények díszelő biztosítását végrehajtó MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár 32. Nemzeti Honvéd Díszegységének állományából kiválva létrejött az MH BHD Honvéd Huszár Díszegység. Nemzeti ereklyénk védelmében, valamint magas szintű állami és diplomáciai rendezvények alkalmából ezek a honvédhuszárok jelenítik meg több évszázados történelmi hagyományokkal rendelkező nemzeti lovaskultúránkat és a közelmúltban hungarikummá minősített huszárságot.

PRESENT-DAY HUSSARS

The Hussar Corps has not completely disappeared today. Of all European nations, the French stick the most to this shared military tradition, because several of the hussar regiments established in the 18th century still exist and preserve the historical memory of their founders. The single international hussar museum is located in the town of Tarbes, France, the garrison of the Berchény regiment. Until the First World War, hussar regiments had served as cavalry regiments, and then, with the changes in military technology – while preserving their earlier tactical role – were converted into land force or airborne units. The hussars played the most important roles in reconnaissance and the direct actions of special forces (raids, commando operations), as was earlier the case, and still is today. Over the last six decades, they have been deployed in countless theatres: they participated in peacekeeping missions in Indochina and a number of African countries. For the same reason, they served in Kosovo, Bosnia and Herzegovina, Afghanistan and Lebanon. They also fought in the Gulf War. Today, the designation of the unit is “Bercheny” 1er Régiment de Hussards Parachutistes (1st Parachute Hussar Regiment “Bercheny”), and its soldiers always sing kuruc songs on ceremonial occasions – in Hungarian.

The various historical re-enactment and traditionalist associations and or-

ganizations play an important role in keeping the hussars’ historical memory alive. Since 1991, the Hungarian Hussar and Military Traditions Association has been an active participant in cherishing Hungarian military traditions related to the hussars. The organization helps the activity of re-enactment and traditionalist units functioning in the area of historical Hungary, which revive the military traditions of the eras from the Middle Ages to the first half of the 20th century within the framework of historical games, tactical demonstrations, hussar parades, as well as living history classes.

Although there are no hussar regiments in the current table of organization and equipment of the Hungarian Defence Forces, there is a highlighted symbolic unit that still preserves the memory of one-time Hungarian hussars. Drawn from the personnel of the 32nd National Military Parade Unit of the Hungarian Defence Forces ‘vitéz Szurmay Sándor’ Budapest Garrison Brigade (HDF BGBDE) – an outfit responsible for the guard and security duties of the Holy Crown in the House of Parliament and also for executing parading tasks at protocol events – the HDF BGBDE Honvéd Hussar Parade Unit was formed in the year 2022. In defence of our national relics, as well as on the occasions of high-level state and diplomatic events, these honvéd hussars display the centuries-old historical traditions of our national equestrian culture and the Hussar Corps, which was recently qualified as a Hungarikum.

BIBLIOGRÁFIA

HERMANN Róbert: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc, Budapest, Osiris Kiadó, 2022.

RÉFI Attila: A császári-királyi huszárság törzstiszti kara a francia forradalmi és a napóleoni háborúk korában (1792–1815), Budapest–Sárvár, MTA BTK – Nádasdy Ferenc Múzeum, 2014.

B. SZABÓ János: A középkor magyarországi könnyűlovassága, X–XVI. század, Máriabesnyő, Attraktor, 2017.

TÓTH Ferenc: Huszárok, határok, családok. A franciaországi magyar katonai emigráció az ancien régime korában (1692–1789), Budapest, BTK Történettudományi Intézet, 2023.

TÓTH Ferenc: Magyar huszárok francia földön – Hussards hongrois en France, Budapest, HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, 2016. (A HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Könyvtára)

ZACHAR József (szerk.): A magyar huszár, Budapest, Corvina, 2000.

BIBLIOGRAPHY

Róbert HERMANN: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc [The 1848-49 Revolution and War of Independence], Budapest, Osiris Publishing House, 2022.

Attila RÉFI: A császári-királyi huszárság törzstiszti kara a francia forradalmi és a napóleoni háborúk korában (1792–1815) [The Staff Officer Corps of the imperial-royal Hussar Corps in the age of the French Revolution and the Napoleonic Wars (1792-1815)], Budapest–Sárvár, Hungarian Academy of Sciences, Research Centre for the Humanities – Nádasdy Ferenc Museum, 2014.

János B. SZABÓ: A középkor magyarországi könnyűlovassága, X–XVI. század [The light cavalry in Medieval Hungary, 10-16th centuries], Mária-besnyő, Attraktor, 2017.

József ZACHAR (ed.): A magyar huszár [The Hungarian hussar], Budapest, Corvina, 2000.

Ferenc TÓTH: Huszárok, határok, családok. A franciaországi magyar katonai emigráció az ancien régime korában (1692–1789) [Hussars, borders, families. The Hungarian military emigration in France in the age of the ancien régime (1692-1789)], Budapest, Research Centre for the Humanities, Institute of History, 2023.

Ferenc TÓTH: Magyar huszárok francia földön – Hussards hongrois en France [Hungarian hussars in France], Budapest, MoD Military History Institute and Museum, 2016. (Library of the MoD Military History Institute and Museum)

SCHWEICZER TÍMEA AINA

HUSZÁRHAGYOMÁNYOK

Akésőbbi miniszterelnök, Szemere Bertalan írta ezeket a méltató szavakat a huszárságról Debrecenben, 1849. február 17-én, és szavai nem is lehettek volna igazabbak, örökérvényűbbek, hiszen huszárnak ma is születni kell!

„A huszár.

Hacsak hallom e nevet, lelkem emelkedik édes érzéssel.

A huszár nevezet nemcsak hazánkban, de egész Európában, sőt egész világon egyértelmű a vitéz, a hős nevezettel. A huszárnak híre tovább elrepült, mint országunknak s nemzetünknek híre; Napoleon csodálta, a törökök és arabok meghajolnak hallattára keresztbe

vetett kezekkel. A huszár örököse apáink lovaglásbeli ügyességének. Ha a huszár repül, a szél nem bír futni utána, sír és süvölt szégyenében.

A huszár örököse apáink vitéz bátorságának. Egy huszár tíz ellenséget még kevesel, húsnak ellene vág, a félelmet nem ismeri, borral és dicsőséggel él, a halált párnának tekinti, mellyen aludni fog, míg a feltámadási trombita ismét felkölti.

A huszár, ha béke van, bajuszát, lovát és kedvesét simogatja, de a békében maga is, lova is megöszül. Mint az oroszlán a rengetegben s pusztákon, a huszár csak a harcban él, csak ott él ő, nótája az álgyu dörgése, öröme a kardnak pengése, s minthogy számolni írásból nem tanult, bab helyett levágott fejekkel számolgatja ki a mit tudni akar.

TÍMEA AINA SCHWEICZER

HUSSAR TRADITIONS

Later Prime Minister of Hungary, Bertalan Szemere wrote down these words in praise of the hussars in Debrecen on 17 February 1849. His words could not have been truer and more eternal, because to become a hussar, you must be born one even today!

“The hussar.

Whenever I hear this word, the sweet sensation makes my spirit soar.

Not only in Hungary, but throughout Europe and even the world, the word “hussar” is synonymous with the words “valiant” and “hero”. The hussars’ fame flew further than that of our country and nation; Napoleon admired it, and on hearing about it, the Ottomans and

Arabs bowed with their hands crossed. The hussar is heir to our fathers’ riding skills. If the hussar flies, the wind cannot keep up with him, so it cries and wuthers in shame.

The hussar is heir to our forefathers’ valiant courage. For a hussar, ten enemies are hardly enough, he would prefer to charge against twenty of them; he knows no fear, lives on wine and glory, and views death as nothing but a pillow on which he will sleep until the trumpet of resurrection wakes him up once again.

When there is peace, the hussar strokes his mustache, horse and sweetheart, but in peacetime, he himself and his horse go gray. Like a lion in the wilderness, on the savannahs, the hussar lives only in battle – it is only there where he lives,

A huszár egy gyönyörű virágszál, melly az elhúnyt magyar hősök sírjából kelt ki. Ha akarjuk ismerni, milyen volt a szittyja faj, a deli huszárokon legeltessük szemünket. Ha csúnya is, szép a huszár, mint a rózsa. Ha kicsiny is, erős mint a tölgy dereka. Jókedvű s pajzán, ha játszik is, ha harczol is, ha káromkodik is, – ilyen a huszár.

A korcsmáros is örömebb ad bort a huszárnak, miért? Mert huszár. A leány is szivesebben ad csókot a huszárnak, miért? Mert huszár. Még a boltos is hosszabbra méri neki a pántlikát, miért? Mert huszár.

S miért olly kevély a huszár? Mert vitéz. S ha vitéz, jól teszi, hogy kevély, ritka ember vitéz most Magyarországon.

Oh huszár, huszár! te vagy a magyar szemfénye.

Az Isten téged innepnap teremtett. Az angyalok énekeltek születésedkor. Már bölcsöd felett babérkoszorú lebegett – bár nem látta anyád, ott lebegett az.

Magyarország szabadsága s a magyar nemzet elveszhet, de míg egy huszár él, addig bízom. Ha meghalt az utolsó is, akkor végünk van.

A hol tehát huszárt látok, szívesen fogok kezet veled, övé utolsó ingem, utolsó pohár borom, az utolsó áldás is, melly a lélekkel belőlem kiszakad.

Nem adom azt se gyermekemnek, se anyámnak, se testvéremnek – egy huszárnak adom.

A régi magyar vitézség a huszárban született újra.

A hazát a huszár karja és példája menti meg.

Ha tehetném, minden huszárnak egy kastélyt s lovának egy palotát vennék, a harcz után ott élnének ketten bőségben, fényben, békében.

A huszárélet a híres és vitéz élet.

Azt mondta egy tudós ember, hogy halál után az égen mindenik egy csillaggá változik.

Be szép a huszár élete, be szép a huszár halála!”

A huszárság a magyar katonai hagyományok egyik legjelentősebb eleme, amely évszázadokon át meghatározó szerepet játszott Magyarországnak történelmében.

A huszárság nem csupán csapatnemenként játszott fontos szerepet Európa történelmében, hanem kulturális és társadalmi hatása is jelentős volt. A huszárok egyedülálló harcmódora és hősiessége mély nyomot hagyott az európai kultúrában. Öltözetük és felszerelésük különösen ikonikussá vált, és életmódjuk is nagy hatással volt a társadalomra. Híressé váltak bátorságukról, harciasságukról, ugyanakkor társadalmi életük és mulatozásaik miatt is ismertek voltak. Ez a kettősség – a harcos és az ünneplő ember képe – különleges romantikát kölcsönzött a huszároknak, amit az európai közbeszédben, a festészetben, a zenében és az irodalomban is megörökítettek.

his song is the thunder of the cannon, his joy is the clash of swords, and since he has not learned to count from writing, instead of beans, he cuts off heads to calculate what he wants to know.

The hussar is a beautiful flower that sprang up from the graves of dead Hungarian heroes. If we want to know what the Scythians were like, let us graze our eyes on the dashing hussars. Even if ugly, the hussar is beautiful like a rose. Even if he is small, he is strong as the trunk of an oak tree. He is cheerful and risqué when he plays, when he fights, when he swears – the hussar is like that.

The barkeeper is also happier to serve wine to a hussar – why? Because he is a hussar. The maiden also prefers giving the hussar a kiss – why? Because he is a hussar. Even the shopkeeper measures out a longer ribbon for him – why? Because he is a hussar.

And why is the hussar so haughty? Because he is valiant. And if he is valiant, he is right to be haughty, as valiant men are hard to find in Hungary nowadays.

Oh hussar, hussar! You are the apple of the Hungarian's eye.

God created you on a holiday. The angels were singing when you were born. A laurel wreath was already hovering over your cradle – though your mother could not see it, it was hovering there.

Hungary's freedom and the Hungarian nation may be lost, but as long as a single hussar lives, I will trust. Once the last of the hussars dies, we are done for.

Thus, wherever I see a hussar, I willingly shake hands with him, he has my last shirt, my last glass of wine, even the last blessing that leaves me with my soul.

I will not give them to my child, nor to my mother or my brother – I will give them to a hussar.

The old Hungarian valor has been reborn in the hussar.

The homeland is saved by the hussar's arm and example.

If I could, I would buy each hussar a castle, and a palace for his horse, and after the battle the two would live there in abundance, light and peace.

The hussar's life is the famous and valiant life.

There was a scholar who said that after death, each and every hussar turns into a star in the sky.

How beautiful is the hussar's life, how beautiful is the hussar's death!"

The Hussar Corps is one of the most significant elements of Hungarian military traditions, which played a determinant role in the history of Hungary for centuries.

The Hussar Corps not only played an important role in European history as a branch of service, but also had a significant cultural and social impact. Their unique fighting tactics and heroism left a deep imprint on European culture. Their clothing and equipment became especially iconic, and their lifestyle also had a great influence on society. They became famous for their courage and combative spirit, and were also known for their social life and revelries. This duality – the image of the warrior and the celebrator – lent the hussars an air of special romanticism, which was immortalized in European public discourse, painting, music and literature.

A HUSZÁRRÁ VÁLÁS ÚTJA EGYKOR ÉS NAPJAINKBAN

A magyar hadseregbe besorozott legények közül 500 éven át leginkább azokból lett huszár, akiknek már volt tapasztalatuk lovakkal, hiszen akkoriban nem volt túl sok idő a kezdők kiképzésére. Ahogy mondják, mindenkiből huszár lett, ha akarta, ha nem. A beöltözés után ugyanis minden közlegény megkapta a lovát, a kiképző őrmesternek pedig mindössze néhány hónapja volt arra, hogy klasszikus lovassági képzést adjon az új csapatnak.

A huszárok nemcsak katonai, hanem kulturális és társadalmi szereplőkként is jelentős hatással voltak a magyar társadalomra. A könnyűlovasegységek nemcsak a csatatéren bizonyították rátermettségüket, hanem a katonai hagyományok és a magyar történelmi identitás fontos részeivé váltak. A huszárok megjelenése és viselkedése különleges hatással volt a polgári lakosságra. Díszes egyenruhájuk, pompás lovaik és elegáns felszerelésük lenyűgözték a közönséget. Katonai kitüntetéseik, harci képességeik és kulturális jelentőségük a polgári lakosság körében is elismerést és tiszteletet vívott ki, sokan tisztelték és csodálták őket. Ez a fajta népszerűségük és elfogadottságuk részben a helyi közösségekben végzett szolgálatuknak is volt köszönhető, az egységeik ugyanis gyakran részt vettek a helyi

ünnepségeken, eseményeken és rendezvényeken, ahol közvetlen kapcsolatba léptek a lakosokkal. Ezenkívül a huszárok önkéntes társadalmi munkát is végeztek, például közbiztonsági feladatokat láttak el, ami tovább erősítette a kapcsolatokat és a közösségi elfogadást.

Az évek, évtizedek során a könnyűlovasság egyre inkább háttérbe szorult, a huszárságot felváltották a katonai járművek és a sokkal hatékonyabb fegyverzet. Ám bármennyire is úgy tűnt, nincs tovább, a huszárokat sosem feledték el az emberek, a közös magyar emlékezetben mindig úgy szerepeltek, mint igazi hősök, csalafinta, életrevaló lovas katonák, akik borsot törnek az ellenség orra alá. Míg a huszárok a földművesek és a paraszti réteg soraiból kerültek ki, addig a huszártisztikar tagjai a nemesi osztályból, és a huszárság által kiállított királyi testőrségben való szolgálatból egyfajta státuszszimbólum lett. A huszárhagyományok tovább éltek a nemesi családokban, és a huszárszellem ápolása a nemzeti identitás részévé vált.

Az I. világháború végével és a II. világháború után a hagyományos lovas huszárság szerepe jelentősen átalakult. A modern hadviselés és a technológiai fejlődés következtében a lovasegységek szerepe csökkent, a huszárezredeket páncélos- és motorizált alakulatokká alakították át.

THE PATH TO BECOMING A HUSSAR THEN AND TODAY

For 500 years, most men conscripted into the Hungarian army who became hussars had already had some experience with horses, since back then there was not much time for training novices. As they say, everyone became a hussar whether they wanted to or not. This was because after donning the uniform, each freshly enlisted trooper was assigned his horse, and the drill sergeant had just a few months available to give classic cavalry training to the new team.

Hussars had a significant impact on Hungarian society not only as soldiers, but also as cultural and social actors. The light cavalry units not only proved their mettle on the battlefield, but also became an important part of military traditions and Hungarian historical identity. The hussars' appearance and conduct had a special effect on the civilian population. Their ornate uniforms, magnificent horses and elegant equipment impressed the audience. Their military decorations, warfighting skills and cultural significance earned them recognition and respect among the civilian population as well – many people respected and admired them. Their popularity and acceptance of this kind was partly due to their service done to the local communities, as their units often participated in local

celebrations and events, where they came into direct contact with the populace. Furthermore, the hussars also performed voluntary social work such as public safety duties, which further strengthened their relations and community-wide acceptance.

Over the years and decades, the light cavalry was increasingly pushed into the background, and the hussars were replaced by military vehicles and much more efficient armament. But no matter how much it seemed that all was over, the hussars were never forgotten by the people, they always appeared in the common memory of Hungarians as true heroes, cunning and spirited cavalymen who played tricks on the enemy. While the hussars emerged from among farmers and peasants, the members of the Hussar Officer Corps came from the nobility, and service in the Royal Life Guard drawn from hussars became a kind of status symbol. Hussar traditions continued to live on in noble families, and the cultivation of the hussar spirit became part of the national identity. With the end of World War I and after World War II, the role of the traditional hussar cavalry was significantly transformed. In consequence of modern warfare and technological progress, the role of cavalry groupings decreased, and hussar regiments were converted into armored and motorized units.

A MODERN KORI MAGYAR HUSZÁRSÁG ÚJJÁÉLEDÉSE

A rendszerváltást követően Magyarországon újraéledt az érdeklődés a huszárhagyományok iránt. A huszárság 2020. július 1-jei, hivatalos újjáalakulását és első, 2021. augusztus 20-án történő megjelenését követően a kulturális és katonai örökség megőrzésének fontos részévé vált, hozzájárulva a magyar nemzeti identitás ápolásához.

Talán éppen azért, mert nem enyészett el a huszárkultusz, fél évszázad múltán a vitézek visszatértek a Magyar Honvédség kötelékébe. Bár már a 2012-es Kincsem Nemzeti Lovas Program is előrevetítette a huszárság feléledésének lehetőségét – lévén, hogy a Magyar Honvédségnek szüksége van egy valódi, jól szervezett huszárosztályra –, igazából csak 2015-ben kezdődött el a visszatérés folyamata a tervezéssel. 2020-ban állt fel egy előkészítő törzs, majd felgyorsult a folyamat, és 2022-ben megalakult a Honvéd Huszár Díszegység, immáron különálló huszáralegységként. A csapatnem 2023-ra huszárosztállyá fejlődött. Ekkor kapta meg a nevét a gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály, az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár alárendeltségében.

Ma, a megújult huszárság soraiban egyaránt találkozhatunk profi és kezdő lovasokkal, sőt, olyan katonák is jelentkezhetnek huszárnak, akik semmiféle lovastapasztalattal nem rendelkeznek. Hogyan lehet ez? Minden idő kérdése, és – szemben a régmúlttal, amikor a kiképzés szinte a csataterén történt – most van elég idő arra, hogy lovasszem-

pontból a nulláról „építsenek fel” egy huszárt, ha szükséges. Legyen szó más alakulatnál szolgáló hivatásos katonáról, honvédelmi alkalmazottról vagy az alapkiképzést is vállaló, újonnan felszerelő civilről, bárki jelentkezhet a gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály soraiba, az alakulat felkészült szakmai vezetése egyéni és személyre szabott, intenzív lovasképzést biztosít minden újonc számára. Bár egy abszolút kezdő lovas esetében a stabil, alapszintű lovastudás napi többórás gyakorlással néhány hónap alatt elérhető, ahhoz, hogy a huszár egy díszelgésen vagy más ünnepségen is meg tudjon jelenni, legalább másfél évnyi munka szükséges az alapszintű elsajátítását követően. Természetesen az is megesik, hogy valakit éveken át kell tanítani, mire a lovával alkalmas lesz arra, hogy protokolláris szolgálatot teljesítsen. Csak akkorra lesz annyira felkészült, hogy bármilyen problémás helyzetben megfelelően kézben tartsa a lovát, hiszen ilyenkor a huszár magára és a tudására van utalva, nincs mellette senki, aki megmondja, hogy mit tegyen, ha gond van.

THE REVIVAL OF THE MODERN-DAY HUNGARIAN HUSSAR CORPS

The period following the 1989 change of regime in Hungary saw a revival of interest in hussar traditions. Following the official re-establishment of the Hussar Corps on 1 July 2020 and their first public appearance on 20 August 2021, the hussars became an important part of preserving our cultural and military heritage, contributing to the cultivation of Hungarian national identity.

Perhaps precisely because the hussar cult did not vanish, after half a century, the valiant soldiers returned into the ranks of the Hungarian Defence Forces. Although the 2012 Kincsem National Equestrian Program already foreshadowed the possibility of the hussars' revival, given that the Hungarian Defence Forces need a real, well-organized hussar division, it was not until 2015 that the process of return really started with the planning phase. A preparatory staff was set up in 2020, then the process accelerated, and in 2022, the Honvéd Hussar Ceremonial Unit was established, already as an independent hussar subunit. By 2023, the Hussar Corps had evolved into a hussar squadron. It was then that the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division received its designation in the subordination of the HDF 'vitéz Szurmay Sándor' Budapest Garrison Brigade.

Today, we can encounter both professional and novice horsemen in the

ranks of the renewed Hussar Corps; moreover, even soldiers with no previous horse-riding experience may apply to become hussars. How is that possible? Everything is a matter of time, and – unlike in the distant past, when training took place nearly on the battlefield –, there is now enough time to “build a hussar” from scratch from a horse-riding point of view, if necessary. From professional soldiers serving with another unit to defence employees to newly enlisted civilians who also undertake basic training, anyone can apply to join the ranks of the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division, whose well-prepared professional leaders provide every recruit with individual and personally tailored, intensive horsemanship training. Although absolute beginner riders can acquire solid basic riding skills in a few months with several hours of daily practice, after learning the basics, it takes at least a year and a half's work until a hussar is able to go on parade or any other ceremony. Of course, sometimes it also happens that someone needs to be trained for years before he and his horse become fit for protocol service. Only then will he be sufficiently prepared to properly control his horse in any problematic situation, since on such occasions, a hussar can only rely on himself and his skills, as there is no one beside him to tell him what to do if there is trouble.

A HUSZÁR HUNGARIKUM – BAJUSZ NÉLKÜL NEM LÉTEZIK

Több száz évet felölelő történelme ellenére a magyar huszár csak 2017 óta igazi hungarikum, ekkor döntöttek ugyanis a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetségének értéktárába való felvételéről. A szövetség leírása szerint

„a magyarok számára igazi nemzeti jelkép ez a könnyűlovás, nemcsak jellegzetes öltözeke és megjelenése, hanem a virtus miatt is, mellyel hazájáért harcolt a háborús időkben fél évezreden át”. A külsőn tehát épp ugyanolyan fontos egy huszárnál, mint a szakmai felkészültség és a lovastudás.

Nem meglepő, hogy a hivatalos magyar huszáralakulatban szolgálók egyik legfontosabb ismertetőjele a bajusz, melynek mindig szépnek és ápoltnak kell lennie. Persze, ha valaki hosszabb szabadságra megy, leborotválhatja az ikonikus arcszörzetet, de amikor újra szolgálatba áll, ismét viselnie kell. Ennek – a huszárság külső jegyeinek való megfelelés mellett – az is az oka, hogy a katona szolgálatmentes időben is katona, bármikor berendelhető, tehát a szolgálati igazolványképén az arcszörzetnek mindig meg kell egyeznie a valósággal. Emellett a huszárok nem lehetnek extrém magasak vagy súlyosak sem. Ezek a kitételek azonban nemcsak azért szükségesek, hogy a csapatkép egységes és csinos legyen egy-egy díszelgés során, hanem azért is, mert a lovak teherbíró képessége is véges, hiszen a hátukon ülő lovason kívül még a teljes díszfelszerelést is hordozniuk kell. Hogy a hátság terhein könnyítsenek, ma már nem használják a régen alapfelszerelésnek számító, bőrből vagy vászomból készült nyeregáskát és egyéb, korábban a kötelező málha darabjaiként számontartott eszközöket.

THE HUSSAR IS A HUNGARIKUM – HE DOES NOT EXIST WITHOUT A MUSTACHE

Despite its centuries-long history, Hungarian hussars have only been a true Hungarikum since 2017, the year when it was decided to include them in the Collection of Values of the Association of Hungarian National Values and Hungarikums. According to the description of the association, “To the Hungarians, this light cavalryman is a true national symbol, not only because of his characteristic attire and outward appearance, but also because of the virtues with which he fought for his homeland in times of war over half a millennium”. Outward appearance is therefore just as important for a hussar as professional preparedness and riding skills.

Not surprisingly, one of the most important characteristics of those serving with the official Hungarian hussar unit is the moustache, which must always be beautiful and well-groomed. Of course, if one goes on an extended

holiday, one may shave off one’s iconic facial hair, but when one is back in service, one will have to sport it again. In addition to the requirement to meet the hussars’ outward features, this is also due to the fact that a soldier is a soldier even when off duty, as he may be called back to duty at any time, so the facial hair in his service card photo must always match reality. In addition, hussars should not be extremely tall or heavy. These stipulations, however, are necessary not only to make the unit image uniform and neat on parades, but also because the load-bearing capacity of horses is finite, since in addition to the rider sitting on their back, they also have to carry the full ceremonial equipment. To lighten the burden packed on horses, today’s hussars no longer use some items including the saddlebags made of leather or canvas, which used to be standard equipment, and certain other accoutrements that were earlier considered as pieces of the mandatory baggage.

KÜLÖNLEGES FELSZERELÉS, EGYEDI UNIFORMIS

A huszárság azonban nemcsak a személyi állomány és a lovak fizikális tulajdonságairól szól, hanem a viseletről és a lószerszámról is. Nem meglepő módon, a huszárok uniformisát nem lehet raktárról beszerezni, a díszegyenruha minden egyes huszár esetében tökéletesen méretre szabott, a hagyományoknak megfelelő anyagból készül. Ugyanez igaz a lovak felszerelésére is. Míg a mindennapi gyakorláskor használt felszerelések a lovasboltok általános termékkínálatából származnak, addig a díszelgésre szánt nyeregtakaró rackagyapjából készül, a fémdíszítéssel ékesített, ezáltal meglehetősen súlyos lószerszám külön rendelésre készült kézművesmunka, szintén igazodva a korabeli hagyományokhoz, írásos és tárgyi emlékekhez. S hogy mennyi időbe telik, míg egy frissen felszerelt huszár megtanulja tökéletesen viselni a mundért? Saját bevallásuk szerint elég két-három alkalom ahhoz, hogy tökéletes legyen a beöltözés; persze, ebben sokat segítenek a már rutinos bajtársak, akiktől az újak megtanulhatják a viselet legapróbb részleteinek kezelését is. Jelenleg

a díszelgő egyenruhának két változata van, de mindkettő viselete könnyen el-sajátítható.

Természetesen felmerül az a kérdés is, hogy hol lehet hozzájutni a huszármundérhoz. Nos, ahogy már írtuk, az egyes ruhadarabokat külön-külön, méretre készítik el a huszárok számára, ami nagyon fontos, hiszen protokollfeladatokat látnak el, és a protokolleseményeken kötelező a tökéletes megjelenés. Nem mindegy tehát, hol varrják ezeket, de egy Veszprémben található méretes szabóság – ahol a honvédség egyenruhái készülnek – a huszárok számára is biztosítja a legjobb minőségű öltözetet. Maga a huszáregyenruha posztóból készül, ami egy meglehetősen vastag, jó tartású szövet, de épp emiatt igen meleg is, ezért a nyári díszelgések során nem a legkönnyebb viselet. A gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály katonáinak egyik díszegyenruhája az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc korabeli huszáruniformisának mintájára készült, egyes elemein a magyar nemzeti lobogó színei köszönnek vissza, úgymint a piros a nyeregtakarón, a huszárcsákón és a nadrágon, a fehérét az ezüstszinórozás szimbolizálja, valamint a zöld pedig a mentén és a dolmányon.

SPECIAL EQUIPMENT, UNIQUE UNIFORM

Being a hussar, however, is not only about the physical characteristics of personnel and horses, but also about the attire and the horse tack. Unsurprisingly, the hussars' uniforms cannot be purchased from stock, as in the case of each hussar, the ceremonial uniform is perfectly tailored to size and made of materials according to traditions. The same goes for the horse tack. While the items of equipment used in daily routine come from the general product range of horse shops, the shabrack designed for parading is made of racka-sheep wool; the items of the horse tack – adorned with metal ornaments, thus rather heavy – are all handicrafts made to special order, also in accordance with the traditions of the age, including written records and material relics. Now, how long does it take for freshly equipped hussars to learn how to wear their uniforms perfectly? By their own admission, two or three occasions are enough for them to don them perfectly; of course, their seasoned comrades help them a lot with that, so the newcomers can learn from them how to handle even the smallest details of the attire. Currently, there

are two versions of the ceremonial dress uniform, and both are easy to learn to wear.

Of course, the question also arises as to where one can obtain the hussar uniform. Well, as was already noted, each article of clothing is tailor-made to size for the hussars, which is very important, since they perform protocol tasks, where perfect outward appearance is mandatory. So, it matters where their attires are sewn, but a bespoke tailor's shop in Veszprém – where the uniforms of the Hungarian Defence Forces are also made – ensures top-quality wear for the hussars as well. The hussar uniform itself is made of cloth, which is a rather thick, wrinkle-free fabric, but for the same reason it is quite warm, which is why it is not the easiest dress to wear during summer parades. One of the ceremonial dress uniforms of the soldiers of the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division is modeled on the hussar uniform worn in the period of the 1848–49 Revolution and War of Independence, and some elements of it come in the colors of the Hungarian national flag: the shabrack, the hussar shako and the breeches are red, the silver braiding symbolizes white, whereas the pelisse and the dolman are green.

NEM CSAK DÍSZELGÉSRE VALÓ A HUSZÁR!

Legyen szó állami vagy nemzeti ünnepről, más országok közjogi méltóságainak látogatásáról, egy dolog mindig állandó: a huszárok díszes sorfala, díszkísérése. Mindemmel díszjáróri tevékenységet is ellátnak a budai Vár területén. Tény, hogy az újjáalakulást követő években, egészen eddig csak protokolláris eseményeken vett részt a modern kori magyar huszárság, de nem szabad elfeledkezni arról, hogy ezek a töké-

letes megjelenésű lovasok jól képzett katonák is. 2024. január 1-jével ezert felállítottak egy új századot, amelynek tagjai már nem az igencsak feltűnő lipicai lovakon, hanem őshonos magyar fajtákon – mint a gidrán, a kisbéri félvér vagy épp a mezőhegyesi félvér (furioso-north star) – lovagolnak és a határszolgálattól kezdve más katonai tevékenységeket is végeznek. Emellett – hasonlóan az Európa-szerte hadrendbe állított könnyűlovassági alakulatokhoz – páncélozottfelderítő-feladatokra is alkalmasak.

HUSSARS ARE NOT JUST FOR PARADING!

Whether it is a state or national holiday, or a visit by public dignitaries from other countries, one thing is always constant: the hussars' ceremonial line-up and escort. In addition, they also carry out ceremonial patrol activities in the area of Buda Castle. It is a fact that in the years following the re-establishment of the Corps, until now, the modern-day Hungarian hussars only participated in protocol events, but it should not be forgotten

that these perfect-looking horsemen are also well-trained soldiers. As of 1 January 2024, a new squadron has therefore been set up, whose members no longer ride the rather striking Lipizyan horses, but rather indigenous Hungarian breeds such as the Gidrán, the Kisbér Half-Blood or the Furioso-North Star, and also carry out other military activities, starting from border service. In addition, similarly to the light cavalry units in military service throughout Europe, they are also suitable for armored reconnaissance missions.

HUSZÁROK A NAGYVILÁGBAN

A huszárság emlékezete különösen erős maradt azokban az országokban, amelyek történetében a csapatnem fontos szerepet játszott.

Az emlékek ápolása és a huszárhagyományok újraélesztése a könnyűlovasság örökségének megőrzését szolgálják.

Európában számos emlékmű, múzeum és rendezvény őrzi a huszárság emlékét, Magyarországon például a Hadtörténeti Múzeum rendelkezik jelentős ilyen témájú gyűjteménnyel. Lengyelországban a Krakkói Hadtörténeti Múzeum és a Varsói Nemzeti Múzeum kiállításai mutatják be a lengyel huszárrok történetét. Ezenkívül több európai városban található huszáremlékmű-

vek, amelyek a huszárrok hősiességét és áldozatvállalását dicsérik. Például a budapesti Hősök terén álló Millenniumi Emlékmű, amely a magyar történelem nagy alakjainak állít emléket, tartalmaz huszárábrázolásokat is.

A huszárság jelentős hatással volt az európai katonai doktrínák és stratégiák fejlődésére. A huszárrok a gyors, mobilis és meglepetésszerű támadások mesterei voltak, amelyek az ellenség megtévesztését és demoralizálását célozták. Ezek a taktikai elemek – kommunikáció, felderítés, gyors rohamok, az ellenséges utánpótlási vonalak megtámadása, valamint a könnyűlovasság alkalmazása a nehézlovasság és a gyalogság támogatására – később beépültek a modern hadviselésbe.

AUSZTRIA ÉS A HABSBERG BIRODALOM HUSZÁRSÁGA

A huszárság a Habsburg Birodalom hadtörténetéhez szorosan kapcsolódik, hiszen a 16. század végén a Habsburg uralkodók felismerték e csapatnem harcmódorának vitathatatlan különlegességét. A Habsburg Birodalomban a huszárság különleges szerepet játszott, főként a Habsburg-török, majd a napóleoni háborúk során, amikor a huszárrok hatékonyan alkalmazták a könnyűlovas-taktikákat az ellenséges seregek ellen. Feladataik közé tartozott a felderítés, a gyors lovasrohamok és az ellenséges utánpót-

lási vonalak megtámadása. Az osztrák hadseregben a huszárrok gyakran szolgáltak a nehézlovasság és a gyalogság támogatásában is. A 18. században a huszárság tovább erősödött és számos huszárezred alakult a birodalomban. A huszárrok bátorsága és harci készsége legendássá vált az osztrák katonai kultúrában.

A 19. században a huszárság továbbra is fontos szerepet játszott az osztrák hadseregben, különösen az 1848–49-es forradalmak és a porosz-osztrák háború során. A huszárrok gyakran vetek

HUSSARS IN THE WIDER WORLD

The remembrance of hussars remained especially strong in those countries where their branch of service played an important historical role. Keeping their memory alive and reviving the hussar traditions serve to preserve the heritage of the light cavalry.

In Europe, numerous monuments, museums and events preserve the hussars' memory, for example, in Hungary the Museum of Military History has a significant collection of hussar memorabilia. In Poland, exhibitions at the National Museum in Warsaw and the Home Army Museum in Krakow present the history of Polish hussars. In addition,

there are hussar monuments in several European cities, which praise the hussars' heroism and sacrifice. For example, the Millennium Monument in Heroes' Square, Budapest that commemorates the great figures of Hungarian history also contains depictions of hussars.

Hussars had a significant impact on the development of European military doctrines and strategies. They were masters of quick and mobile surprise attacks aimed at deceiving and demoralizing the enemy. These tactical elements – communication, reconnaissance, rapid charges, attacks on enemy supply lines and the use of light cavalry in support of heavy cavalry and infantry – were later incorporated into modern warfare.

THE HUSSAR CORPS OF AUSTRIA AND THE HABSBURG EMPIRE

The Hussar Corps is closely linked to the military history of the Habsburg Empire, since at the end of the 16th century, the Habsburg rulers recognized the indisputable uniqueness of the tactics used by this branch of service. In the Habsburg Empire, hussars played a special role, mainly during the Habsburg–Ottoman and then Napoleonic wars, when they effectively used light cavalry tactics against enemy armies. Their tasks included reconnaissance, rapid cavalry charges and attacks on enemy supply lines. In the Austrian army,

hussars also often served in the role of supporting heavy cavalry and infantry. During the 18th century, the Hussar Corps continued to strengthen, and several hussar regiments were formed in the empire. The hussars' courage and warfighting skills became legendary in military culture.

In the 19th century, the Hussar Corps continued to play an important role in the Austrian army, especially during the 1848-49 revolutions and the Austro-Prussian War. They often went on reconnaissance missions and

részt a felderítésben, az ellenséges vonalak megtámadásában. Az osztrák nehézlovasság – a dragonyosok – és a könnyűlovasság külön csapatnekként szerepeltek egészen 1867-ig,

amikor megszüntették a különbséget a kettő között, így csak lovasság maradt, a huszárok szerepe pedig a modern hadviselés fejlődésével fokozatosan átalakult.

AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG HUSZÁRSÁGA

A huszárság megjelenése az Egyesült Királyságban a 18. század végére és a 19. század elejére tehető. A brit hadvezetés felismerte a huszárok által képviselt gyors és hatékony harcmodor előnyeit, és a kontinentális hadseregekből átvették ezt a könnyűlovas egységtípust. Ezek az ezredek, mint például a 7. királyi huszárezred, jelentős szerepet játszottak a brit hadseregben. A brit huszárok a francia hadsereg elleni harcokban bizonyították hatékonyságukat, különösen a gyors támadások és a felderítés terén.

A 19. század folyamán a brit huszárság tovább fejlődött, több új huszárezred is alakult. Fontos szerepet játszott az Egyesült Királyság gyarmati hadjárataiban, például Indiában és Afrikában. A könnyűlovasságot gyakran alkalmazták a brit hadsereg műveleteinek támogatására. Az I. világháború

idején a brit huszárság jelentős átalakuláson ment keresztül, a huszárok szerepe a modern hadviselés fejlődésével fokozatosan változott. A lovasrohalmok már nem voltak hatékonyak a lövészárkok és a géppuskatűzek ellen, de a huszárok még mindig fontos felderítő és támogató szerepet játszottak. Maga a fiatal Churchill is tagja volt a 4-es számú huszárezrednek (4th Queen's Own Hussars), büszkén viselte a zsinóros dolmányt és a kucsmát.

A II. világháború további kihívások elé állította a brit huszárságot, mivel több huszárezredet páncélosalakulattá szerveztek át. A huszárhagyományok és a huszárszellem azonban megmaradt az új alakulatokban is. A modern brit hadseregben a huszárezredek páncélos- és felderítőegységekként működnek, megőrizve a huszárhagyományok egyes elemeit.

OLASZORSZÁG HUSZÁRSÁGA

Az olasz huszárság története – összehasonlítva más európai országokkal – viszonylag későn kezdődött. Igazán a 19. század közepén alakult ki, amikor az olasz egységesítési mozgalom (Risorgimento) során egyesítették az orszá-

got. Ezt megelőzően a különböző olasz államok saját katonai hagyományaikat követték, és a huszárság nem volt jelentős része az egyes hadseregeknek. Az egységes olasz hadsereg részeként huszárezredek is létrehoztak, amelyek

attacked enemy lines. The Austrian heavy cavalry – dragoons – and light cavalry were separate branches until 1867, when the distinction between the

two was obliterated and only the cavalry remained, while the role of hussars was gradually transformed with the development of modern warfare.

HUSSAR CORPS OF THE UNITED KINGDOM

The emergence of hussars in the United Kingdom can be dated to the late 18th and early 19th centuries. The British military leadership recognized the advantages of the fast and efficient tactics represented by the hussars, and adopted this type of light cavalry unit from the continental armies. These regiments, such as the 7th Queen's Own Hussars, played a significant role in the British Army. British hussars proved their effectiveness in fighting against the French army, especially in rapid attacks and reconnaissance.

During the 19th century, the British Hussar Corps continued to develop, and several new hussar regiments were formed. They played an important role in United Kingdom's colonial campaigns, such as those conducted in India and Africa. Light cavalry was often used in support of the operations of the British Army. During World War I, the

British Hussar Corps underwent a significant transformation, as the role of hussars gradually changed with the development of modern warfare. Cavalry charges were no longer effective against trenches and machine gun fire, but hussars were still playing an important role in reconnaissance and support. Young Churchill himself was a member of the 4th Queen's Own Hussars, proudly wearing the braided dolman and the busby.

World War II posed further challenges to the British Hussars, with several hussar regiments being reorganized into armored units. However, the hussar traditions and the hussar spirit were retained in the new groupings as well. In the modern British army, hussar regiments function as armored and reconnaissance units, preserving certain elements of the hussar traditions.

ITALY'S HUSSAR CORPS

As compared with other European countries, the history of the Italian Hussar Corps began relatively late. It was really established in the middle of the 19th century, when the country got united during the movement aimed at

the unification of Italy (Risorgimento). Prior to that, the various Italian states followed their own military traditions, and the Hussar Corps was not a significant part of their respective armies. As part of the unified Italian army, hussar

a könnyűlovasság hagyományait követték. Az olasz huszárok nemcsak az egységesítési háborúkban, hanem a későbbi katonai műveletekben is részt vettek.

A 20. században az olasz huszárság a modern hadviselés követelményeinek megfelelően átalakult. Az I. vi-

lámháború idején a huszárok fontos felderítő és támogató szerepet töltek be a harcok során. A II. világháború idején az olasz hadsereg páncélos- és gépesített egységekké alakította át a huszárezredek, bár a huszárhagyományok továbbra is jelen voltak.

SPANYOLORSZÁG HUSZÁRSÁGA

A huszárság megjelenése Spanyolországban a 18. századra tehető, amikor a spanyol hadvezetés felismerte a huszárok gyors és rugalmas harcmodorának előnyeit. A spanyol huszárezredek először a spanyol örökösödési háború és a napóleoni háborúk idején alakultak meg. A spanyol huszárok a napóleoni háborúk idején jelentős szerepet játszottak a spanyol hadseregben, különösen a gerilla-hadviselés során. Gyorsaságuk és mozgékonyaságuk révén hatékonyan harcoltak a francia csapatok ellen, és fontos szerepet töltek be a spanyol ellenállásban. A 19. század folyamán

a spanyol huszárság tovább fejlődött, több huszárezredet is létrehozott. A spanyol–amerikai háború és a karlista háborúk idején a huszárok ismét bizonyították hatékonyságukat a felderítésben és a gyors támadásokban.

A 20. században, a modern hadviselés fejlődésével a spanyol huszárság szerepe fokozatosan átalakult. Az I. világháború idején és a II. világháború előtt a spanyol huszárezredek átstruktúrázták és modernizálták. A huszárhagyományok azonban tovább éltek, és a huszárszelleme megmaradt a spanyol hadseregben.

FRANCIAORSZÁG HUSZÁRSÁGA

A francia huszárság gazdag és változatos története a 16. század végére és a 17. század elejére nyúlik vissza. Franciaországban az első huszárok a Magyarországról és más kelet-európai országokból érkező zsoldosok voltak, akik a harcmodorukkal és lovastudásukkal lenyűgözték a francia hadvezetést. A huszárság megjelenése Franciaországban szorosan kapcsolódik a kelet-európai harci hagyományok átvé-

teléhez. A magyar és lengyel huszárok harci módszereit és felszerelését adaptálva, a francia hadsereg saját huszárezredek kezdett kialakítani. Az első huszárezred, a „Régiment de Husards” 1692-ben jött létre, és az 1700-as évek elejére már több huszárezred is működött Franciaországban.

A napóleoni háborúk idején a huszárság a francia hadsereg egyik legfontosabb könnyűlovas csapatnemévé vált.

regiments were also raised, which followed the traditions of light cavalry. Italian hussars participated not only in the wars of unification, but also in subsequent military operations.

In the 20th century, the Italian Hussar Corps was transformed according to the

requirements of modern warfare. During World War I, hussars played an important reconnaissance and support role in combat. During World War II, the Italian army converted its hussar regiments into armored and motorized units, although hussar traditions continued to exist.

SPAIN'S HUSSAR CORPS

The emergence of the Hussar Corps in Spain dates back to the 18th century, when the Spanish military leadership recognized the advantages of the hussars' fast and flexible tactics. The first Spanish hussar regiments were formed during the War of the Spanish Succession and the Napoleonic Wars. Spanish hussars played a significant role in the Spanish army during the Napoleonic Wars, especially in guerrilla warfare. Through their speed and agility, they fought effectively against French troops and played an important role in the Spanish resistance. During the 19th century, the Spanish Hussar Corps continued to develop and several hussar regiments were raised. During the Spanish–American War and the Carlist Wars, the hussars again proved their effectiveness in reconnaissance and rapid attacks.

In the 20th century, the role of the Spanish Hussar Corps gradually changed with the development of modern warfare. During World War I and before World War II, all Spanish hussar regiments were reorganized and modernized. However, the hussar traditions lived on, and the hussar spirit remained in the Spanish army.

A huszárokat gyorsaságuk és mozgékonyosságuk révén kiválóan alkalmasnak találták a katonai vezetők a felderítésre, hirtelen lovastámadásokra és az ellenséges utánpótlási vonalak megtámadására. A napóleoni hadjáratok során a huszárok számos csatában játszottak kulcsfontosságú szerepet, messze földön híressé váltak bátorságukról és harci készségükről.

A 20. század elején a francia huszárság továbbra is fontos része volt a hadseregnek, bár a modern haditechnika fejlődése miatt szerepük fokozatosan átalakult. Az I. világháború idején a huszárok még mindig jelentős szerepet játszottak, de a lovasrohamok már nem voltak olyan hatékonyak a lövészárók-hadviselés és a géppuskák elterjedése miatt, ezért a francia huszárok

elsősorban felderítő és támogató szerepet kaptak. Bár a lovasság hagyományos használata már nem volt olyan hatékony, a huszárok gyors mozgásával és harci tapasztalatukkal továbbra is értékesnek bizonyultak. Az I. világháború végére azonban egyértelművé vált, hogy jelentősen csökkent a lovasság szerepe a modern hadviselésben.

A II. világháború idején a francia huszárezredeket páncélos- és motorizált egységekké szervezték át. A hagyományos lovasrohamok immár véglegesen múlt időbe kerültek, de a huszárhagyományok és -szellemiség tovább éltek ezekben az új egységekben. A modern francia hadseregben a huszárezredek főként páncélos és felderítő szerepet tölthettek be, megőrizve a huszárhagyományok egyes elemeit.

OROSZORSZÁG HUSZÁRSÁGA

Az orosz huszárság története a 18. századra nyúlik vissza, amikor az orosz hadsereg elkezdte átvenni a nyugat-európai katonai hagyományokat. Az első orosz huszárezredek a cári hadseregben 1723-ban alakították meg, és ezek az alakulatok gyorsan fontos szereplőivé váltak az orosz hadviselésnek.

A huszárság megjelenése Oroszországban nagyrészt I. Péter cár katonai reformjainak eredménye. I. Péter a nyugat-európai hadseregek mintájára kezdte átalakítani az orosz hadsereget, és ennek részeként hozta létre az első huszárezredek is. Az orosz huszárok harci módszereit és felszerelését a nyugat-európai huszárok

példájára alakították ki, és hamarosan jelentős szerepet kaptak az orosz hadseregben.

A 18. és 19. században az orosz huszárság számos fontos hadjáratban vett részt. Az orosz–török, a napóleoni és a krími háborúk során a huszárok gyorsaságukkal és mozgékonyosságukkal emelkedtek ki a harctéren. A napóleoni háborúk alatt az orosz huszárok különösen híressé váltak a francia hadsereg elleni harcokban, és fontos szerepet játszottak Napóleon hadjáratainak végső kimenetelében.

Az orosz huszárság a 19. század végén és a 20. század elején is megőrizte jelentőségét, bár a modern hadviselés fejlődésével

FRANCE'S HUSSAR CORPS

The history of the French Hussar Corps is rich and varied, dating back to the late 16th and early 17th centuries. In France, the first hussars were the mercenaries coming from Hungary and other Eastern European countries, who impressed the French military leadership with their tactics and horsemanship. The emergence of the Hussar Corps in France is closely connected with the adoption of Eastern European warfighting traditions. Adapting the combat techniques and equipment of the Hungarian and Polish hussars, the French army began to raise its own hussar regiments. The first hussar regiment, the “Régiment de Hussards” was established in 1692, and by the early 1700s, several hussar regiments had already been operating in France.

During the Napoleonic Wars, the Hussar Corps became one of the most important light cavalry branches in the French army. Due to their speed and mobility, the Hussars were considered by military leaders as excellent for reconnaissance, sudden cavalry charges and attacks on enemy supply lines. During the Napoleonic campaigns, hussars played a key role in many battles, becoming famous far and wide for their courage and warfighting skills.

At the beginning of the 20th century, the French Hussar Corps continued to be an important part of the army, although due to the development of modern military technology, its role gradually changed. During World War I, hussars still played a significant role, but cavalry charges were no longer as effective due to trench warfare and the proliferation of machine guns. For this reason, during World War I, French hussars were primarily assigned reconnaissance and support roles. Although the traditional use of cavalry was no longer as effective as earlier, hussars continued to prove valuable thanks to their rapid movement and combat experience. However, by the end of World War I, it became clear that the role of cavalry in modern warfare had significantly diminished.

During World War II, French hussar regiments were reorganized into armored and motorized units. Traditional cavalry charges became a thing of the past for good, but hussar traditions and spirit lived on in these new units. In the modern French army, hussar regiments played mainly armored and reconnaissance roles, preserving some elements of the hussar traditions.

RUSSIA'S HUSSAR CORPS

The history of the Russian Hussar Corps dates back to the 18th century, when the Russian army began to

adopt Western European military traditions. The first Russian hussar regiments in the Tsarist army were formed

dése miatt szerepe fokozatosan átalakult. Az I. világháború idején az orosz huszárok még mindig fontos felderítő és támogató szerepet kaptak a csatákban, de a lovasrohamok hatékonysága

már csökkent. A forradalom és a polgárháború idején az orosz huszárság hagyományai tovább éltek, bár a hadsereg szerkezete és szerepe jelentősen megváltozott.

LENGYELORSZÁG HUSZÁRSÁGA

A lengyel huszárság gyökerei a 15. század végére nyúlnak vissza, amikor a Magyarországról származó huszár egységeket átvették és adaptálták a lengyel hadseregben, ahol ulánus néven már ismert volt egy könnyűlovassági csapatnem. Az első lengyel huszárok könnyűlovasok voltak, akik gyorsaságukról és mozgékonyaságukról voltak híresek.

A lengyel könnyűlovasság igazi aranykora a 16. és 17. században volt. Ebben az időszakban ezek a csapatok átalakultak nehézlovassággá, amelynek katonáit a páncélzatuk és hatalmas szárnyas díszük tették különlegessé. A szárnyas huszárok (lengyelül: hu-

saria) híressé váltak legendás bátorságukról és harci képességeikről, és több jelentős csatában is fontos szerepet kaptak.

A 18. századra a huszárság jelentősége csökkent. Az új harcmodorok és a tűzfegyverek elterjedése megváltoztatta a hadviselést, így a huszárok taktikai előnyei csökkentek. A 20. században, különösen az I. világháború idején, Lengyelország jelentős számú ulánusegységgel rendelkezett. A II. világháborúban a lengyel hadsereg még mindig tartott fenn könnyűlovasegységeket, de ezek már nem játszottak meghatározó szerepet a modern hadviselésben.

in 1723, and these units quickly became important players in Russian warfare.

The emergence of hussars in Russia was largely a result of the military reforms introduced by Tsar Peter I. He began to transform the Russian army along the lines of Western European armies, and as part of this process, also raised the first hussar regiments. The Russian hussars' combat techniques and equipment were modelled on the Western European hussars, and soon received a significant role in the Russian army.

In the 18th and 19th centuries, The Russian Hussar Corps participated in several important military campaigns. During the Russo-Turkish, Napoleonic and Crimean Wars, the hussars distinguished themselves on

the battlefield with their speed and mobility. During the Napoleonic Wars, Russian hussars became especially famous in battles against the French army and played an important role in the final outcome of Napoleon's campaigns.

The Russian Hussar Corps retained its significance in the late 19th and early 20th centuries, although its role was gradually transformed due to the development of modern warfare. During World War I, Russian hussars still played an important reconnaissance and support role in battles, but the effectiveness of cavalry charges had already decreased. During the Revolution and Civil War, the traditions of the Russian Hussar Corps lived on, although the structure and role of the army changed significantly.

POLAND'S HUSSAR CORPS

The roots of the Polish Hussar Corps date back to the end of the 15th century, when hussar units from Hungary were adopted into the Polish army, where a branch of light cavalry was already known as the Uhlans. The first Polish hussars were light cavalrymen who were famous for their speed and mobility.

The real golden age of Polish light cavalry was in the 16th and 17th centuries. In this period, these troops were transformed into heavy cavalry, distinguished by their armor and huge winged ornaments. The winged Hussars (polish: husaria) became fa-

mous for their legendary courage and warfighting skills. The hussars played a major role in several significant battles.

By the 18th century, the hussars' importance had declined. New tactics and the spread of firearms changed the face of warfare, so the hussars' tactical advantages decreased. In the 20th century, especially during World War I, Poland had a significant number of Uhlan units. During World War II, the Polish army still maintained light cavalry units, but they no longer played a determinant role in modern warfare.

NINCS MAGYAR HUSZÁR TÁLTOS PARIPA NÉLKÜL

Különleges és elengedhetetlen része volt a huszáréletnek a huszár és lova közötti kapcsolat, amely mély bizalmon és kölcsönös megértésen alapult, évszázadokon keresztül formálódott, és a huszárság történelmi örökségében gyökerezik. A huszár számára a ló nem csupán egy jármű vagy harci eszköz volt, hanem hűséges társ, akivel szoros együttműködésben, egymásra utalva éltek és dolgoztak; a csatamezőn a ló gyorsasága, kitartása és megbízhatósága döntő szerepet játszhat a győzelemben vagy a túlélésben. A huszár a lóért él, nem pedig fordítva: kapcsolatuk nemcsak a mindennapi kiképzések és edzések során erősödött meg, hanem az együtt megélt kihívások és veszélyek is hozzájárultak ahhoz, hogy mély, szinte baráti viszony alakul-

jon ki köztük. A huszár tisztában volt vele, hogy a ló élete ugyanúgy függ tőle, mint az ő élete a lótól. Ez a kölcsönös függőség erősítette meg a kapcsolatot, és tette lehetővé, hogy egymásra hangolódva, egy egységként, szinte a gondolatolvasás szintjén kommunikáljanak egymással és működjenek együtt.

A modern huszárok is ápolják az ilyen mély kapcsolatot, és értik a fontosságát. A huszárosztály tagjai számára a lovaikkal való kapcsolat ugyanúgy alapvető, mint elődeik számára volt. Az idomítás, a napi gondozás és a közös munka során a huszárok arra törekcsenek, hogy lovaikkal olyan kapcsolatot alakítsanak ki, amely bizalmon és kölcsönös tiszteleten alapul. A huszárok mindennapi munkájukban alkalmazzák a régi idők bölcsességét és módszereit, amelyek az Örkenytábor és más lovasképző intézmények örök-

THERE IS NO HUNGARIAN HUSSAR WITHOUT A TÁLTOS STEED

The relationship between the hussar and his horse was a special and indispensable part of hussar life, which was based on deep trust and mutual understanding, shaped over centuries and rooted in the historical heritage of the Hussar Corps. For the hussar, the horse was not just a vehicle or combat equipment, but rather a loyal companion with whom he lived and worked in close cooperation and dependence on each other, and the horse's speed, endurance and reliability on the battlefield could play a decisive role in victory or survival. The hussar lives for the horse, not the other way around: their relationship was strengthened not only during everyday workouts and training, but the challenges and dangers they experienced together also contributed to the development of

a deep, almost friendly relationship between them. The hussar knew that the horse's life depended on him as much as his life depended on the horse. This interdependence strengthened the relationship and allowed them to communicate and cooperate in tune with each other, as a single unit, almost at the level of mind-reading.

Modern-day hussars, too, cherish this deep relationship and understand its importance. For the members of the hussar division, the relationship with their horses is as fundamental as it was for their predecessors. Through training, daily care and joint work, hussars strive to develop a relationship with their horses based on trust and mutual respect. They apply the wisdom and methods of old times in their daily work, which carry the heritage of Örkény Camp and other equestrian training institutions. Modern hussars also know

ségét hordozzák. A modern huszárok tudják, hogy a lóval való kapcsolat nemcsak a hatékony munkavégzéshez szükséges, hanem a huszárelet esszenciáját is jelenti. A huszárok számára a lóval való szoros kapcsolat a lovassportok és a lovaskultúra területén is követendő példa: olyan érték, amely a kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapul, és amely minden lóval

foglalkozó ember számára inspiráló lehet. A huszár és ló közötti kötődés a lovasélet egyik legszebb példája, amely a hűség, a bizalom és az együttműködés fontosságát hirdeti.

A jelenlegi huszárság egyik legfőbb ismertetőjele szintén a lovakhoz kötődik: a huszárok szürke lipicai lovon lovagolnak. De vajon miért pont erre a fajtára esett a választás?

that their relationship with their horses is not only necessary for effective work, but also constitutes the essence of hussar life. For the hussars, the close relationship with their horses is also an example to follow in the field of equestrian sports and equestrian culture. The relationship between a hussar and his horse is a value based on mutual respect and cooperation that can inspire all people who

work with horses. The bond between the hussar and his horse is one of the finest examples of equestrian life that speaks of the importance of loyalty, trust and cooperation.

One of the main characteristic features of the present-day Hussar Corps is also connected to horses: the hussars ride grey Lipizzans. But why have they chosen this breed?

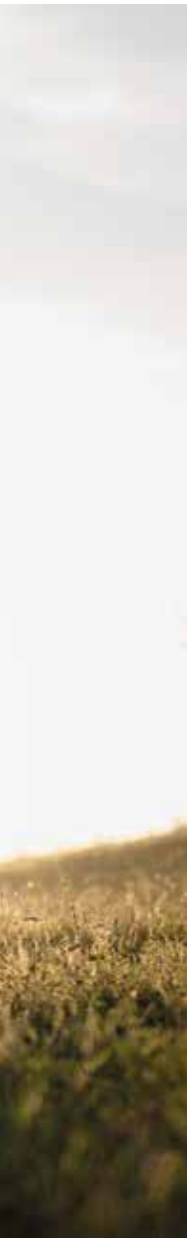
A LIPICAI, A TÖKÉLETES DÍSZELGŐ LÓ

Az izmos és elegáns megjelenésű, tanulékony, jó tűróképességű és munkakészségű, ellenben nem nagy igényű lipicait különleges igények szerint tenyésztették ki: olyan lónak szánták, amely tökéletesen megfelel a protokolláris igényeknek, hiszen külső jegyeiben a gazdagságot és pompát jelképezi. A fajta eredete 1580. május 19-ig nyúlik vissza, amikor egy Lipizzán felállítandó hercegi ménesről hozott döntést I. Ferdinánd osztrák császár fia, II. Károly főherceg a Habsburg császári udvarban. Az új lófajta tenyésztése spanyol, andalúz lovakkal kezdődött, melyeket a szintén Habsburg fennhatóság alatt álló Spanyolországból gyűjtöttek össze. A lipicai ménes – kevesebb mint egy évszázaddal a megalapítását követően – már a Habsburg Monarchia központi ménese lett, olyannyira, hogy még az 1572-ben alapított Spanyol Lovasiskolát is átköltöztették 1735-ben a bécsi Hofburgba, hogy ne kelljen olyan sokat utaztatni azokat a lovakat, amelyeket kiképzésre szántak.

Az idők során a ménesnek több nehézségen is túl kellett jutnia, a napóleoni háborúk idején háromszor kellett kimenekíteni, ekkoriban arab lovak is bekerültek a tenyésztési láncba. Az I. világháború kitörése után szintén el kellett szállítani a lovakat, ezt követően éveken át országok közti jogi viták alapjait képezte a lipicai ménes, melyet – egy megegyezést követően – kétféle bontottak. Az osztrákoknál maradt 97 lovat Piberbe szállították, ez a ménes

THE LIPIZZAN, THE PERFECT HORSE FOR PARADES

Muscular and elegant, docile, with good tolerance and willingness to work, but without high demands, the Lipizzan was bred according to special needs and meant to be a horse that perfectly meets protocol requirements, as it symbolizes wealth and pomp in its external features. The origin of the breed dates back to 19 May 1580, when the son of Emperor Ferdinand II of Austria, Archduke Charles made a decision at the Habsburg imperial court to set up a princely stud farm in Lipica. The breeding of the new horse breed began with Spanish Andalusian horses collected from Spain, also under Habsburg rule at the time. Less than a century after its foundation, the Lipizzan stud became the central stud of the Habsburg Monarchy, so much so that even the Spanish Riding School, founded in 1572, was moved to the Vienna Hofburg in 1735 to avoid having the horses designated for training travel long distances.

Over time, the stud had to overcome several difficulties; during the Napoleonic Wars it had to be evacuated on three occasions, at which time Arabian horses also entered the chain of breeding. After the outbreak of World War I, the horses also had to be transported, and subsequently the Lipizzan stud formed the basis of legal disputes between countries for years. Following an agreement, it was split in two, so the 97 horses remaining with the Austrians were transported to Piber, where this stud provided the horses trained at

the Vienna Riding School, and the Imperial Royal Lipizzan Stud was permanently discontinued. In World War II, the breed had to travel again, and it was not until 1947 that no more than 23 stallions were returned to Lipica, which allowed the start of breeding the breed again locally, and by 1980 all the classic bloodlines were represented in the stud, which is now maintained by the National Lipica Stud Farm in Slovenia.

Contemporary, modern hussars ride Hungarian-bred Lipizzans. Breeding of the Lipizzan horses began in Hungary in 1806, when the original Lipizzan stud was rescued to Mezöhegyes to avoid the hell of Napoleonic Wars. Six years later, after the war, not every horse was returned, and even the former breed remained in the local military stud. Due to local environmental influences there, the breed began to change, so in 1874-75 the horses were relocated to Făgăraș, Transylvania. Forty years later, the Lipizzan herd was transferred to the Hungarian Royal Bábolna Stud Farm in an effort to protect it from the vicissitudes of World War I. It was only in 1952 – about 150 years after the beginning of breeding – that the stud was taken to its permanent location on the Bükk plateau, which best meets the needs of the breed. Currently, breeding horses are to be found in Szilvásvárad, while foals are raised until the age of three in Csipkésút, which is located in a nature conservation area of the Bükk National Park. It is from here

biztosította a továbbiakban a bécsi lovasiskolában oktatott állományt, a birodalmi Lipicai Királyi Ménes pedig végérvényesen megszűnt. A II. világháborúban ismét utaznia kellett a tenyészetnek, Lipicára csak 1947-ben vittek vissza mindössze 23 fedezőmént, melyek segítségével ismét megkezdheték a fajta helyi tenyésztését, 1980-ra pedig az összes klasszikus vérvonallal képviseltette magát a ménesben, melyet ma már a szlovéniai Nemzeti Lipicai Ménes tart fenn.

A jelenkori, modern huszárok magyar tenyésztésű lipicain ülnek. A lipicai lovat Magyarországon 1806-ban kezdték tenyészteni, ekkor menekítették Mezőhegyesre a napóleoni háborúk pokla elől az eredeti lipicai ménest. Hat évvel később, a háború után nem mindegyik lovat szállították vissza, sőt, az addigi szaporulat is a helyi katonai ménesben maradt. Az ottani környezeti hatások miatt a fajta elkezdett változni, ezért 1874–75-ben áttelepítették a lovakat Fogarasra, Erdélybe. Negyven évvel később, a Magyar Királyi Bábolnai Méneshez helyezték a lipicai állományt, megvédve az I. világháború viszontagságaitól. Csak a tenyésztés kezdetétől

számított mintegy másfélszáz évvel később, 1952-ben került a ménes a végleges helyére, a Bükk-fennsíkra, mely a fajta igényeinek a legjobban megfelel. Jelenleg Szilvásváradon találhatóak a tenyészállatok, míg a csikókat hároméves korukig Csipkésúton nevelik, mely a Bükki Nemzeti Park kiemelten védett területén helyezkedik el. Innen érkeznek a Magyar Honvédség gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztályhoz a szakértők által gondosan kiválogatott és felkészített fiatal lovak a szolgálatra.

A lovakat hároméves korukban választják ki a szilvásváradai Állami Ménesgazdaságban, és ekkor kezdődik a közös történetük. A huszárosztály pótlóidomító (belovagló) csapata dolgozik velük: emberhez, kézhez szoktatják őket, egyúttal figyelik a képességeiket. Csak azok a lovak válhatnak huszárlóvá, amelyek fizikailag és idegrendszerüket tekintve is alkalmasak a feladatokra.

Az egyéves kezdeti képzés után a lovak a honvédségi alakulatokhoz kerülnek, ahol tovább folytatódik belovaglásuk egy szigorúbb követelményrendszer szerint. Ez a képzés felméri, hogy melyik ló mire alkalmas,

that young horses, carefully selected and trained by experts, come to serve in the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division of the Hungarian Defence Forces.

The horses are selected at the age of three at the State Stud Farm in Szilvássvár, and this is when their common story begins. The replacement horse training (break-in) team of the hussar division start working with them: here, they are habituated to handling while their abilities are being monitored. Only horses that are physically and neurologically fit for the tasks can become hussar horses.

After one year of initial training, the horses are transferred to the units of the Hungarian Defence Forces, where their break-in continues according to a stricter system of requirements. This training assesses which horse is suitable for what and how it performs in different situations. The relationship between the hussar and his horse deepens during this intensive joint work, since the hussar considers his horse a full-fledged comrade, on whom he can count in every situation.

Foals are branded at a young age, which means that various marks are burned into their coat with a red-hot metal stamp. This branding is the “identity card” of the horses, as the marks show the stud in which they were born, the number of foals born before them, and the year they were born. With the help of this, accurate records can be kept of hussar horses, including data on their bloodline that can be retrieved at any time.

Horses assigned to the hussar division receive serious training after their selection. This includes not only acquiring the skills needed to complete the tasks, but also getting them used

és hogyan teljesít különböző helyzetekben. A huszár és lova közötti kapcsolat ezen intenzív közös munka során mélyül el, hiszen a huszár számára a ló egy teljes értékű bajtárs, akire minden helyzetben számíthat.

A csikókat fiatalon „besütik”, ami azt jelenti, hogy tűzforró fémbilloggal különböző jelöléseket sütnek a szőrükbe. Ez a besütés a lovak „személyi igazolványa”, hiszen kiolvasható belőle, hogy az adott ló melyik ménesben, hányadik csikóként és melyik évben született. Segítségével pontos nyilvántartás vezethető a huszárlovakról, bármikor visszakereshető adatállománnyal a vérvonalukkal kapcsolatban.

A huszárosztályhoz kerülő lovak komoly kiképzést kapnak kiválasztásuk után. Ebbe nemcsak a feladatok elvégzéséhez szükséges tudás elsajátítása tartozik bele, hanem az is, hogy hozzá szoktatják őket a különféle zajokhoz és

szinte mindenhez, ami egy ló számára rémisztő lehet. Ilyen például a díszelgéseken mindennapos hangos zene és az idegen emberek tömege. Annak érdekében, hogy ezek már ne jelentenek újdonságot a hátasoknak, rendszeresen kilovagolnak velük például a Városligetbe, a fővárost átszelő útjuk során a huszárlovak így megismerkednek a közúti forgalom zajával is.

Persze nemcsak díszelgő lovakkal, hanem több kiképző háttal is találkozhatunk a huszárlovak között. Ezek általában már három-négy évnél idősebbek: őket vagy felajánlásként kapja a huszárosztály, vagy a tagok által tenyésztett és felnevelt állatok kerülnek ebbe a státuszba. E lovak segítségével sajátítják el a huszárok a feladataik elvégzéséhez szükséges szaktudást. Ahogy a huszárok, úgy a szolgálatban részt vevő lovak is idővel nyugdíjba mennek, általában 20 éves koruk körül.

to various noises and almost anything that can be frightening for a horse – for example, loud music that is common during parades and crowds of strangers. In order to ensure that these are no longer a novelty for the horses, the hussars regularly ride them out to the City Park, for example, so the hussar horses get acquainted with the noise of road traffic during their walk through the capital.

Of course, we can meet not only parading horses, but also several training ones among the hussar horses. They are usually over three or four years old, and are either donated to the hussar division, or the animals bred and raised by its members receive this status. With the help of these horses, hussars acquire the skills necessary for the performance of their tasks. Just like hussars, horses in service retire over time, usually around the age of 20.

ÍGY ZAJLIK A MODERN MAGYAR HUSZÁR EGY NAPJA

Reggel 7:30-kor loápolással kezdődik a Magyar Honvédség gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztálynál a magyar huszárok munkaideje. Ugyan az istálló rendjéért a lovasz beosztásban dolgozó honvédelmi alkalmazottak felelnek, a lovak ápolása a huszárok feladata. Ennek során a katonák – függően attól, hogy mi a napi program – kétféle ápolási metódust hajtanak végre. A hétlépcsős általános, napi loápolást díszelgésre készülve kiegészíti egy samponos – hűvös időben vagy sürgős esetben szárazsamponos – szőrtisztítás is, mivel a protokolláris rendezvényeken tökéletesen kell megjeleníteniük a huszároknak és lovaiknak egyaránt. Ezért is fontos a lovak színe, hiszen, ha a szürke lipicai szőre tiszta és ápolat, ragyog rajta a napfény, ami egy díszelgésen elvárás, ahogy huszárberkekben mondani szokás: a ló utolsó szőrszálának is szögegyenesnek és csillogónak kell lennie, olyan tükörfényesnek, hogy hasra essen rajta a napfény. Ugyanakkor épp a lipicai világos színe miatt szükséges a napi munka előtt és után történő, igencsak alapos tisztítás és ápolás is, hiszen minden szennyeződés látszik rajta, és egy magára valamit is adó huszár nem engedheti, hogy piszkos vagy foltos legyen hátságának szőre! Ráadásul, mivel egy, a civil társadalom számára nyitott lovardában gyakorolnak, a kíváncsi pillantások

kereszttüzeiben kiemelt figyelem övezi a huszárokat, ezért is kell nagy gondot fordítani a külsínre.

A reggeli loápolást követi a sorakozó, ahol megtörténik az eligazítás, az aznapi feladatok és a kiképzéssel kapcsolatos teendők kiosztása. A reggeli sorakozó ideje alatt a rangidős altiszt átadja az istállósort a rangidős tisztnek, aki átveszi tőle azt. Ekkor szemlére kerül a lovak ápoltsága, felhívják a figyelmet az esetleges hiányosságokra, amelyeket a sorakozó után ki kell javítani. Ugyanez zajlik a délutáni sorakozónál is: a rangidős tiszt végigmegy a soron és ellenőrzi, hogy a lovak ápoltsága és a boxok tisztasága megfelelő-e, felkészült-e az állomány és az istálló a másnap reggeli munkakezdetre. A nap végén tehát ismét a loápolásé a főszerep, hiszen az egész napos munka során a lovak leizzadnak, porosak, piszkosak lesznek, ezért elengedhetetlen az úgynevezett visszaápolás, melybe beletartozik a lovak farkának és sörényének kifésülése is, hiszen szeretnek meghempereggni az almot képező szalmában, ami viszont könnyedén beleragad a szőrükbe.

Annak érdekében, hogy a huszárlovak egészsége mindig biztosított legyen, a huszárosztályban szolgáló katonák számára speciális, állatorvosi lögyógyászati szakasszisztensi képzést szerveznek, hogy ha hirtelen probléma – például láz vagy kólika – merülne fel valamelyik ló kapcsán, az állatorvossal

THIS IS HOW A DAY OF A MODERN HUNGARIAN HUSSAR GOES

At 7:30 a.m., the working hours of a Hungarian hussar begin with horse grooming in the Hungarian Defence Forces Count

Nádasdy Ferenc Hussar Division. Although defence employees working as stablemen are responsible for setting the stable in order, taking care of the horses is the hussars' responsibility. At this time, depending on the daily program, soldiers perform two types of grooming methods. When they prepare for a parade, they use shampoo – dry shampoo in cool weather or in case of urgency – to complement the seven-stage general daily horse grooming with a horse coat cleaning, because both hussars and their horses must have perfect outward appearance at protocol events. This is why the color of the horses is important, because if the

grey Lipizzan's coat is clean and well-groomed, the sun shines on it, which is expected at a parade; as they say in hussar circles, even the last hair of the horse should be completely straight and shiny; so much glossy that the sunlight shining onto it falls on its belly. At the same time, it is precisely because of the light color of the Lipizzan that it needs to be thoroughly cleaned and groomed before and after daily work, since all dirt is visible on it, and a self-respecting hussar cannot let the hair of his horse be dirty or stained! In addition, since they train in a riding hall that is open to civil society, the hussars receive special attention in the crossfire of curious glances, which is why they must take care of their outward appearance.

The morning horse grooming is followed by a parade line-up, where a briefing is given, and the daily duties and training-related tasks are assigned.

konzultálva meg tudják kezdeni a szükséges, alapszintű gyógykezelést. Mivel a patkolókováccsal ellentétben állatorvos nincs jelen mindennap a lovardában, ez a képzés fontos és egyben szükséges is. A patkolókovács napi szintű munkájára szükség van, hiszen nemcsak a díszelgés, de a napi munkavégzés során vagy akár a budai Vár macskaköves útjain is elhagyhatja egy-egy ló a patkóját, amit azonnal vissza kell pótolni, hogy elkerüljék az esetleges sérüléseket, lesántulást. A patkolókovács nemcsak a lovasokkal, de a lovászokkal is együttműködik, hiszen ők azok, akik észreveszik, ha valami probléma van a lóval.

Mivel nagyon sokszor látnak el protokolláris feladatokat, a huszárlovak egészsége mindennél fontosabb! A jó egészségi állapotot szolgálja a megfelelő takarmányozás is, amit szakértőként állítanak össze a lovak kiképzéséért felelős tisztek. Ahogy az embereknek, úgy a lovaknak sem egyformák az igényeik: a reggel és este kapott takarmány tápanyag-összetétele ezért erősen függ a ló által rendszeresen végzett munka mennyiségétől és nehézségi fokától, illetve az állat életkorától is. Egy fiatal lóval nem lehet annyit dolgozni, mint egy idősebbel, hiszen nagyobb odafigyelést és kíméletet igényel.

A képzettebb hátasokra más szempontokból kell odafigyelni, ugyanis az általuk végzett munka miatt több energiát használnak fel, hiszen olyan feladatokat is végeznek, amilyeneket a fiatalabbak még nem. A versenyekre való felkészítés pedig további finomhangolást igényel a takarmányozás

összeállításakor. A megfelelő étrend ezenkívül a lovak regenerációs képességét és bőrének, szőrének állapotát is jelentősen befolyásolja. Nagyon fontos például, hogy a takarmány elegendő olajat tartalmazzon, ugyanis a díszelgéseket megelőző samponos lemosás eltávolítja a lovak szőrén és bőrén természetes módon jelen lévő olajat, de a gondosan összeválogatott összetevőket tartalmazó takarmány képes helyreállítani ezt a védőréteget.

A protokolláris feladatokra minden alkalommal különleges módon készülnek a huszárok és lovaik. Az ün-

During the morning line-up, the senior non-commissioned officer hands over the row of stables to the senior commissioned officer, who takes it over from him. At this point, the grooming of the horses is inspected, and attention is drawn to all deficiencies to be corrected after the parade. The same happens during the afternoon parade, the senior officer passes in front of the line-up and checks that the horses are groomed and the stalls are clean, and that the personnel and the stables are ready to start the work the next morning. At the end of the day, therefore, horse grooming is again in focus, as horses sweat and become covered with dust and dirt during the whole day's work, so re-grooming is indispensable, which also includes combing the tails and manes of horses, as they like to roll in the straw of the bedding, which easily gets stuck in their coat.

In order to ensure the health of hussar horses at all times, a special, veterinary equine medicine special assistant training course is organized for soldiers serving with the hussar division, so that if a sudden problem – such as fever or colic – arises in connection with one of the horses, they can start the necessary, basic-level treatment in consultation with the veterinarian. Since, unlike horseshoers, there are no veterinarians present in the riding hall every day, this training is both an important and necessary step. The horseshoer's daily work is necessary, as horses can lose their shoes not only on parades, but also during daily work or even on the cobblestone streets of Buda Castle, and shoes

must be replaced immediately to avoid possible injuries and lameness. The horseshoer cooperates not only with the riders, but also with the stablemen, as they are the ones who notice when there is some problem with a horse.

Since the hussar horses very often perform protocol tasks, their health is of paramount importance. Their good health is also supported by proper feeding, and the composition of the fodder is expertly designed by the officers responsible for training the horses. Like humans, horses do not have the same needs, so the nutritional composition of the fodder they receive in the morning and the evening depends heavily on the amount and difficulty level of the work they do regularly, as well as on their age. You cannot work with a young horse as much as with an older one, as the latter requires more attention and toleration.

More trained horses need attention from other aspects because they use more energy because of the work they do, as they perform tasks that younger horses do not yet do. Preparation for races requires further fine-tuning in the process of mixing the fodder. Moreover, a proper diet also has a significant influence on the horses' ability to regenerate and on the condition of their skin and coat. It is very important, for example, that the feed contains enough oil, because a wash with shampoo before parading removes the oil naturally present on the horses' hair and skin, and the fodder containing carefully selected ingredients can restore this protective layer as well.

nepség kezdete előtt két-három héttel kezdődik meg a felkészülés, ilyenkor előkerülnek a huszáregyenruhák, a díszes öltözetek, a felszerelés és a kard, hogy a lovak ismét megszokják ezeket. A díszelgések során két jármódban

közlekednek a huszárok: lépésben, illetve ügetésben. Míg az első jármód a felvonulás, térelfoglalás részét képezi, addig ügetésben a nagyközönség előtt bemutatott díszmenetet hajtják végre a lovasok.

HUSZÁRNAK LENNI NEM 8 ÓRÁS MUNKA

A napi kétszeri loápolás mellett a huszároknak természetesen más feladataik is vannak. Mivel hivatásos katonák, rendszeresen részt kell venniük különböző kiképzési foglalkozásokon, oktatásokon. Emellett pedig természetesen lovagolnak, akár egész nap, hiszen a lovakkal dolgozni kell. A reggeli sorakozó után kezdődik a munka dandárja!

Alapvetően mindenkinek megvan a saját lova, amivel dolgozik, de ha egy-egy bajtárs távol van, akkor a többiek átvesszik a lovát, és vele is foglalkoznak, ezért a huszárok életében sosincs üresjárat. A gyakorlottabb lovasok akár három-négy lóval is foglalkozhatnak egy nap, a gyakorlatlanabbak egyel, maximum kettővel, esetleg a többieknek segítenek. A csapatmunka ugyanis kiemelt fontossággal bír a huszárok életében, hiszen a lovakkal való foglalkozás során nem engedhető meg az egyéni érdekek követése. A huszárok folyamatosan támogatják egymást tudásukkal, megosztják egymással az aktuális információkat, segítik társaikat, legyen szó egy nyergelésről, leszerszámozásról vagy épp lovaglásról. Emellett sosem tudhatják, hogy melyik lóra kell felülniük. Ez első hal-

lásra furcsának tűnhet, de itt a cél az, hogy minden huszár mindegyik lovat ismerje ilyen szempontból is, hiszen a lovaglásban is akkor tud leginkább fejlődni az ember, ha minél több lovon ül és minél több tapasztalatot szerez. Ló és lovas között nagyon nagy különbségek vannak ugyanis a lovaglástechnika terén.

A sorakozó után a kiképzésért felelős tiszt és altiszt beosztja a lovasokat a különböző foglalkozásokra. Ezek a foglalkozások különféle körülményekre készíti fel a huszárokat és a lovakat egyaránt. Ilyen például az osztályban való lovaglás, amikor a közösen, tehát a csapatban, kötelekben történő mozgást gyakorolják, ami főleg a díszelgések előtt aktuális. Emellett rendszeresen zajlik egyéni – még gyakorlatlanabb lovasok esetében a futószáras – lovasoktatás is, amikor az edző csak egy lovasra figyel, az ő tudását és készségeit fejleszti a foglalkozás során. Kezdő huszároknál a rutin megszerzéséért alkalmazzák ezt a módszert, gyakorlott lovasok esetében viszont a technikai hibák kijavításán dolgoznak együtt. A leggyakoribb probléma, amit kezelni kell, az, hogy a huszárnak

Hussars and their horses are prepared for protocol tasks in a special way on every occasion. They start preparing for the ceremony two to three weeks before it begins. This is when hussar uniforms, ornate clothing, the horse tack and the swords are brought forth so that the horses can

get used to them again. While parading, the hussar horses move in two gaits, namely walk and trot. While the first gait is part of the entry of the incoming unit, the riders trot their horses while performing the ceremonial march presented in front of the general public.

TO BE A HUSSAR IS NOT AN 8-HOUR JOB

In addition to horse-grooming twice a day, the hussars naturally have other tasks as well. Since they are professional soldiers, they regularly have to attend various training sessions and courses of instruction. In addition, they ride horses naturally, even all day, since the horses need the workout. After the morning parade begins the bulk of the work.

Basically, everyone has their own horse to work with, but if one comrade is away, the others take over his horse and care for it as well, so there is never idle time in the hussars' life. More experienced riders can handle three or four horses a day, the less experienced ones can deal with one, maximum two, or they can help the others. Teamwork is of paramount importance in the hussars' life, since they cannot pursue their individual interests when handling horses. Hussars constantly support each other with their knowledge, share up-to-date information with each other and help their teammates, whether it is about saddling, unharnessing or even riding. Besides, they can never know which horse they

will be assigned to ride. This may seem strange at first, but the goal here is to make sure that every hussar knows every horse from this aspect, too, since one can develop best as a rider if one rides as many horses as possible and gains as much experience as possible. This is because there are very big differences between horses and riders when it comes to the riding technique.

After the parade, the officer and the non-commissioned officer in charge of the training assign the riders to the various sessions. These sessions prepare both hussars and horses for a range of different circumstances. For example, one of these is the riding in class, when they practice joint movement in formations, i. e. in teams: this is especially relevant before the parade marches. In addition, individual riding lessons – in the case of even more inexperienced riders, work on the longe rein – are also regularly conducted, when the trainer pays attention to only one rider and develops his knowledge and skills during the session. For novice hussars, this method is used to establish routine, while experienced riders work together

egyszerűen „elromlik az ülése”. A lovas ülése ugyanis nem egy passzív testhelyzet – bár a külső szemlélő leginkább annyit lát csak belőle, hogy a ló hátán ül a nyeregben –, hanem aktív testtartás, mellyel folyamatosan irányítja hátságát, egyben azonnal, valós időben reagál is az állat mozdulataira, a saját mozgásával befolyásolja és korrigálja azokat. Ha egy gyakorlott lovas egy fiatal, még képzetlen lóra kerül, akkor azt máshogy kell lovagolnia, mint egy jól képzett paripát. Ennek hatására a lovas ülésének egyensúlya romlik, így ez meggyengíti és rontja az ülés pontosságát. Hogy ezt megfelelőképpen ellensúlyozzák, időről időre szükség van az egyéni, akár futószáras foglalkozásokra, ahol a lovasoktató segítségével korrigálják a hibákat. Ezek a hibák persze avatat-

lan szem számára láthatatlanok, csak azok veszik észre, akik aktívan gyakorolják a lovaglás művészetét. A külső szemlélők mindebből csak annyit látnak, hogy a lovas ül a nyeregben, a ló pedig minden feladatot könnyedén végrehajt.

Huszárnak lenni 365 napra szóló feladat, hiszen a lovakat nem lehet magukra hagyni akár egy-egy napra sem. Éppen ezért az ünnepek – húsvét, karácsony, szilveszter – idején mindig szolgálatban van egy háromfős csapat, amelynek tagjai elvégzik a lovak reggeli és esti ápolását. A kettő között pedig mindegyiket lemozgatják, hiszen nem lehetnek egész nap a boxban. A lovaknak szükségük van arra, hogy minden áldott nap dolgozzanak, nem tesz jót nekik, ha 24 órán át bezárva tartják őket.

EGY HUSZÁR NEM EGYSZERŰEN LOVAGOL, HANEM A LOVAGLÓMŰVÉSZETET GYAKOROLJA

A ló évszázadok óta fontos szerepet tölt be az emberiség történelmében, mint hűséges társ és nélkülözhetetlen munkaerő. A huszárlovak kiképzése komplex és hosszadalmas folyamat, ezért különösen fontos, hogy a ló fiatal korban kerüljön új gazdájához. A legideálisabb esetben három-négy éves korában kerül a kiképzőhöz, mivel ekkor még nem befolyásolták a fejlődését, így saját módszerrel lehet kiképezni. Az ilyen fiatal állatokkal való munka során nincs szükség arra, hogy a korábbi rossz szokásokat vagy hibás módszereket kijavítsák,

így a ló kiképzése sokkal gördülékenyebben haladhat.

A kiképzés folyamata hosszú és türelmet igényel. A lovakat lépésről lépésre kell szoktatni a különböző ingerekhez. A belovaglás folyamata során először csak a legegyszerűbb dolgokat kell megtanítani nekik: megszokni a kötőféket, hogy felvegyék a lábukat a patatisztításhoz, valamint a kefe használatát. Mindezeket apránként kell elsajátíttatni velük, hogy ne ijessék meg őket. Az első szakaszban a kiképzés még nyugodt környezetben zajlik, ahol a lovak megszokják az emberek

to correct technical errors. The most common problem that needs to be addressed is when the hussar's seat simply "goes wrong". The rider's seat is not a passive posture, although all that an outside observer can mostly see is that he just sits on horseback in the saddle; rather, it is an active posture which he uses to constantly control his horse, and at the same time to react instantly to the movements of the animal in real time, influencing and correcting them with his own movement. If an experienced rider is mounted on a young, untrained horse, he must ride it differently, since it does not move like a well-trained steed. This causes the rider's seat balance to deteriorate, so it weakens and impairs the accuracy of the seat. To compensate for this, individual sessions, even with the use of longe reins, are needed from

time to time, where errors are corrected with the help of the riding instructor. These defects, of course, are invisible to the uninitiated eye; they are noticed only by those who actively practice the art of riding. All that the outside observers can see is that the rider is in the saddle and the horse performs all tasks with ease.

Being a hussar is a task for 365 days, as horses cannot be left alone even for a day. That is why, during the holidays – Easter, Christmas, New Year's Eve – there is always a team of three on duty, whose members look after the horses in the morning and evening. And in between, they exercise them all, since they can't stay in the stalls all day long. Horses need to work every day, and it doesn't do them any good to keep them locked up for 24 hours.

A HUSSAR DOES NOT SIMPLY RIDE, BUT PRACTICES THE ART OF RIDING

For centuries, the horse has played an important role in human history as a faithful companion and indispensable workforce. The training process of hussar horses is complex and lengthy, so it is especially important that the horses go to their new owners at a young age. Ideally, they are sent to the trainer at the age of three or four, since at that time their development has not yet been affected, so their trainers can train them using their own method. When working with such young animals, there is no need to correct earlier bad habits or erroneous methods, so

horse training can proceed much more smoothly.

The process of training is long and requires patience. Horses need to be habituated step by step to different stimuli. In the process of breaking them in, one first has to teach them only the simplest things: to get used to the halter, to lifting their legs for cleaning their hooves, as well as to the use of a brush. One must have them master all these things little by little, so as not to scare them. The first stage of training takes place in a calm environment, where horses get used to the presence

jelenlétét. Amint ezek az alapvető dolgok rendben mennek, apránként továbbléphetnek a nehezebb feladatokra. Ez lehet például a színes tárgyakhoz, a hangos zenéhez vagy a forgalomhoz való szoktatás, a csapatban való szabályos mozgás, illetve az alakzatban való haladás.

A lóképzés során nagyon fontos, hogy a lovakat fokozatosan tegyék ki az új ingereknek, és ne egyszerre találkozzanak minden újdonsággal. Az idősebb, tapasztalt lovak segíthetnek az újoncoknak, mivel a fiatalabb lovak megfigyelik a reakcióikat és tanulnak tőlük, így könnyebben megszokják az új helyzeteket. A városi környezetben sokféle inger éri a lovakat. Egy kiképzett ló számára elengedhetetlen, hogy megszokja a városi zajokat, mint például a villamosok, személyautók, szirénázó járművek hangját. Ezenkívül szintén helyt kell állniuk különböző protokolláris feladatok során, amelyekre zenekarok, tapsoló tömeg és gyalogos katonák jelenléte is jellemző. Ezért ha egy lovat idősebb korban képeznek ki, sokkal nehezebb feladata van, mert az idősebb állatok, akár csak az emberek, nehezebben tanulnak új dolgokat.

A forgalomhoz való szoktatás szintén kulcsfontosságú lépés. Például a Városligetbe való rendszeres kijárássok során a lovak találkoznak emberekkel, kutyákkal és járművekkel, ami segít nekik megszokni a városi környezetet. Az ilyen tréningek során a fiatalabb lovak megtanulják, hogy a forgalom, a szirénázó autók vagy a dudáló járművek nem jelentenek ve-

szélyt, és fokozatosan hozzászoknak ezekhez a helyzetekhez.

Az ünnepeken és protokolláris eseményeken való részvétel különösen nagy kihívást jelent a lovak számára, mivel itt a hirtelen és szokatlan ingerek száma jelentősen megnő. Az ilyen helyzetekre való felkészítés során zenészek és egyéb, a tömeghez szoktatásban részt vevő segítők is közreműködnek. Szilvsváradon már korán elkezdik a lovakat hozzászoktatni ezekhez az ingerekhez, így amikor végül a fővárosba kerülnek, már ismerős környezetben találják magukat.

A kiképzés folyamata alatt a lovasok is fontos szerepet játszanak. Meg kell tanulniuk, hogyan reagáljanak a különböző helyzetekre, és hogyan kezeljék a lovakat a különböző szituációkban. Ezért gyakran kiképzési szimulációkat végeznek, ahol a lovasok és a lovak egyaránt gyakorolhatnak. Ha egy lovas az ilyen gyakorlatok során leesik, csak poros lesz, de ha ez a valóságban történik, akkor annak már komolyabb következményei lehetnek. Bár a kiképzési folyamat gondosan megtervezett és végrehajtott, mindig előfordulhatnak váratlan helyzetek. Egy ló, bármennyire is jól képzett, néha megijedhet vagy váratlanul reagálhat egy ingerre. Ezért fontos, hogy a lovasok mindig készen álljanak ezekre a helyzetekre, és tudják, hogyan kezeljék azokat. Az ilyen incidensek minimalizálása érdekében a kiképzés folyamatos és ismétlődő jellegű.

A lovas és a ló közötti kapcsolat mindig is kulcsfontosságú volt, különösen a klasszikus idomítás

of people. Once these basic things go well, little by little they can move on to execute more difficult tasks. This can be, for example, getting used to colored objects, loud music or traffic noise, moving regularly in a team, or proceeding in formation.

During horse training, it is very important to make sure that horses are gradually exposed to new stimuli and do not encounter everything new at once. Older, experienced horses can help the newcomer ones, as these younger horses observe their reactions and learn from them, which makes it easier for them to get used to new situations. In urban environments, horses are exposed to a wide range of stimuli. It is indispensable for a trained horse to get used to urban noises, such as the sounds of trams, cars and vehicles with wailing siren. In addition, they

must also perform well in various protocol tasks where bands, applauding crowds and infantrymen are present. Therefore, if a horse is trained at an older age, it has a much more difficult task, because older animals, like humans, find it more difficult to learn new things.

Getting used to traffic is also a key step. For example, on their regular trips to the Budapest City Park, horses meet people, dogs and vehicles, which helps them get used to the urban environment. During such training, younger horses learn that traffic, cars with wailing siren or honking vehicles do not pose a danger, and gradually get used to these situations.

Participation in celebrations and protocol events is particularly challenging for horses, as it is here that the number of sudden and unusual stimuli

szempontjából. Az idomítás során a ló súlypontját természetes módon a hátsó lábak felé terelik, ami a hátsó végtagok megerősítésével jár. Ezt az áthelyeződést különböző tornáztatási gyakorlatokkal érik el, hogy a ló megfelelő egyensúlyba kerüljön, és képes legyen hatékonyan hordozni a lovasát. Az idomítás folyamata türelmet igényel, különösen az első évben. A fiatal csikók, mint az üres viasztáblák, minden korai beavatkozást mélyen megjegyeznek, és a rossz beidegződések később nehezen korrigálhatók. A lovak kiképzése során ezért fontos, hogy a helyes reakciókat alakítsák ki bennük, elkerülve a helytelen válaszok rögzülését. A lovak természetesen rea-

gálnak a nyomásra, és az idomító feladata, hogy a nyomásra való elengedést tanítsa meg nekik, elkerülve az erőszakos beavatkozásokat, amelyek menekülési reflexeket válthatnak ki.

A ló és lovas közötti sikeres együttműködés alapja a mélyreható kommunikáció és bizalom. A lovak társas lények, hierarchikus felépítésű ménesekben élnek, és ennek a természetes rendnek a megértése kulcsfontosságú az idomításban. Az idomító szerepe, hogy a ménesvezető helyébe lépve olyan kapcsolatot alakítson ki, amelyben a ló szívesen követi az ember utasításait. A klasszikus idomítás hagyománya hosszú évszázadok alatt fejlődött ki, és számos kultúrában mélyen gyökerezik.

spikes significantly. For this reason, bandsmen and other facilitators involved in crowd training also participate in preparing them for such situations. In Szilvásvárad, horses already begin to get used to these stimuli at an early age, so when they finally arrive in the capital, they find themselves in a familiar environment.

Riders, too, play an important role during the training process. They need to learn how to react to different situations and how to handle horses in them. Therefore, they often carry out training simulations, where both riders and horses can practice. During such simulations, if a rider falls, he will only get dusty, but if this happens

in reality, then it may have more serious consequences. Although the training process is carefully planned and executed, unexpected situations can always occur. A horse, no matter how well trained, can sometimes get scared or react unexpectedly to a stimulus. Therefore, it is important that riders are always ready for these situations and know how to deal with them. To minimize such incidents, training is continuous and repetitive.

The relationship between rider and horse has always been crucial, especially when it comes to classical training. During training, the rider shifts the horse's center of gravity naturally towards the hind legs,

A LÓVAL VALÓ MUNKA SORÁN MINDIG A LÓ JÓLLÉTE VOLT A KÖZPONTI ELEM

A hadseregben a ló képzettsége volt a legfontosabb, és a képességei helyett a magas szintű idomítottságára helyezték a hangsúlyt. Ma azonban a sportlovaglás világában a ló képességei kerülnek előtérbe, ami gyakran ellentmondásos eredményekhez vezethet, különösen akkor, ha a lovak idegrendszere érzékeny, vagy ha nehezen kezelhetők.

Az idomítás folyamata mindig is nagyfokú alázatot követelt a lovasoktól. Az első felülés a lóra különleges pillanat, hiszen a ló természetes módon idegenkedik attól, hogy valaki a hátán üljön. A lovasnak ezért simulékonyan kell ülnie, hogy minél kevésbé zavarja a ló mozgását. Ez a folyamat időigényes

és kitartást igényel, de elengedhetetlen ahhoz, hogy a lovas és a ló közötti kapcsolat erős és harmonikus legyen.

A képzés során a lovasoknak meg kell tanulniuk, hogyan használják a különböző segítségeket. Az elsődleges segítség az ülés, amely állandó kapcsolatot biztosít a lóval, míg a másodlagos segítségek, mint például a kéz és a láb, finomabb irányítási eszközöként szolgálnak. A lovasoknak meg kell érteniük, hogyan használják ezeket a segítségeket a megfelelő időben és mértékben, hogy a ló a kívánt módon reagáljon.

Az idomítás célja, hogy a ló képes legyen különböző feladatok elvégzésére, legyen szó versenyzésről, járőrözésről

which results in the strengthening of the hind limbs. This shift is achieved through various exercise workouts so that the horse can achieve proper balance and be able to carry its rider effectively. The training process requires patience, especially in the first year. Young foals, like empty wax tablets, thoroughly memorize all early interventions, and bad habits are difficult to correct later. When training horses, it is therefore important to develop the right reactions in them and to avoid reinforcing incorrect responses. Horses react naturally to pressure, and the trainer's job

is to teach them how to release upon pressure, avoiding violent interventions that can trigger escape reflexes.

Successful cooperation between horse and rider is based on deep communication and trust. Horses are gregarious, they live in hierarchically structured studs, and understanding this natural order is key to training them. The trainer's role is to replace the stud manager and establish a relationship in which the horse willingly follows one's instructions. The tradition of classical training has developed over many centuries and is deeply rooted in many cultures.

WHEN WORKING WITH HORSES, THEIR WELL-BEING HAS ALWAYS BEEN THE CENTRAL ELEMENT

In the army, the training level of horses was the most important aspect, and so emphasis was placed on high-level training rather than on horse skills. However, in the contemporary world of equestrian sports, horse skills come to the fore, which can often lead to contradictory results, especially if the nervous system of a horse is sensitive or difficult to deal with.

The process of training has always demanded a great deal of humility of riders. The first time when one sits on horseback is always a special moment, as the horse has a natural aversion to someone sitting on its back. The rider should therefore sit smoothly so as to disturb the horse's movements as little as possible. This time-consuming process requires perseverance, but it is

indispensable for the relationship between rider and horse to be strong and harmonic.

During training, riders must learn how to use various kinds of aids. The primary aid is the seat, which provides constant contact with the horse, while secondary aids, such as the hands and legs, serve as finer means of control. Riders need to understand how to use these aids at the right time and to the right extent so that the horse can respond in the way they want.

The aim of training is to enable the horse to perform various tasks, be it racing, patrolling or participation in celebrations. During multifaceted training, horses learn how to handle different situations and how to cooperate with their riders. Performance is an

vagy ünnepeken való részvételről. A sokrétű képzés ideje alatt a lovak megtanulják, hogyan kezeljék a különböző helyzeteket és hogyan működjenek együtt a lovasukkal. A versenyzés során a teljesítmény fontos szempont, de a ló jólléte mindig elsődleges marad.

A klasszikus idomítás hagyományainak megőrzése és továbbadása fontos feladat a jövő generációi számára. Ez a tudás több ezer év alatt halmozódott fel, és számos nemzet történelmének szerves részét alkotja. A lovakkal való

munka nemcsak fizikai, hanem érzelmi kapcsolatot is teremt a ló és a lovas között, amely mindkét fél számára előnyös. A magyar lovashagyományok különösen gazdagok, és mélyen gyökereznek a nemzeti identitásban. A magyarok mindig is különleges kapcsolatot ápoltak a lovakkal, és ez a kapcsolat a mai napig fennmaradt. A magyar lovasok számára a ló nemcsak munkaeszköz, hanem társ és bajtárs is, és ez a szemlélet mélyen gyökerezik a lovas-kultúrában.

important aspect in racing, but horse welfare always remains a priority.

The preservation and handing down of the traditions of classical training is an important task for future generations. This knowledge has accumulated over thousands of years and is deeply rooted in the history of many nations. Working with horses creates not only a physical, but also an emotional bond between horse and rider, which bene-

fits both of them. The Hungarian equestrian traditions are particularly rich and deeply rooted in national identity. Hungarians have always had a special relationship with horses, and this relationship has survived to the present day. For Hungarian riders, the horse is not only a work-tool but also a companion and comrade, and this attitude is deeply rooted in equestrian culture.

SPANYOL LOVASISKOLA BÉCSBEN ÉS BUDAPESTEN

legendás Spanyol Lovasiskola híres a különleges lovasmutatványokról. A nehéz és sok gyakorlást követelő feladatokat a lovak úgy hajtják végre, mintha a világ legkönnyebb dolga lenne, pedig magas fokú képzettsé-

get igényelnek lótól és lovasától egyaránt. A látványos mutatványok eredete visszanyúlik a reneszánsz időkig, amikor speciális technikákra volt szükség az akkoriban jellemző lovas harcmódor alkalmazásához. Az elegáns, klasszikus lovasbemutatók gyorsan közkedvelté váltak az uralkodói házak udvaraiban.

A SPANYOL LOVASISKOLÁBAN HAGYOMÁNY A SÖTÉT LÓ

Az 1572-ben alapított bécsi Spanyol Lovasiskola az eredeti spanyol lovasiskola hagyományait hozta el a közép-európai Habsburg Monarchiába. Itt már nem andalúz lovakkal, hanem kizárólag lipicai ménekkel dolgoztak a lóképzők, és velük mutatták be a lovasművészetet. A lovasiskolában mindig volt egy sötét mén is a szürke lipicai lovak között, hogy megmutassák, más színben is létezik ez a lófajta.

A lovasiskola barokk stílusú, impozáns épületét 1729–1735 között építették. A császári családnak tartott előadások mellett az uralkodóház tagjait is itt tanították lovagolni, illetve heti egy napra a nagyközönség előtt is megnyitották kapuit. A jelenleg is működő intézményben a hátasokkal való munka a fiatal lovak alapos kiválasztásával kezdődik, amely során figyelembe veszik a lovak fizikai és mentális alkalmasságát.

A fiatal lovak kiképzése körülbelül négyéves korukban kezdődik. Az alap-

fokú kiképzés célja a lovak alapvető engedelmességének és izomzatának fejlesztése. Ebben a szakaszban a lovak megtanulják a helyes járásmódokat (lépés, ügetés, vágta), valamint az alapvető lovasparancsokat és a segédeszközök használatát. Az alapfokú kiképzés során a lovasok nagy hangsúlyt fektetnek a ló és a lovas közötti harmónia és bizalom kialakítására.

Az alapfokú kiképzést követően a lovak középfokú kiképzésbe lépnek, amely során bonyolultabb feladatok és mozgások végrehajtását sajátítják el. Ebben a szakaszban megtanulják az összeszedett és nyújtott járásmódokat, a különböző vágatoriasokat és az oldalazó mozgásokat. A középfokú kiképzés célja a lovak izomzatának további fejlesztése és a precíz mozdulatok kivitelezésének finomítása. E szint teljesítése után kezdődhet a felsőfokú kiképzés, mely a Spanyol Lovasiskola legmagasabb szintje, ahol a lovak a klasszikus

SPANISH RIDING SCHOOL IN VIENNA AND BUDAPEST

he legendary Spanish Riding School is famous for its special equestrian exercises. The horses here perform difficult tasks demanding a lot of practice as if they were the easiest thing in the world, even though they require

a high level of training of both horses and riders. The origin of spectacular exercises goes back to Renaissance times, when special techniques were needed to use the cavalry tactics that were characteristic of the time. Elegant, classic performances quickly became popular in the courtyards of royal houses.

THE DARK HORSE HAS A TRADITION IN THE SPANISH RIDING SCHOOL

Founded in 1572, the Spanish Riding School of Vienna brought the traditions of the original Spanish Riding School to the Central European Habsburg Monarchy. Here, horse trainers no longer worked and introduced the art of riding with Andalusian horses, but exclusively with Lipizzan stallions. At the Spanish Riding School in Vienna there has always been a dark stallion among the grey Lipizzan horses to show that there is another color for this horse breed.

The imposing building of the Riding School was built in Baroque style between 1729 and 1735. In addition to performances for the imperial family, the members of the dynasty were also taught to ride horses here, and the schools opened its doors to the public one day a week. In the currently still operating institution, work with the animals begins with a thorough selection of young horses, during which the

physical and mental fitness of the horses is taken into account.

The training of young horses begins approximately at the age of four. Basic training (Remontenschule, “straight forward riding”) is aimed at improving the fundamental obedience of horses and strengthening their muscles. At this stage, horses learn the correct gaits (or paces: walk, trot, canter), as well as basic riding commands and the use of aids. During basic training, riders place great emphasis on building harmony and trust between horse and rider.

Following basic training, horses enter the medium-level stage of training (Campagneschule, “Campaign School”), where they learn how to execute more complex tasks and movements. At this stage, horses learn collected and extended movement in all paces, turns and exercise, the different series of canter and lateral movements. The aim of this medium-level training is

barokk lovaglás legösszetettebb és leglátványosabb elemeit sajátítják el.

A felsőfokú kiképzés elemei az úgynevezett „iskolaugrások” vagy „föld feletti munka”.

A gyakorlatok között számos nehéz feladat található, melyek a díjlovaglás magasiskoláját jelentik. Ilyenek például a következők:

- **Piaffe:** a ló helyben üget, ami rendkívüli összpontosítást és izomzatot igényel.
- **Passage:** elegáns és magasan emelt lábú ügetés, amely szintén nagyfokú izomkontrollt követel meg.
- **Levade:** A ló behajlított első lábakkal elejével felemelkedik a földről és

to further develop the muscles of horses and refine the execution of precise movements. After completing this level, they begin the higher education (Hohe Schule, Haute Ecole, “high school”), which is the highest level of the Spanish Riding School, where horses learn the most complex and spectacular elements of classical Baroque riding.

The elements of high school are the so-called “school jumps” or “airs above the ground”.

Among the exercises there are a number of difficult tasks that represent the high school of dressage, such as:

- **Piaffe:** the horse is in a highly collected and cadenced trot on the spot, which requires extraordinary concentration and musculature.

erősen meghajlított hátsó lábaira támaszkodik. A ló hátvonala a talajra vonatkoztatva nem haladja meg a 45 fokot. A lovas felsőteste függőleges marad. A koncízület hajlításának, a ló összeszedésének legmagasabb foka. Lendületes piaffe összeszedésével indul.

- **Courbette:** a ló hátsó lábaira emelkedik és előreugrik, miközben megtartja a pozícióját.
- **Capriole:** a ló hátsó lábaira ugrik, majd hátsó lábával kinyújtott rúgást végez a levegőben.
- **Pirouette:** a ló két hátsó lába egy ponton marad, mellső lábai segítségével ír le 360 fokos kört.
- **Mesaire:** levade-ok sorozata, amikor a ló eleje emelkedik a talajtól, de nem tart ki, hanem visszaeszkedik a földre és vagy azonnal, vagy néhány piaffe lépés után emelkedik újra. Általában az iskolaugrások előgyakorlata.

- **Croupade:** a ló maga alá húzza lábait az ugrás legmagasabb pontján, nem rúg ki, teste párhuzamos marad a talajjal.
- **Ballotade:** a ló úgy tartja hátsó patáit, hogy patkói láthatók legyenek, de nem rúg ki.

A Spanyol Lovasiskolában nemcsak a lovak, hanem a lovasok kiképzése is kiemelt fontosságú. Többéves szigorú képzésen mennek keresztül, amelynek során elsajátítják a klasszikus lovaglás minden apró részletét. A lovasok és lovak közötti harmónia és kölcsönös megértés kiemelt szerepet kap, mivel elengedhetetlen a magasiskolai elemek pontos és elegáns kivitelezéséhez.

A bécsi Spanyol Lovasiskola lovasművészete – a lovak tenyésztése, nevelése és kiképzése – 2015-ben felkerült az UNESCO szellemi kulturális világörökségi listájára, 2016-ban pedig Piber lipicai ménese is a világörökség része lett.

- **Passage:** an elegant and highly elevated trot, which also demands a high degree of muscle control.
- **Levade:** the horse rises above the ground with bent forelegs, while the well-bent hind legs support its entire weight. The angle of the midline of the horse's back with the ground does not exceed 45°. The rider's upper body remains vertical. This is the highest grade of bending the hip-joint as well as the stifle and the hock joints, and the pinnacle of collection. It starts with a collected and dynamic piaffe.
- **Courbette:** the horse raises its forelegs off the ground and jumps forward while maintaining its position.
- **Capriole:** the horse jumps high with all four feet, and then kicks out with the hind legs in the air.
- **Pirouette:** the hind quarters of the horse revolve almost on the same spot, while the forelegs circle around it in a 360-degree circle.
- **Mesaire:** a series of levades, when the horse strikes out its forelegs above the ground, but instead of staying there, they lightly touch the ground and are pushed up again either immediately, or after

some piaffe walk. It is usually a preliminary exercise to the school jumps.

- **Croupade:** while springing off the ground, the horse draws its hind legs under the belly at the highest point of the jump; it does not kick out, so its body remains parallel to the ground.
- **Ballotade:** the horse positions its hind hooves so that one can see its shoes, but does not kick out.

The Spanish Riding School attaches special importance not only to the training of horses but also to the training of their riders. The riders undergo years of rigorous training, during which they master every last detail of classical riding. The harmony between rider and horse and their mutual understanding are assigned an outstanding role, which is indispensable for the precise and elegant execution of the high school elements.

The horsemanship of the Spanish Riding School in Vienna – the breeding, rearing and training of horses – was put on the list of the UNESCO Intangible Cultural Heritage in 2015, and in 2016 the Lipizzan stud in Piber also became a world heritage.

A MAGYAR KIRÁLYI TESTÖRSÉG VITTE TOVÁBB A HAGYOMÁNYT

Miután az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlott, 1933-ban megalapították a Magyar Királyi Testőrség Spanyol Lovasiskoláját, amely egyenrangú volt a bécsi intézménnyel és a budai Várban egészen 1944-ig működött. A lovasiskola az 1901-ben épült királyi lovardában kapott otthont. Az impozáns épületet 1954-ben teljesen elbontották, majd 2016 és 2020 között a Nemzeti Hauszmann Program keretein belül újjáépítették.

A legnagyobb hatást Örkénytábor gyakorolja a mai kor huszáraira. Ha egy huszárral beszélget az ember, hamar szóba kerül Örkénytábor, amelynek tanításai a mai napig éreztetik hatásukat a magyar könnyűlovasság életében. A Magyar Királyi Lovaglótanár-képző és Hajtóiskola, más néven Örkénytábor vagy „Örkény-Vitéz” Honvéd Lovastábor a jelenlegi Táborfalva közigazgatási területén működött viszonylag rövid ideig, mindössze 14 tanéven át. Ez a katonai oktatási intézmény jelentős szerepet játszott a lovasság képzésében a II. világháború végéig, amikor a lovasság még fontos szerepet töltött be a hadviselésben, és a tisztektől elvárták a lovaglótudást.

A Monarchia időszaka alatt a lovaglótanár-képzés központja a bécsi Lovaglótanár-képző Intézet (Reitlehrerinstitut) volt, ahová évente mintegy 30 lovastisztet vezényeltek 10 hónapos képzésre. A tüzér- és vonattiszteket Schlosshofban képezték

ki. A legjobbak további egy évet töltöttek az intézetben, majd a Holicsra áthelyezett állami fedezőmének vadászati kipróbálásán vettek részt. A legtehetségesebbek további egy évre a bécsi Spanyol Lovasiskolában folytathatták képzésüket. Az I. világháborúig a honvédség hasonló intézete a Magyar Királyi Honvéd Központi Lovagló Iskola volt.

Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása után ezek az intézmények mind a határokon kívülre kerültek, ezért a honvédség újra megszervezte a lovaglótanárképzést. 1921-ben Budapesten, a Ferenc József laktanyában létrehozták a Pótló Idomító Keretet (PIK), amely hároméves képzésben biztosította a lovaglótanárok képzését. 1924-ben az intézmény neve Lovaglótanár-képző Intézetre változott.

Az olimpiai és sportmozgalom hatása az állami vezetés egyre nagyobb hangsúlyt fektetett a katonai sportágakban való kiemelkedő szereplésre. Ennek érdekében Örkénytáborban, mintegy 2600 hektár területen, 7 és fél millió pengő költségvetéssel létrehoztak egy lovaskomplexumot. Az intézmény tervezésénél a francia saumur-i és az olasz pinerolói kiképző központok szolgáltak mintául. A komplexumban istállók, kiszolgáló épületek, két fedett és négy nyitott lovarda, vágtapálya, parancsnoki épület, nős és nőtlen tisztek, hallgatók, altisztek és legénység részére szállások, étterem, tiszti kaszinó, valamint a táboron

THE HUNGARIAN ROYAL LIFE GUARD CONTINUED THE TRADITION

After the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy, the Spanish Riding School of the Royal Hungarian Life Guard was founded in 1933, it was on an equal footing with the Vienna-based institution and operated in Buda Castle until 1944. The Riding School was housed in the Royal Riding Hall, built in 1901. The imposing building was completely demolished in 1954 and then rebuilt within the framework of the National Hauszmann Program between 2016 and 2020.

The Örkény Camp has the greatest influence on today's hussars. When talking to a hussar, the name of Camp Örkény comes up soon, whose doctrines still have their effect felt in the life of the Hungarian light cavalry. The Hungarian Royal Riding Teacher Training and Driving School, also known as Örkény Camp or "Örkény -Vitéz" Honvéd Equestrian Camp, operated in the administrative area of present-day Táborfalva for a relatively short time, only 14 academic years. This military educational institution played a significant role in cavalry training until the end of World War II, when the cavalry still played an important role in warfare and riding skills were expected of all officers.

During the era of the Monarchy, the center of riding instructor training was the military institute for riding instructors (Reitlehrerinstitut) in Vienna, where some 30 cavalry officers were sent annually for 10 months of training. Artillery and train officers were trained in

Schlosshof. The best ones spent another year at the institute, then took part in the hunting tests of the state stud stallions transferred to Holics (today Holic, Slovakia). The most talented students were able to continue their training at the Spanish Riding School in Vienna for another year. Until World War I, a similar institute of the defence forces was the Hungarian Royal Honvéd Central Riding School.

After the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy, these institutions were located outside the borders, so the defence forces organized the riding instructor training again. In 1921, the Backup Horse Trainer Cadre (PIK) was established in Budapest, in the Ferenc József Barracks, which provided a three-year training for riding instructors. In 1924, the name of the institution was changed to Riding Instructor Training Institute.

Influenced by the Olympic and sports movement, the state leadership laid increasing emphasis on outstanding performance in military sports. To this end, an equestrian complex was established in Örkénytábor, over an area of about 2600 hectares, with a budget of 7.5 million pengős. The design of the institution was modeled on the cavalry training centers in Saumur, France (Cadre Noir), and Pinerolo, Italy. The complex includes stables, service buildings, two indoor and four outdoor riding halls, a gallop course, a commander's building, quarters for married and unmarried officers, students, non-commissioned officers and enlisted men, a restaurant, an officers'

kívül lovaspólópálya és egy akadálypálya kapott helyet.

Az iskola első parancsnoka, Szunyogh Albert szerint az intézmény nemcsak katonai, hanem sportcélú is volt. Az iskola külön részlegeket hozott létre a díjugratás, a díjlovaglás és a military számára. A Spanyol Lovasiskola is itt kezdte meg működését, majd 1937-ben a budai Várba költözött.

A tanév minden év augusztus 20-tól a következő év július 10-ig tartott. Kezdetben kilenc hallgatót vettek fel, akik kétévi csapatszolgálat után kiemelkedő eredménnyel végezték el az equitációt (lovaglótanfolyamot) és lovasversenyeken is jó eredményeket értek el. Az iskolába legalább egy saját

hátszlóval kellett bevonulni, melynek tartásáért a hallgatóknak fizetniük kellett. A napi oktatás elméleti és gyakorlati részből állt, heti két pihenőnappal.

Az iskola alaptankönyve a Honvédelmi Minisztérium kiadásában megjelent „Lovaglás, hajtás és máhásállatvezetés” című szabályzat volt. Az itt kiképzett tanárok ötvözték a bécsi iskola klasszikus módszereit az olasz iskola „természetes lovaglási” elveivel. Bár Örkénytábor csak 14 tanévig működött, az itt képzett lovaglótanárok jelentős sportsikereket értek el világszerte, megteremtve az „örkényi iskola mítoszát” a II. világháború után.

casino, and outside the camp there is a polo field and an obstacle course.

According to the first commander of the school, Albert Szunyogh, the institution served not only military, but also sport purposes. The school has created separate sections for show jumping, dressage and eventing. The Spanish Riding School started its operation here, then moved to Buda Castle in 1937.

The school year lasted from 20 August of each year to 10 July of the following year. Initially, nine students were admitted, who, after two years of troop service, completed the equitation (riding course) with outstanding result and also had good results in horse races. The school required the students to

enter it with at least one horse of their own, for which they had to pay the fee of keeping. The daily education consisted of academic and hands-on training, with two rest days per week.

The basic textbook of the school was the field manual "Riding and driving horses and driving pack animals" published by the Ministry of Defence. The instructors trained here combined the classic methods of the Viennese School with the principles of the Italian school of "natural riding". Although Örkénytábor operated for only 14 academic years, the riding instructors trained here achieved significant sporting successes worldwide, creating the "legend of the Örkény school" after World War II.

NE FELEDJÜK: A HUSZÁR EGYBEN KATONA IS!

okan meglepődtek, mikor nyilvánosságra került, hogy a Magyar Honvédség kötelékén belül újra életre hívják a huszárságot, mert úgy gondolták, idejétmúlt dolog. Ez a vélemény azonban csak nálunk jelent meg, hiszen a könnyűlovasság ugyan a szó szoros értelmében már nem életképes fegyvernem, képviselői Európa-szerte mégis a mai napig megtalálhatóak a korábban a huszáralakulatokat fenntartó

nemzetek hadseregein belül. A modern hadseregekben továbbra is fontos szerepet játszik, bár történelmi elődeihez képest jelentősen átalakult. Az európai országok hadseregei a könnyűlovassági hagyományokat alkalmazzák a modern felderítő- és gyorsreagálású egységeikben, amelyek gyakran motorizált vagy páncélozott járművekkel vannak felszerelve. Az alábbiakban áttekintést nyújtunk a legjelentősebb európai könnyűlovassági alakulatokról és feladataikról.

FRANCIAORSZÁG – CHASSEURS À CHEVAL

A „Chasseurs à Cheval” a francia hadsereg könnyűlovassági egységeinek összefoglaló megnevezése, amelyek története a napóleoni háborúkig nyúlik vissza. Modern változataik ma is aktívak, bár járművekkel vannak felszerelve. Ezek az alakulatok elsősorban fel-

derítőfeladatokat látnak el, információt gyűjtenek az ellenségről és a terepről. Képesek gyorsan reagálni különböző katonai helyzetekre, beleértve a támadásokat és védelmi műveleteket. A vértess- – nehézlovassági – alakulataik pedig díszelgési feladatokat látnak el.

FRANCIAORSZÁG – HUSSARDS

A „Hussards” néven ismert egységek szintén a francia hadsereg könnyűlovassági hagyományait követik. Modern verzióik szintén páncélozott járművekkel és

speciális felszereléssel rendelkeznek. Elsősorban felderítő és támogató szerepet töltenek be, biztosítva a gyors mozgást és rugalmas reagálást a harctéren.

LET US NOT FORGET THAT A HUSSAR IS AT ONCE A SOLDIER!

Any were surprised when it became public that the Hussar Corps would be revived within the Hungarian Defence Forces, as they thought it was outdated. However, this opinion appeared only in Hungary, as although light cavalry is literally no longer a viable branch of the military, its representatives can still be found throughout Europe within the armed forces of nations that previously

maintained hussar units. Light cavalry continues to play an important role in modern armies, although it has undergone significant transformation as compared to its historical predecessors. The armies of European countries use the light cavalry traditions in their modern reconnaissance and rapid reaction units, which are often equipped with motor or armored vehicles. Below is an overview of the most important European light cavalry units and their tasks.

FRANCE – CHASSEURS À CHEVAL

The “Chasseurs à Cheval” is an umbrella term for the light cavalry units of the French army, whose history dates back to the Napoleonic wars. Their modern versions are still active today, although they are equipped with motor vehicles. These units primar-

ily perform reconnaissance tasks by gathering intelligence about the enemy and the terrain. They are able to quickly react to various military situations, including attacks and defensive operations. Their heavy cavalry (cuirassier) units perform ceremonial duties.

FRANCE – HUSSARDS

The units known as the “Hussards” also follow the light cavalry traditions of the French armed forces. Their modern versions also have armored vehicles

and special equipment. They primarily play reconnaissance and support roles, ensuring rapid movement and flexible response on the battlefield.

NÉMETORSZÁG – PANZERAUFKLÄRUNGSBATAILLONE

A német hadseregben a „Panzeraufklärungsataillone” egységek a könnyűlovasság modern megfelelői, páncélozott felderítőjárművekkel felszerelve. Ezek az alakulatok elsősorban

az ellenséges mozgások és pozíciók felderítésére specializálódtak. Képesek támogatni a harci egységeket, gyorsan mozgósítva és beavatkozva szükség esetén.

NAGY-BRITANNIA – HOUSEHOLD CAVALRY REGIMENT

A brit hadsereg „Household Cavalry Regiment” nevű alakulata a legrégebbi és leghíresebb könnyűlovassági egységek közé tartozik, modern verziója páncélozott felderítő szerepet tölt be. Tagjai a ha-

gyományőrző feladatok – mint például az ünnepi felvonulások – mellett modern katonai műveletekben is részt vesznek, illetve képesek felderítőműveletek végrehajtására és gyors reagálásra a harctéren.

NAGY-BRITANNIA – LIGHT DRAGOONS

A „Light Dragoons” alakulatok a brit hadsereg könnyűlovassági egységei, amelyek főként felderítő és támogató feladatokat látnak el. Gyorsan moz-

gósíthatók és alkalmasak a különböző katonai műveletek támogatására, emellett képesek a gyors reagálásra és az ellenséges pozíciók felderítésére.

OLASZORSZÁG – REGGIMENTO „SAVOIA CAVALLERIA” (3°)

Az olasz hadseregben a „Reggimento Savoia Cavalleria” a modern könnyűlovassági egységek egyik példája, amely páncélozott felderítőjárművekkel van

felszerelve. Elsősorban felderítő- és információgyűjtő feladatokat lát el, de képes támogatni a harci egységeket és gyorsan reagálni a különböző helyzetekre.

GERMANY – PANZERAUFKLÄRUNGSBATAILLONE

In the German army, the “Panzer-aufklärungsbataillone” units are the equivalent of modern light cavalry, equipped with armored reconnaissance vehicles. These units are pri-

marily specialized in detecting enemy movements and positions. They are capable of supporting combat units, mobilizing quickly and intervening when necessary.

GREAT BRITAIN – HOUSEHOLD CAVALRY REGIMENT

The British Army’s “Household Cavalry Regiment” is one of the oldest and most famous light cavalry units, and its modern version plays an armored reconnaissance role. In addition to traditional

tasks – such as ceremonial parades –, its members also participate in modern military operations and are able to conduct reconnaissance operations and to react quickly on the battlefield.

GREAT BRITAIN – LIGHT DRAGOONS

“Light Dragoons” are light cavalry units of the British Army, which mainly perform reconnaissance and support tasks. These outfits can be mobilized

quickly and are capable of supporting various military operations, as well as rapid response and reconnoitering of enemy positions.

ITALY – REGGIMENTO “SAVOIA CAVALLERIA” (3°)

In the Italian army, “Reggimento Savoia Cavalleria” is one of the examples of modern light cavalry units, equipped with armored reconnaissance vehicles.

It primarily performs reconnaissance and intelligence-gathering tasks, and is also able to support combat units and react quickly to various situations.

SPANYOLORSZÁG – REGIMIENTO DE CABALLERÍA „ESPAÑA” 11

A spanyol hadsereg „Regimiento de Caballería España 11” nevű egysége a modern könnyűlovasság szerepét tölti be, különféle páncélozott és felderítőjárművekkel felszerelve. Feladatai közé tartoznak a felderítőműveletek és gyors reagálás a harctéren, illetve a harci egységek támogatása, valamint az információgyűjtés az ellenséges tevékenységről.

LENGYELORSZÁG – PUŁK ROZPOZNAWCZY

A lengyel hadseregben a „Pułk Rozpoznawczy” egységek a modern könnyűlovasság feladatait látják el, motorizált és páncélozott járművekkel. Elsősorban felderítő- és információgyűjtő szerepet töltenek be, képesek gyorsan reagálni és támogatni a harci műveleteket.

SPAIN – REGIMIENTO DE CABALLERÍA “ESPAÑA” 11

The Regimiento de Caballería “España” 11 unit of the Spanish Army plays the role of modern light cavalry, being equipped with various armored and reconnaissance vehicles. Its tasks include reconnaissance operations and rapid reaction on the battlefield, support to combat units and gathering intelligence on enemy activity.

POLAND – PUŁK ROZPOZNAWCZY

In the Polish army, “Pułk Rozpoznawczy” units perform the tasks of modern light cavalry, equipped with motor and armored vehicles. They primarily fill a reconnaissance and intelligence-gathering role, being able to quickly react and support combat operations.

SPORTOLÓKKÉNT IS JELESKEDNEK A MODERN MAGYAR HUSZÁROK

A versenyszintű sportlovaság a 21. században a tradicionális elemek és a modern technológiák egyesülésével vált igazán izgalmassá és professzionálissá. A lovassport különféle ágai mind különleges kihívásokat és lehetőségeket kínálnak a versenyzőknek és lovaiknak egyaránt. Nem meglepő tehát, hogy a Magyar Honvédség gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály profi lovasai rendszeresen indulnak ezeken a versenyeken, sőt, akár az olimpián is, és hozzák el a trófeát! Ezenkívül a Magyar Honvédség ezen a módon a sportág népszerűsítésére és a fiatal tehetségek támogatására is nagy hangsúlyt fektet, hiszen az utánpótlás képzése, valamint a lovassport szélesebb körű elterjesztése érdekében fontos, hogy minél több emberhez jusson el a sportág szépsége és kihívása.

A díjugratás az egyik legnépszerűbb lovassport, amelyben a versenyzőknek és lovaiknak egy előre meghatározott akadálypályán kell végigmenniük, a lehető legkevesebb hibaponttal és a legrövidebb idő alatt.

A sportágban az erőnlét, a gyorsaság és a precizitás egyaránt elengedhetetlen. A díjlovaság a fegyelem, az elegancia és a precízió sportja, ahol a lovas és a ló közötti harmónia és együttműködés a legfontosabb. A versenyzőknek különböző előírt mozdulatsorokat kell bemutatniuk, amelyeket a bírók pontoznak. A díjugratás, a díjlovaság és a terepverseny elemeit egyesítő lovasvadász (régiben military) komoly fizikai és szellemi kihívást jelent mind a lovak, mind a lovasok számára.

A versenyszintű sportlovaság előtt álló legnagyobb kihívások közé tartozik a fenntarthatóság és az állatjólét biztosítása. Az egyre szigorodó szabályozások és az állatvédelmi szervezetek nyomása arra ösztönzi a sportág szereplőit, hogy fokozott figyelmet fordítsanak a lovak jóllétére és a fenntartható gyakorlatok alkalmazására. Miután az öttusa lovaspróbáit kivették az olimpiai számok közül, több tucat öttusaló sorsáról kellett döntenie a tulajdonosoknak. A párizsi olimpia után ezek az állatok a huszárosztályhoz kerülnek, ahol nemcsak ugrólovak lesznek, de kiképzőlovakként segítik majd a kadétek oktatását is.

MODERN HUNGARIAN HUSSARS ALSO EXCEL AS ATHLETES

Horse-riding as a competitive sport has become truly exciting and professional in the 21st century with the fusion of traditional elements and modern technologies. The various disciplines of equestrian sport all offer special challenges and opportunities for riders and their horses alike. It is therefore not surprising that the professional riders of the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division of the Hungarian Defence Forces regularly enter these competitions, even qualify for the Olympics, and bring home the trophy. Furthermore, in this way the Hungarian Defence Forces place great emphasis on promoting the sport and supporting young talents, since in order to train the replacements and spread equestrian sport more widely, it is important to reach as many people as possible and to have them see the beauty and challenge of the sport.

Show jumping is one of the most popular equestrian sports, in which competitors and their horses have to go through a pre-set obstacle course with as few penalties as possible and in the shortest time. In this sport, fit-

ness, speed and precision are equally indispensable. Dressage is a sport of discipline, elegance and precision, where harmony and cooperation between rider and horse are paramount. The competitors must present various prescribed series of movements, which are scored by the judges. Eventing (formerly known as military) combines elements of show jumping, dressage and cross-country riding, and poses a serious physical and mental challenge to both horses and riders.

One of the biggest challenges facing competitive sport riding is ensuring sustainability and animal welfare. Increasingly stringent regulations and pressure from animal welfare organizations are encouraging the players of this discipline to pay close attention to equine welfare and the use of sustainable practices. When horse riding in pentathlon was removed from the Olympic events, their owners had to decide the fate of dozens of pentathlon horses. After the Paris Olympics, these animals are to be transferred to the hussar division, where they will not only be used as jumping horses, but, as training horses, will also help the instruction of cadets.

MIÉRT LESZ MANAPSÁG VALAKI HUSZÁR?

A huszárok a járókelők körében mindig is nagy népszerűségnek örvendtek, megjelenésük a köztereken, rendezvényeken vagy akár katonai parádékon mindig különleges eseménynek számít, ami megragadja az emberek figyelmét és kiváltja csodálatukat. Díszes uniformisaikkal, egyedi felszereléseikkel és impozáns lovaikkal lenyűgöző látványt nyújtanak. A színes, történelmi ruházat, a szablyák, a csákok és a pompásan felszerszámozott lovak mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a huszárok megjelenése felejthetetlen élményt nyújtson a nézők számára, hiszen a magyar katonai hagyományok szimbólumaiként a múlt dicsőséges csatáira és hőstetteire emlékeztetnek, amelyek nemzeti büszkeséggel töltik el az embereket. A huszárok jelenléte egy rendezvényen vagy eseményen a történelmi folytonosság érzését kelti, ezáltal erősíti a nemzeti identitást.

A huszárok kiváló lovastudásukkal és ügyességükkel elbűvölik a közönséget. A látványos lovasbemutatók, díjugrató versenyek és más lovassportesemények alkalmával olyan képességeket mutatnak be, amelyek lenyűgözik és inspirálják a nézőket. A huszárlovak kiképzését szolgáló városi kilovagolások, közösségi események és ünnepi felvonulások során a járókelők közelebbről is megismerkedhetnek a huszárokkal. Az ilyen alkalmak lehető-

séget adnak az embereknek arra, hogy személyesen találkozzanak a huszárokkal, beszélgessenek velük, és akár közelebbről is megcsodálják lovaikat és felszerelésüket, melyek gyakran válnak népszerű fotótémává. A járókelők szívesen készítenek fényképeket a huszárokkal, ezzel is megerősítve pozitív megítélésüket, éppen ezért a huszárság népszerűsége a modern időkben sem csökkent. A hagyományok tisztelete és az új generációk számára való átörökítés fontossága továbbra is fenntartja irántuk az érdeklődést. Jelenlétükkel és tevékenységeikkel hozzájárulnak a magyar kulturális örökség megőrzéséhez és népszerűsítéséhez, és a járókelők körében is folyamatosan erősítik a szeretet és tisztelet érzését irántuk.

A gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály tagjai – bár az ország több tájáról érkeztek – egy dologban egyformán gondolkodnak: a huszár lét számukra minden, amire a legjobban vágytak életük során. Vannak, akik gyermekkori álmukat váltották valóra, mások családi örökségként viszik tovább a huszárhivatást felelősségteljesen, hittel és odaadással. Mind egyetértenek abban, hogy a modern kor huszárjaként szolgálva a hazájukat, felelősségteljesen és folytatva az ötszáz éves hagyományt egy olyan katonai csapatnemet építhetnek, amelynek mindig volt, van és lesz helye a Magyar Honvédségen belül.

A huszárosztály még igencsak fiatal szervezetnek számít a magyar had-

WHY DOES SOMEONE BECOME A HUSSAR THESE DAYS?

Hussars have always enjoyed great popularity among passers-by; their appearance in public squares, events or even military parades is always considered a special occasion that catches people's attention and gains their admiration. They are a captivating sight in their ornate uniforms, with their unique items of equipment and imposing horses. Colorful, historical attires, sabers, shakos and magnificently tacked horses all contribute to making the hussars' appearance an unforgettable experience for the spectators, as they are symbols of Hungarian military traditions, and as such, they remind everybody of the glorious battles and heroic feats of the past, which fill people with

national pride. The hussars' presence at an event creates a sense of historical continuity, thereby strengthening national identity.

They mesmerize the audience with their excellent riding skills and agility. On the occasion of spectacular horse shows, show jumping competitions and other equestrian sports events, hussars demonstrate such skills that fascinate and inspire spectators. During city rides taken to train the hussar horses, community events and ceremonial parades, passers-by can get to know the hussars more closely. Such occasions give people the opportunity to meet the hussars in person, talk to them, and even admire their horses and equipment close by, which often become popular photo subjects. Passers-by are happy to take photos with

erőn belül, ezért vezetőinek a jövőben a létszámbeli növekedés és a tudásbéli fejlődés az elsődleges célja. Sőt, idővel már nemcsak protokolláris feladatok ellátásakor találkozhatunk majd huszárokkal, hanem akár kint a terepen is, ahol az ország határainak védelméhez járulnak majd hozzá a nagyszerű magyar könnyűlovasság tagjai. A magyar huszárok számára a szolgálat a legfelemelőbb dolog, amivel tisztelhetnek dicső őseik előtt.

A modern magyar huszárok az eltelt évek alatt számos kihívással szembesültek, de mindig igyekeztek a legjobbat nyújtani. Kiképzésük során megtanulták, hogy a nehézségeket is lehetőségekként kell kezelni, és mindig törekedtek arra, hogy a legjobbak legyenek. Ez a hozzáállás segítette őket abban, hogy a huszárság hagyományait és értékeit megőrizzék és továbbadják a következő generációknak.

A huszárság hagyományőrzése nemcsak a külsőségekben nyilvánul meg, hanem mélyebb szinten is. A mai huszárok a múlt őrzésén túl azt a szellemiséget és mentalitást is tovább viszik, amely a huszárságot mindig is jellemezte. Ez magában foglalja az önálló kezdeményezőkézséget, a váratlan helyzetekben való helytállást és a kreatív megoldásokat.

Manapság a hagyományőrzés virágkorát éli, sok közösségi eseményen és fesztiválon találkozhatunk huszárgúnyába öltözött lovasokkal, akik a huszárság régi dicsőségének titkaiba avatják be a látogatókat. A Magyar Honvédség gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály tagjai, azonban nem a múltba révednek, hanem a jövőbe tekintenek, ahol a modern magyar huszárság ragyogó lehetőségek előtt áll.

A huszárság nem hagyományőrzés, a huszárság maga a hagyomány!

the hussars, thus confirming their positive image, which is why the hussars' popularity has not waned even in modern times. Respect for traditions and the importance of handing them down to new generations continue to maintain interest in them. The hussars' presence and activities contribute to the preservation and popularization of Hungarian cultural heritage, and constantly strengthen the feeling of love and respect for them among passers-by.

Although they come from several parts of the country, the members of the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division all think alike about one thing: being a hussar is everything they have wished for most of their lives. Some of them have fulfilled their childhood dreams, others responsibly carry on the hussar vocation as a family inheritance, with faith and dedication. They all agree that by serving their homeland as modern-day hussars and by reviving and continuing the five-hundred-year-old tradition, they can build a branch of military service that has always had, and will always have a place within the Hungarian Defence Forces.

The hussar division is still a quite young organization within the Hungarian armed forces, therefore its leaders' primary goals for the future are to increase personnel numbers and develop their knowledge and skills. Moreover, in time, we will have a chance to meet hussars not only when they perform protocol tasks, but also out in the field, where members of the great Hun-

garian light cavalry will contribute to the protection of the country's borders. For Hungarian hussars, service is the most uplifting thing they can do to pay tribute to their glorious ancestors.

Over the years, modern Hungarian hussars have faced many challenges, but they have always tried to do their best. During their training, they have learned to view difficulties, too, as opportunities, and have always strived to be the best ones. This attitude helped them to preserve the traditions and values of the Hussar Corps and hand them down to future generations.

The hussars' traditionalism manifests itself not only in outward appearances, but also on a deeper level. Beyond preserving the past, today's hussars also carry on the spirit and mentality that have always characterized the Hussar Corps. This encompasses individual initiative, holding on in unexpected situations and finding creative solutions.

Nowadays, traditionalism and re-enactment are flourishing, so one can meet cavalymen dressed as hussars at many community events and festivals, who initiate visitors into the secrets of the old glory of the Hussar Corps. However, the members of the Hungarian Defence Forces Count Nádasdy Ferenc Hussar Division do not dwell on the past, but rather look forward to the future, where the modern Hungarian Hussar Corps has brilliant potential.

Being a hussar is not about preserving the tradition, being a hussar is the tradition itself!

MELLÉKLET

A HUSZÁROK ÖLTÖZÉKE

A huszárok – mint könnyűlovasság – ugyan nem viseltek testpáncélt a harci cselekmények végrehajtása során, mégsem voltak teljesen védtelenek. Öltözékük nemcsak pompás látványt nyújtott, de az egyes darabok speciális díszítése védelmi funkciót is betöltött, óvva viselőjét a kardcsapásoktól.

- **Mente**

A mente a dolmánynál 4 cm-mel hosszabb, fehér báránybőrrel bélelt és a különböző színekhez illő szőrmével sze-

gélyezett kabát, mely akár –20 fokig is melegen tartotta viselőjét. Meleg időben a bal vállra, panyókára vetve viselték, ekkor mentekötő zsinór tartotta a huszáron. A télen-nyáron viselt ruhadarab nemcsak az öltözék része volt, de harci cselekmény esetén pajzsként védte a bal kart és kezét is. Mellrészén három függőleges gombsort alakítottak ki, 15-17-19-20 gombbal, ezeket zsinórzat kötötte össze, míg a tisztí mentéket sujtással és paszománnyal is díszítették.

APPENDIX

HUSSARS' ATTIRE

Although the hussars, as light cavalrymen, did not wear body armor during combat action, they were not completely unprotected. Not only did their attire look gorgeous, but the special decoration of its pieces also served a protective function, sparing the wearer from sword strokes.

- **Pelisse**

The pelisse is 4 cm longer than the dolman, a coat lined with white lamb-skin and trimmed with fur matching different colors, which kept its wearer warm up to -20 degrees Celsius. In warm weather, it was draped over the left shoulder and held in place on the hussar by a lanyard. Worn in winter and summer, this garment was not only part of the attire, but also served as a shield to protect the left arm and hand in combat actions. The breast of the pelisse featured three vertical rows of buttons with 15-17-19-20 buttons, which were connected by braiding, while the officers' pelisses were also decorated with trimming and frogging.

- **Gloves**

The five-fingered gloves, made of white deerskin or Morocco leather, were an indispensable accoutrement of the hussar officer's attire. Troopers were only required to wear gloves in winter, when they were allowed to wear four-finger, cloth-made, unlined white gloves.

- **Hussar boots**

Hussar boots are footwear known all over the world, developed specifically for horse-riding. Traditionally, the shaft was made of calfskin or oxhide, while the lining was made of oxhide or swine leather. The sole was made of croupon leather, the leg was not too stiff, and the counter was cut low for comfortable wearing. The most characteristic elements of hussar boots were their arch, cut-out, and braiding that adorned the black-painted leather, as well as side-stitches until the interwar period. Of course, braiding, as with other garments, served a protective function.

• Kesztyű

A huszártiszti öltözet elengedhetetlen kelléke volt az ötujjas kesztyű, melyet fehér, szarvas- vagy szattyánbőrből készítettek. A legénység számára csak télre volt a kesztyűviselés előírva, ekkor négyujjas, posztóból készült, béleletlen fehér kesztyűt viselhettek.

• Huszárcsizma

A huszárcsizma szerte a világon ismert lábbeli, melyet kifejezetten a lovaglás-hoz fejlesztettek ki. Hagyományosan borjú- vagy marhabőrből készült a felsőrésze, míg a bélését marha- vagy sertésbőr adta. A talpát kruponbőrből alakították ki, szára nem volt túlságosan merev, a kérget alacsonyra szabták a kényelmes viselhetőség érdekében. A huszárcsizma legjellemzőbb elemei az íve, a kivágása, valamint a zsinóros díszítés, mely a feketére festett bőrt ékítette, valamint a két háború közötti időig oldalt varrott volt. Természetesen a zsinórozás – ahogy más ruhadarabok esetében – itt is védelmi funkciót töltött be.

• Huszártarsoly

A huszároknak is voltak személyes tárgyaik, úgymint a borotva, tükör, pipa, iratok, térkép. Ezeket mindig magukkal hordták a tarsolyukban. A tarsoly elsősorban hatalmi jelkép volt, az aktuális uralkodó névjegyét hordozva utalt arra, hogy mely hadsereg képviselője az adott huszár. A huszártarsoly egy felülről lefelé – 28 cm-től 31 cm-ig – szélesedő, körülbelül 40 cm magas, bőrből készült és buzérvörös, a tisztek esetében skarlátpiros posztóbevonattal díszített, lapos táska volt, melyet zsinórozással és paszománnyal díszítettek. Kialakítása miatt csak kisebb dolgok tárolására volt alkalmas.

• Csákó

A huszárok csákója nem csupán egyszerű katonai fejedő volt, hiszen egyszerre viseltek rajtuk rendfokozati jelzéseket, címereket, zsinórokat, paszománnyt, láncokat és más díszítéseket, sőt egyfajta sisakként is szolgált, hiszen ezek mind a kardcsapások ellen védték a huszárt. A csákót sok esetben belülről is megerősítették abroncsként behelyezett fémgyűrűk segítségével. A bőrből készült állsízj mellett egy másik, tologyűrűvel ellátott vitézkötést is elhelyeztek a huszárcsákón, ezt a nyakba akasztva akadályozták meg, hogy a csákót a harc hevében lesodorhassák viselője fejről.

A csákó része volt továbbá a csákórózsa, illetve a tollforgó, amely szintén hatalmi jelkép volt.

• Dolmánygomb és sujtás

Bár első pillantásra a rövid szabású dolmány zsinórozása, avagy sujtása egy divattörténeti remekmű, a díszítés

- **Hussar sabretache**

The hussars also had personal belongings, such as razor, mirror, pipe, documents and maps. They always carried them in their sabretaches. The sabretache was primarily a symbol of power, embroidered with the current monarch's cypher to indicate the army represented by the given hussar. The hussar sabretache was a flared (from 28 to 31 cm), 40-cm-high, Turkey red, flat bag (pouch) made of leather and decorated with scarlet cloth coating in the case of officers. Due to its design, it was only suitable for storing small things.

- **Shako**

The hussars' shako was not just a simple military headgear, as the hussars simultaneously wore rank insignia, coats of arms, cords, braids, chainettes and other embellishments on it, and it also served as a kind of helmet, since all of the above protected the hussar against sword strokes. In many cases, the shako was also reinforced from the inside with the help of metal rings inserted as hoop. In addition to the leather chin strap, another Austrian knot with a sliding ring was added to the hussar shako, which was hung around the neck to prevent the shako from being swept off its wearer's head in the heat of battle. Further components of the shako included the pompom and the plume, also symbols of power.

- **Dolman buttons and frogging**

Although the braiding or frogging of a dolman (waistcoat) is a masterpiece of fashion history at first glance, the ornaments served a much more protective function. The thick frogging absorbed

the sword strokes, as its material was difficult to cut through; moreover, the hussar officers' attires were reinforced with metal threadwork. On the breast of the dolman there were the above-mentioned three vertical rows of button; on the central row there were studs, and the rows were connected by braiding, which also appeared on other parts of the dolman. The buttons on the officers' and troopers' dolmans were silver or gold in color, helping their recognizability in battle. In addition, the (staff) officers' attires were decorated with passementerie on the cuffs, hems, on the stitching on their backs and on the collars. The so-called Austrian knots protected the most vulnerable areas, such as the thighs and wrists.

sokkal inkább védelmi funkciót töltött be. A vastag sujtás ugyanis felfogta a kardcsapásokat, mivel anyagát nehéz volt átvágni, ráadásul a tisztí huzárúhákát még beleszótt fémszállal is megerősítették. A dolmány mellrészén a már említett három függőleges gombsor kapott helyet, a középsőre pitykék kerültek; a sorokat zsinórzat kötötte össze, mely megjelent a dol-

mány többi részén is. A tisztí és legény-ségi dolmányok gombjai ezüst- vagy aranszínűek voltak, ezzel is segítve a felismerhetőséget a csatában. Ezenkívül a tiszték, törzstiszték ruházatán a kézelőt, a szegélyeket, a hátvarrást, illetve a gallért is paszomány szegélyezte. Az úgynevezett vitézkötések a leginkább veszélyeztetett területeket, például a combot és a csuklót védték.

A LÓSZERSZÁMOK ÉS AZOK RÉSZEI

A huszárlovak felszerelése a magyar katonai hagyományok egyik legérdekesebb és legszínesebb része. Könnyűlovas katonákként a huszárok speciális felszereléssel és öltözettel rendelkeztek, amelyek nemcsak praktikus célt szolgáltak, hanem jelképezték a huszár hősiességét és státuszát is. A huszárlovakat nagy becsben tartották, és ahogy a tiszteket, úgy a tisztí hátasokat is megkülönböztették a többitől a díszes lószerszám segítségével; a huszárlovaknak is megfelelő felszerelés dukált. A huszárok nemcsak kötőféket, de szügyhámot, az úgynevezett szügyelőt is használták a lovagláshoz.

Az alábbiakban részletesen bemutatjuk a huszárlovak felszerelését, amely a harctéri hatékonyságot és a díszes megjelenést egyaránt biztosította.

• Nyereg

A nyereg a huszárlovak egyik legfontosabb felszerelése volt, amely a huszár kényelmét és biztonságát szolgálta. A huszárnyergek speciális kialakításúak voltak, általában könnyű és tartós

THE HORSE TACK AND ITS PARTS

The hussar horse tack is one of the most interesting and colorful parts of Hungarian military traditions. As light cavalrymen, hussars had special equipment and attires that served not only a practical purpose, but also symbolized the hussars' heroism and status. Hussar horses were held in high esteem and, like officers, the officers' horses were distinguished from others by means of the ornate tacks; hussar horses were due their suitable tacks. The hussars used not only halters, but also breastplates for riding horses.

Below is a detailed description of the hussar horse tack, which ensured their effectiveness on the battlefield and their ornate appearance.

- **Saddle**

The saddle was one of the most important items of the tack of hussar horses, which served the hussar's comfort and safety. Hussar saddles were specially designed, usually made of lightweight and durable materials so as to be comfortable even over long distances. Saddle pads were often placed under the saddle to reduce pressure on the horse's back.

anyagokból készültek, hogy hosszú távon is kényelmesek legyenek. A nyereg alatt gyakran használtak nyeregpárnát (mártóka), hogy csökkentsék a ló hátára nehezedő nyomást.

- **Kantár és zablák**

A kantár és a zablák a ló irányítására szolgáltak. A huszárok által használt kantárok gyakran díszesek voltak, bőrből készültek, és különféle fémveretekkel, díszítésekkel látták el őket. A zablák különféle típusúak lehettek, de mindegyikük célja az volt, hogy biztosítsák a huszár számára a pontos irányítást és a gyors reakciókat a csatatéren.

- **Lószerszámok és díszítések**

A lószerszámok közé tartozott még a heveder, a szügyelő és a farmatring (lószerszámszj) is, amelyek mind a nyereg stabilitását és a lovas biztonságát szolgálták. A hadseregben betöltött katonai rendfokozattól függően a lószerszámokat réz- és aranylemezekkel díszítették. Ezenfelül a huszárlovak felszerelését gyakran díszítették különféle színes rojtokkal, bojtokkal és tollakkal is, amelyek a csapatzászlók színeit viselték, és a huszárezred hovatartozását jelezték.

- **Bridle and bits**

The bridle and bits were used to control the horse. The bridles used by hussars were often ornate, made of leather and embellished with various metal overlays and ornaments. The bits could be of different types, but all of them served the purpose of enabling hussars to precisely control their horses and make them quickly react on the battlefield.

- **Horse tack and ornaments**

Other items of the horse tack included the saddle girth, the breastplate and the crupper, all serving the stability of the saddle and the rider's safety. Depending on military rank, the tacks were decorated with copper and gold plates. The tacks of hussar horses were often embellished with colored fringes, tassels and plumes, in the unit colors and indicated the affiliation of the hussar regiment.

A HUSZÁRFELSZERELÉS TOVÁBBI ELEMEI

• Lovassági kartus

Ahogy a szablya, úgy a karabély is a huszárrok fegyverzetéhez tartozott, melynek egyik kiegészítő eleme a vállszíjas kartus, vagyis tölténytáska volt. Ez egy fából készült, fekete bőrrrel bevont dobozka, melynek pajzsán a felségjelzés, a kétfejű sas látható. A mellrészénél oroszlánfejhez kapcsolódó háromsoros lánc díszítette, amelynek sorai egy, az uralkodói névjellel ékesített pajshoz csatlakoztak. A kartust minden esetben viselniük kellett a huszárrok-nak, akkor is, ha spencert (zekét) vagy épp felöltött mentét viseltek. A legény-ségi kartus egyszerűbb kialakítású volt.

• Nyeregtáska

A nyeregtáska gyakran bőrből készült, és a lovas számára szükséges eszközöket tartalmazta, mint például a szer-számokat, a patkószögeket, a kisebb fegyvereket és a személyes tárgyaikat. Ezek a táskák praktikusak voltak a hosszú hadjáratok során.

• Nyereg alatti takaró

Fő funkciója a ló védelme volt, hiszen a nyereg alá helyezve megvédte az állat hátát és bőrét attól, hogy a mozgás közben a nyereg feltörje, irritálja, meg-sebezze azt.

• Lótakaró

A lótakarók nemcsak a ló védelmét szolgálták az időjárás viszontagsá-gaitól, hanem a díszítés és az egység megjelenésének részei is voltak. A huszárlovak takarói gyakran az ezred szí-neit és jelvényeit viselték.

A FELSZERELÉS SZIMBOLIKÁJA ÉS JELENTŐSÉGE

A huszárlovak felszerelése nemcsak praktikus célokat szolgált, hanem a huszárhagyományok és -identitás kifejeződése is volt. A díszítések és a színek mind a huszárrok bátorságát,

hűségét és harci szellemét jelképezték. A felszerelés gondos karbantartása és a díszítések használata a huszárrok fe-gyelmezettségét és büszkeségét tükrö-zte.

ADDITIONAL ELEMENTS OF THE HUSSAR HORSE TACK

- **Cavalry cartouche**

Like the saber, the carbine belonged to the hussars' weaponry, one of the accoutrements of which was the shoulder-strapped cartouche, or cartridge box. It is a wooden box covered with black leather, with the royal emblem, the double-headed eagle in its shield. At the breast it was decorated with three rows of chain connected to a lion's head, with the chains attached to a shield adorned with the royal cypher. Hussars had to wear the cartouche all the time, even if they wore a spencer (doublet) or a pelisse. The troopers' cartouche had a simpler design.

- **Saddlebag**

The saddlebag was often made of leather and contained items of equipment

necessary for the rider, such as tools, horseshoe nails, small weapons and personal items. These saddlebags were practical during long campaigns.

- **Shabrack**

Its main function was to protect the horse, since by being placed under the saddle, it protected the back and skin of the animal from being broken, irritated or injured by the saddle during movement.

- **Caparison**

Caparisons not only served to protect the horse from the vagaries of weather, but were also part of the ornamentation and the outward appearance of the unit. The caparisons of hussar horses often had the regimental colors and insignia on them.

SYMBOLISM AND SIGNIFICANCE OF THE HORSE TACK

The hussar horse tack served not only practical purposes, but was also an expression of hussar traditions and identity. The ornaments and colors all symbolized

the hussars' courage, loyalty and combat spirit. The careful maintenance of the tack and the use of ornamentation reflected the hussars' discipline and pride.

Köszönet a gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztálynak, hogy a kötet második részének szövegét megalapozták szakmai tapasztalataikkal és személyes beszámolóikkal, továbbá hogy az ott szereplő illusztrációkat a róluk és náluk készült fényképek adhatják.

Our thanks go to the Count Nádasdy Ferenc Hussar Division for laying the foundation of the text in the second part of the book with their professional experience and personal accounts, and also for the photos taken of them and at them to be used as illustrations in the same part.

ISBN 978-963-327-927-4

Könyvszerkesztőség-vezető:

Eisrichné Schubert Andrea

Vezető szerkesztő: Kiscelli Piroska

Kiadói szerkesztő: Eszes Boldizsár,
Fodor Veronika

Borító, tördelés, képfeldolgozás: Győri László

Műszaki szerkesztő: Gróf István

Nyomdai kivitelezés:

HM Zrínyi Geoinformációs és Toborzástámogató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, Kreatív Tervező és Sokszorosító Igazgatóság

Felelős vezető: Pásztor Zoltán igazgató

ISBN 978-963-327-927-4

Head of Editorial Office:

Andrea Schubert Eisrichné

Publisher's editor: Piroska Kiscelli

Editors: Boldizsár Eszes, Veronika Fodor

Cover design, layout editing,

image processing: László Győri

Technical editor: István Gróf

Printed by:

MoD Zrínyi Geoinformation and Recruitment Support Non-profit Limited Company, Creative Designing and Printing Department

Responsible manager: Zoltán Pásztor Director